

MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

61 nci Birleşim

27 . 3 . 1972 Pazartesi

İÇİNDEKİLER

	<i>Sayfa</i>	<i>Sayfa</i>
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	334	dahil, haftada dört gün saat 15,00 - 19,30
II. — GELEN KÂĞITLAR	334:335	arasında yapılmasına ve çalışmaların bu-
III. — YOKLAMA	335:336	na göre yeniden düzenlenmesine dair öner-
IV. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI	336	geleri 337:338
1. — Vaki davet üzerine, 18 - 24 Mart 1972 tarihleri arasında Amerika Birleşik Devletlerini resmen ziyaret edecek olan Başbakan Prof. Dr. Nihat Erim'e, dönüşüne kadar, Millî Savunma Bakanı Ferid Melen'in vekillik etmesinin, uygun görüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/773)	336	5. — Orman Komisyonu Başkanlığının Antalya Milletvekili İhsan Ataöv ve 2 arkadaşının, «6831 sayılı Orman Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi» nin; 6831 sayılı Orman Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir ek madde eklenmesine dair kanun tasarısını görüşmek üzere, kurulan Geçici Komisyonunda görüşülmesine dair tezkeresi (2/572, 3/774) 338
2. — Başbakan Prof. Dr. Nihat Erim'in, vaki davet üzerine, Amerika Birleşik Devletlerine yapacağı resmî ziyarette kendilerine refakat edecek olan Dışişleri Bakanı Halûk Bayülken'e, dönüşüne kadar; Adalet Bakanı Prof. Suat Bilge'nin vekillik etmesinin uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/773)	336	V. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER 338
3. — Sayın üyelerden bazalarına, izin verilmesi, hakkında Başkanlık tezkeresi (3/771)	336:337	1. — Çalışma Bakanlığının kuruluş ve görevleri hakkındaki 4841 sayılı Kanununun 864 sayılı Kanunla değişik 6 ncı maddesinin (D) fıkrasının ve bu kanunla eklenen ek 5, 6 ve 8 nci maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir madde ile bir geçici madde eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri, Çalışma ve Plan komisyonlarından seçilen 4'er üyeden kurulu (68) numaralı Geçici Komisyon raporu (1/607) (S. Sayısı : 506) 338:378
4. — Grup başkanvekillerinin, Genel Kurul çalışmalarının perşembe günleri de		

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Konya Milletvekili Baha Müderrisoğlu, çiftçinin muhtacolduğu gübre ve tevzii konusunda;

Konya Milletvekili Özer Ölçmen, Yüksel Menderes'in vefatı münasebetiyle Avrupa Konseyi Başkanının yazısına dair gündem dışı birer demeçte bulundular.

A.P., C.H.P., D.P. ve M.G.P. Grup temsilcilerinin, Millet Meclisi Genel Kurul çalışmalarına, 17 Mart 1972 Cuma sabahından başlamak üzere ve 24 Mart 1972 Cuma akşamına kadar bir hafta müddetle ara verilmesine dair önergesi kabul edildi.

Ankara Milletvekili Suna Tural ile Sinop Milletvekili Hilmi İsgüzar'ın; 657 sayılı Devlet Personel Kanununun uygulanmasından doğan huzursuzlukları ve bu konuda Maliye Bakanlığının tutum ve davranışlarını tespit etmek amacıyla Anayasanın 88 nci maddesi uyarınca bir genel görüşme yapılmasına dair;

Yozgat Milletvekili Abdulah Baştürk'ün; besin maddelerinin üretim, kalite, fiyat sorunlarını, vatandaşlarımızın iyi beslenme düzenine kavuşturulması için gerekli çalışmaları tespit etmek ve bir «beslenme bakanlığı»nın kurulmasının gerekli olup olmadığını incelemek amacıyla Anayasanın 88 nci maddesi uyarınca bir Meclis araştırması yapılmasına dair önergeleri okundu ve gündemdeki yerlerini alacağı ve sıraları geldiğinde görüşülecekleri bildirildi.

İstanbul Milletvekili Tekin Erer'in, 6/207 numaralı sözlü sorusunun yazılı soruya çevrilmesine dair önergesi okundu ve gereğinin yapılacağı bildirildi.

Sağlık kuruluşları Meclis Araştırma Komisyonu Başkanlığının, Komisyonun çalışma süre-

sinin üç ay daha uzatılmasına dair önergesi kabul edildi.

Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, enflasyon tehlikesi ve tedbirleri, ithalât - ihracat formaliteleri ve etkileri ile hayat pahalılığı ve nedenlerini içine alan ekonomik durum hakkında bir genel görüşme açılmasına dair önergesi ile Kayseri Milletvekili Turhan Feyzioğlu ve iki arkadaşının; hayat pahalılığı, yatırımlar, işsizlik, israf, zamlar, dış ticaret, emisyon hacmi, işçi dövizlerinin değerlendirilme şekli, teşvik tedbirleri ve Hükümetin genel iktisadi tutumu hakkında Anayasanın 88 nci maddesi uyarınca bir genel görüşme açılmasına dair önergesi kabul edilerek, gündemdeki yerini alacağı ve sırası geldiğinde görüşüleceği bildirildi.

İzmir Milletvekili Talât Orhon'un, İzmir'in Seferhisar ilçesinde yapılan NATO tatbikatında zarara uğrıyan köylülere dair Millî Savunma Bakanından sözlü soruları

Soru sahibi ve ilgili bakanları bulunmaması sebebiyle bir defaya mahsus olmak üzere gelecek birleşime bırakıldı.

Gündemde mevcut diğer sözlü sorularla ilgili bakanların bulunmaması ve çalışma süresinin sonuna gelinmesi sebebiyle

27 Mart 1972 Pazartesi günü saat 15.00 te toplanılmak üzere Birleşime saat 18,15 te son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Vahit Bozaltı

Kâtip
Tunceli
Hüseyin Yenipınar

Kâtip
Kayseri
Tufan D. Avşargil

II. - GELEN KAĞITLAR

Tasarılar

1. — Tek işçinin taşıyabileceği yükün çok ağırlığı hakkında 127 sayılı Milletlerarası çalışma Sözleşmesinin uygun bulunduğu dair kanun tasarısı (1/632) (Çalışma ve Dışişleri komisyonlarına)

2. — Sayılarla müşterek bahis Spor - Loto tertibi takkında kanun tasarısı (1/633) (Gençlik ve Spor, Adalet ve Plan komisyonlarına)

3. — Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü 1970 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı (1/634) (Sayıştay Komisyonuna)

4. — Ege Üniversitesi 1970 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı (1/635) (Sayıştay Komisyonuna)

5. — Orman Genel Müdürlüğü 1970 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı (1/636) (Sayıştay Komisyonuna)

6. — Vakıflar Genel Müdürlüğü 1970 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı (1/637) (Sayıştay Komisyonuna)

7. — Orman Ürünleri Endüstrisi Kurumu kanunu tasarısı (1/638) (Orman ve Plan komisyonlarına)

Teklifler

8. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin, Kuzu Endüstrisi Kurumu kanun teklifi (2/645) (Ticaret, Maliye ve Plan komisyonlarına)

9. — Balıkesir Milletvekili Mevlüt Yılmaz ve 70 arkadaşının, Diyanet İşleri Başkanlığı kuruluş ve görevleri hakkındaki 633 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi bu kanuna yeni bazı maddeler eklenmesi geçici maddelerinin bazı fıkralarının kaldırılması hakkında kanun teklifi (2/636) (Millî Eğitim, Maliye, İçişleri ve Plan komisyonlarına)

10. — İstanbul Milletvekili Bahir Ersoy ve 17 arkadaşının, 7329 sayılı Bankalar Kanununun 32 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi (2/647) (Ticaret Maliye ve Plan komisyonlarına)

Tezkereler

11. — Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğünün 1968 bütçe yılı Kesinhesabına ait genel uygunluk bildirimini sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi (3/766) (Sayıştay Komisyonuna)

12. — Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğünün 1968 bütçe yılı Kesinhesabına ait genel uygunluk bildirimini sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi (3/767) (Sayıştay Komisyonuna)

13. — Ege Üniversitesinin 1968 bütçe yılı Kesinhesabına ait genel uygunluk bildirimini sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi (3/768) (Sayıştay Komisyonuna)

14. — Genel Bütçeye dahil dairelerin 1967 bütçe yılı Kesinhesabına ait genel uygunluk bildirimini sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi (3/769) (Sayıştay Komisyonuna)

15. — Et ve Balık Kurumu ile Petrol Ofisi'nin 1970 yılı Konsolide bilançosunun sunulduğuna dair Başbakanlık tezkeresi (3/770) (Kamu İktisadî Teşebbüsleri Karma Komisyonuna)

CUMHURİYET SENATOSUDAN GELEN İŞLER

16. — Nüfus kanunu tasarısı (1/93) (30 No.lu Geçici Komisyon)

17. — Maraş Milletvekili M. Zekeriya Kürşad ve İbrahim Öztürk'ün, Maraş ili adının Kahraman Maraş olarak değiştirilmesine dair kanun teklifleri (2/162, 2/163) (İçişleri Komisyonuna)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN : Başkanvekili Kemal Ziya Öztürk

KATIPLER : Hüseyin Yenipınar (Tunceli) - Şevket Doğan (Kayseri)

BAŞKAN — Millet Meclisinin 61 nci Birleşimini açıyorum.

III. — YOKLAMA

BAŞKAN — Ad okunmak suretiyle yoklama yapılacaktır.
(Yoklama yapıldı)

BAŞKAN — Yoklama işlemi bitmiştir.
Efendim, yapılan yoklamada çoğunluğumuzun mevcud olduğu anlaşılmıştır. Yoklama sıra-

sında bulunmayan ve bilâhara teşrif eden sayın üyelerin, Başkanlığa tezkere ile mevcudiyetlerini bildirmelerini rica ediyorum.

Muhterem arkadaşlarım, Sayın Salih Zeki Altunbaş, Sayın Mustafa Rona, Sayın Hasan Akçaloğlu, Sayın Mustafa Göngür ve Sayın Nuri Eroğan gündem dışı söz talebinde bulunmuşlardır. Gündemimizin yüklü olması sebebiyle muhterem arkadaşlarımın bu isteklerini karşılayamadığımı arz ediyorum efendim.

MUSTAFA RONA (Artvin) — Sayın Başkan, önergem lütfen okunsun efendim.

BAŞKAN — Böyle bir usulümüz yok Sayın Rona. Hepsini okumak gibi bir durum hâsıl olur ki...

MUSTAFA RONA (Artvin) — Gündem di-

şı değil, kaçırılma olayları hakkında bir önerge göndermiştim.

BAŞKAN — Efendim, bu, Başkanlıktan istenmez ki, Sayın Rona. Anhyorum, okudum önergenizi; nihayet Başkanlıktan gündem dışı söz isteyebilirsiniz. Şu Bakan veya bu Başkan şu olay hakkında Mecliste bilgi versin şeklinde. Üye ile Başkanlığın bir çalışma münasebeti yok. Bunu Başbakanlıktan da sorabilirsiniz, ilgili Bakandan da sorabilirsiniz. Bizden ancak gündem dışı söz talebiniz olabilir..

MUSTAFA RONA (Artvin) — Mühim bir konudur, Hükümetin burada bilgi vermesi lâzımdır.

BAŞKAN — Anhyorum efendim. O, Hükümete ait bir meseledir efendim.

IV. - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Vaki davet üzerine, 18 - 24 Mart 1972 tarihleri arasında Amerika Birleşik Devletlerini resmen ziyaret edecek olan Başbakan Prof. Dr. Nihat Erim'e, dönüşüne kadar, Millî Savunma Bakanı Ferid Melen'in vekillik etmesinin, uygun görüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi. (3/772)*

BAŞKAN — Başkanlığın sunuşları vardır, sırasıyla arz ediyorum.

İki adet Cumhurbaşkanlığı tezkeresi vardır, okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

Vaki davet üzerine, 18 - 24 Mart 1972 tarihleri arasında Amerika Birleşik Devletlerini resmen ziyaret edecek olan Başbakan Prof. Dr. Nihat Erim'in dönüşüne kadar; Başbakanlığa, Millî Savunma Bakanı Ferid Melen'in vekillik etmesinin, uygun görülmüş olduğunu arz ederim.

Cevdet Sunay
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur efendim.

2. — *Başbakan Prof. Dr. Nihat Erim'in, vaki davet üzerine, Amerika Birleşik Devletlerine yapacağı resmî ziyarette kendilerin refakat edecek olan Dışişleri Bakanı Halûk Bayülken'e, dönüşüne kadar; Adalet Bakanı Prof. Suat Bilge'nin vekillik etmesinin uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/773)*

BAŞKAN — Diğer tezkereyi okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

Başbakan Prof. Dr. Nihat Erim'in, vaki davet üzerine, Amerika Birleşik Devletlerine yapacağı resmî ziyarette kendilerine refakat edecek olan Dışişleri Bakanı Halûk Bayülken'in dönüşüne kadar; Dışişleri Bakanlığına, Adalet Bakanı Prof. Suat Bilge'nin vekillik etmesinin, Başbakanın teklifi üzerine, uygun görülmüş olduğunu arz ederim.

Cevdet Sunay
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur efendim.

3. — *Sayın üyelerden bazılarına, izin verilmesi, hakkında Başbakanlık tezkeresi (3/771)*

BAŞKAN — Bazı üyelerin izin talepleri vardır, okutuyorum efendim.

Genel Kurula

Aşağıda adları yazılı sayın milletvekillerinin hizalarında gösterilen müddet ve sebeplerle vaki izin talepleri Başkanlık Divanının 16 . 3 . 1972 tarihli toplantısında uygun mütalaa edilmiştir.

Keyfiyet yüksek tasviplerine arz olunur.

Sabit Osman Avcı
Millet Meclisi Başkanı

Antalya Milletvekili İhsan Ataöv 10 gün, hastalığına binaen, 22 . 2 . 1972 tarihinden itibaren.

Kütahya Milletvekili Ali Erbek 20 gün, hastalığına binaen, 7 . 3 . 1972 tarihinden itibaren.

Konya Milletvekili Sadi Koçaş 37 gün, hastalığına binaen, 9 . 3 . 1972 tarihinden itibaren 16 gün ve, 5 . 4 . 1972 tarihinden itibaren de 21 gün olmak üzere,

Adana Milletvekili Şevket Yılmaz 29 gün, hastalığına binaen, 29 . 2 . 1972 tarihinden itibaren.

Ordu Milletvekili Ferda Güley 19 gün mazeretine binaen, 13 . 3 . 1972 tarihinden itibaren.

Gaziantep Milletvekili Şinasi Çolakoğlu 10 gün, mazeretine binaen, 3 . 3 . 1972 tarihinden itibaren,

Trabzon Milletvekili Ahmet Şener 10 gün, mazeretine binaen, 7 . 3 . 1972 tarihinden itibaren.

Antalya Milletvekili Süleyman Çiloğlu 10 gün, mazeretine binaen, 2 . 3 . 1972 tarihinden itibaren,

Kars Milletvekili Kemal Güven 30 gün, mazeretine binaen 8 . 3 . 1972 tarihinden itibaren.

Hatay Milletvekili Hüsnü Özkan 10 gün, mazeretine binaen, 7 . 3 . 1972 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Şimdi, bu izin taleplerini teker teker okutup oylarınıza arz edeceğim :

Antalya Milletvekili İhsan Ataöv 10 gün, hastalığına binaen, 22 . 2 . 1972 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kütahya Milletvekili Ali Erbek 20 gün, hastalığına binaen, 7 . 3 . 1972 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Konya Milletvekili Sadi Koçaş 37 gün, hastalığına binaen, 9 . 3 . 1972 tarihinden itibaren 16 gün ve 5 . 4 . 1972 tarihinden itibaren de 21 gün olmak üzere.

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Adana Milletvekili Şevket Yılmaz 29 gün, hastalığına binaen, 29 . 2 . 1972 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Ordu Milletvekili Ferda Güley 19 gün, mazeretine binaen, 13 . 3 . 1972 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gaziantep Milletvekili Şinasi Çolakoğlu 10 gün, mazeretine binaen, 3 . 3 . 1972 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Trabzon Milletvekili Ahmet Şener 10 gün, mazeretine binaen, 7 . 3 . 1972 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Antalya Milletvekili Süleyman Çiloğlu 10 gün, mazeretine binaen, 2 . 3 . 1972 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kars Milletvekili Kemal Güven 30 gün, mazeretine binaen, 8 . 3 . 1972 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Hatay Milletvekili Hüsnü Özkan 10 gün, mazeretine binaen, 7 . 3 . 1972 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4. — *Grup Başkanvekillerinin, Genel Kurul çalışmalarının Perşembe günleri de dahil, haftada dört gün saat 15,00 - 19,30 arasında yapılmasına ve çalışmaların buna göre yeniden düzenlenmesine dair önergeleri.*

BAŞKAN — Gruplararası bir ortak önerge vardır, takdim ediyorum efendim.

Yüksek Başkanlığa

Meclise intikal etmiş ve edecek olan reform kanunlarıyla Anayasa gereği çıkarılması zorunlu çok önemli ve gerekli kanunların ve 1972 yılı Bütçe Kanunu ile ilgili vergi kanunlarının tatilden önce kanunlaşmalarını temin etmek için, Genel Kurul çalışmalarının Pazartesi, Çarşamba, Perşembe ve Cuma günleri

saat 15.00 - 19.30 arasında yapılmasına; Çarşamba günlerinin eskiden olduğu gibi, saat 15.00 - 17.00 arasında Meclis araştırması ve genel görüşme önergelerine ve 17.00 - 19.30 arasının da sözlü sorulara ayrılmasına; Pazartesi, Perşembe ve Cuma günlerinin kanun tasarısı ve tekliflerinin görüşülmesine; ayrıca, Başkanlıkça tespit edilecek sıraya göre yoklama ve gündem dışı konuşmalardan sonraki ilk veya son 1 saatlik sürenin, Cumhuriyet Senatosundan ve karma komisyonlardan gelen işlerle aktarma, kesinhesap, andlaşmalar, kısa kanun tasarıları ve Sayıştay, Dilekçe Karma, Meclis Hesaplarını inceleme komisyonları raporlarıyla, redde mütedair raporların görüşülmesine ayrılmasına kara verilmesini arz ve teklif ederiz.

Ahmet Şener

Cumhuriyet Halk Partisi Millet Meclisi
Grup Başkanvekili

Sabahattin Aras

Adalet Partisi Millet Meclisi Grup Başkanvekili

Vedat Önsal

Demokratik Parti Millet Meclisi Grup Başkanvekili

Vefa Tanır

Millî Güven Partisi Millet Meclisi Grup Başkanvekili

BAŞKAN — Efendim, Meclisimizin çalışma düzeni ile ilgili okunan önergeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Çalışmalarımız, kabul buyurduğunuz bu önerge gereğince devam edecektir.

V - GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Çalışma Bakanlığının kuruluş ve görevleri hakkındaki 4841 sayılı Kanununun 864 sayılı Kanunla değişik 6 ncı maddesinin (D) fıkrasının ve bu kanunla eklenen ek 5, 6 ve 8 nci maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir madde ile bir geçici madde eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri, Çalışma ve Plan komisyonlarından seçilen 4 er üyeden kurulu (68) numaralı Geçici Komisyon raporu (1/607) (S. Sayısı : 506) (1)

(1) 506 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonuna ektir.

5. — Orman Komisyonu Başkanlığının Antalya Milletvekili İhsan Ataöv ve 2 arkadaşının, «6831 sayılı Orman Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi» nin; 6831 sayılı Orman Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir ek madde eklenmesine dair kanun tasarısını görüşmek üzere, kurulan Geçici Komisyonunda görüşülmesine dair tezkeresi (2/572, 3/774)

BAŞKAN — Orman Komisyonu Başkanının bir önergesi vardır, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Komisyonumuza havale edilmiş bulunan, Antalya Milletvekili İhsan Ataöv ve 2 arkadaşının, «6831 sayılı Orman Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi» nin; 6831 sayılı Orman Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu Kanuna bir ek madde eklenmesine dair kanun tasarısını görüşmek üzere, Genel Kurulun 3 . 3 . 1972 tarihli 55 ncı Birleşiminde kurulması kabul edilen Geçici Komisyonunda görüşülmesi uygun bulunduğundan, dosya, mezkûr Komisyona tevdi buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

**Orman Komisyonu
Başkanı**

**Kastamonu Milletvekili
Muzaffer Akdoğanlı**

BAŞKAN — Orman Komisyonu Sayın Başkanı tarafından verilen ve okutulmuş bulunan önergeyi tasviplerinize sunuyorum : Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

BAŞKAN — Çalışma Bakanı tarafından verilmiş bir önerge vardır, okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

Gündemin «Birinci Görüşmesi Yapılacak İşler» bölümününün 28 nci sırasında yer alan, Çalışma Bakanlığı Kuruluş ve görevleri hakkındaki 4841 sayılı Kanunun 864 sayılı Kanunla değişik 6 ncı maddesinin ve ek 5, 6 ve 8 nci maddelerinin değiştirilmesi ve bir geçici madde eklenmesi hakkında kanun tasarısının, önemine binaen gündemdeki diğer işlere takdimen

öncelik ve ivedilikle görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Ali Rıza Uzuner
Çalışma Bakanı

BAŞKAN — Okunan önerenin önceliğe taallük eden kısmını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İlgili Komisyonun ve Hükümetin yerlerini almalarını rica ediyorum efendim.

Komisyon raporunun okunması hususunda sayın üyelerin herhangi bir isteği Başkanlığa intikal etmemiş bulunduğu için, rapor okunmayacaktır.

Tasarının tümü üzerinde Millî Güven Partisi Grubu adına Sayın Kabadayı, buyurunuz efendim.

**M. G. P. GRUBU ADINA İHSAN KABA-
DAYI (Konya)** — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım:

Millî Güven Partisi Grubu adına tasarı hakkında görüş ve mütalaalarımızı arz etmek üzere huzurunuzda çıkmış bulunuyorum.

Bu kanun tasarısı hakkında peşinen görüşümüz; yerinde ve isabetli bir tasarı olduğudur; hatta ve hatta geçikmiş olmasından hem memleketimizin ve hem de yurt dışında bulunan işçilerimizin çok zarar gördüğünü de söylemek yerinde olacaktır.

Bugün Türkiyemizde her 50 vatandaştan biri yurt dışında işçi olarak çalışmakta ve bunların miktarı da mütemediyen artmaktadır. İşçi olarak çalışanların miktarı her ne kadar 600 000'in üstünde ise de, çoluk çocuk ve ailelerini de hesabedersek, Türk işçilerinin dışardaki miktarı 700 000'in çok üzerindedir. Bunların yurt kalkınmasındaki önemini ve memleketimize göndermiş oldukları dövizin değer ve kıymetini de burada belirtmeyi bir borç bilmekteyiz.

Bu işçiler böylece yurt kalkınmasında en başta gelen efendilerimiz ve hakkı inkâr edilmez velinimetlerimiz durumundadırlar. Sadece 1971 yılında - yıldan yıla artan bir tempo ile - 490 milyona yakın doları yurdumuza göndermek suretiyle en büyük hizmeti yapmış bulunmaktadırlar. Bugün sadece Almanya'daki Türk işçilerinin miktarı 470 000'in üstündedir ve son bir ay içerisinde ikinci sırada iken birinci sıraya

geçmiş bulunmakta ve devamlı olarak da yıldan yıla sayıları artmaktadır.

Hal böyle iken, bu vatandaşlarımıza asgarî hizmetlerin maalesef 10 yıldan beri yeterince ve gereğince götürülemediği bir vakıadır. Bunun nedeni ise, yeterli bir örgütün merkezde maalesef bugüne kadar kurulmamış olmasıdır. Bu işçilerimizin sorunlarıyla ilgili Bakanlık ve kuruluşları işbirliği içinde, koordineli bir düzeye çıkarılmamış olması, gerek memleket için büyük bir ziyana, gerekse işçilerimiz içerisinde maddî ve manevî zararlara, tahripelere sebep olmuştur. Bakanlığın dışardaki teşkilâtının esnek olmaması, teşkilâtının da gerek sayıca, gerekse keyfiyet ve yetenek bakımından yeterli elemanlarla teçhiz edilmemiş olması - biraz evvel söyleyegelmiş olduğum - tahribatı ve zararı meydana getiren nedenler olarak başta gelmektedir. Eğer bunlar vaktiyle ciddiyetle ele alınmış, artan işçi temposu derecesinde bu örgütler onunla orantılı olarak geliştirilmiş olsaydı; bugün Türkiye dışarıya daha çok işçiyi, daha iyi şartlarla göndererek, memleketimize daha büyük yararlar sağlayacak, hem de oradaki yaşama şartları çok iyi bir düzeye kavuşarak, işçilerin bugün içinde buldukları moral bozukluğu da olmayacaktı.

Bu kifayetsiz örgütler, oradaki işçilerimizin çalıştığı memleketlerin işçileriyle paralel ve dengeli olarak, hak ve menfaatlerinin korunması nedenini de meydana getirmiştir. Eğer bu örgütler zamanında kurulmuş olsaydı; işçi hakları o memleketin kendi asıl işçileriyle hemayar hak, özlük ve sosyal haklarını da almış olmak suretiyle gerek işçide ve gerekse memlekette sağlayacağı hak ve menfaatler kat kat üstte olacak idi.

Bugün işçilerimizin dış memleketlerdeki yabancı bankalara yatırmış oldukları mevduat miktarı 900 milyon doların üstündedir; hatta bunun 1,5 milyar dolar olduğunu söyleyenler de vardır. Eğer bu örgütler vakti zamanında kurulup, yeterince işçimizle ilgi ve hizmetini esirgememiş olsaydı ve işçilerimiz de güvenli bir teminata kavuşturulmuş bulunsaydı; bu paralar dışarda yabancı bankalarda toplanmayacak; ay be ay, yıl be yıl memleketimize akmış, kalkınmamızda daha büyük yararlar ve faydalar sağlamış olacaktı.

Netice olarak; işçilerimizin yurt dışında ve gerekse kati yurda dönüşlerinde istikballeri henüz güven altına alınamamıştır. Daha önemlisi de; işçilerimize yeterince bu hizmetlerin götürülmemesi, ilgili irtibatın işçilerimizle sağlanamaması; dolayısıyla bu işçilerimizin Anavatan ile olan bağları, Millet ile olan irtibatları - maalesef üzüntü ile belirtmek isteriz - yıldan yıla bir zafiyete doğru kaymaktadır. Onun için deriz ki; bu kanun tasarısı keşke birkaç yıl evvel getirilmiş ve bugün kanunlaşmış olarak hizmete girmiş olsaydı.

Yurt dışındaki işçilerimiz içerisinde, millet ve ülkemizin bütünlüğüne yönelen, memleketimizi ve milletimizi bölmek, mahvetmek isteyen kötü ideolojiler, zararlı faaliyetler gelişmiş ve artmış bulunmaktadır. Dıştan aldığımız yazılar, dış geziye giden memleketlilerimizle Hariciyemizin bize bildirdikleri raporlar odur ki; yurt dışındaki işçilerimiz arasında millet ve ülkemizin bütünlüğüne yönelen, yabancı ve bölücü ideolojiler çok zararlı bir safhaya, çok felâket ifade eden bir düzeye erişmiş, artmış bulunmaktadır.

Yurt dışında bulunan işçilerimizin içinde buldukları maddî ve manevî zararları ve perişanlıkları önlemek için, huzurunuzda gelen bu kanun tasarısı - inşallah - kanunlaşır; bu tahripleri önleyecek, işçilerimizin yurtla olan bağlarını artıracak ve kazançlarının daha çok olarak memleketimize gelmesini sağlamak suretiyle kalkınmamıza daha çok imkânlar, yararlar sağlayacaktır.

İşte bütün bu menfaatleri, millî yararları sağlamak ve zararları da defetmek maksadiyle bu kanun tasarısı huzurunuzda gelmiş bulunmaktadır ve bunun da yönetilmesi hususu, ancak Devlet eliyle kurulacak ciddi bir örgütün biran evvel faaliyete geçmesine bağlıdır. Bugüne kadar, yurt dışında işçilerimizle meşgul olan, müşavir, ataşe, ataşe yardımcıları ve diğer sosyal yardımcı memur kadrolarında çalışan 61 elemanın - maalesef - 15'i yabancı dil bilmekte ve bu kadar kifayetsiz diğ bilen eleman ile, miktarı 700 000'e varan Türk işçisinin, sağlayıp haklarını elde etmeye imkân yoktur. Ancak iş ve dil bilen bir işçi ataşesi ve yardımcıları ve sosyal memurlar; işçi, işveren ve mahallî sendikalar, mahallî makamlar ve sağlık

kuruluşlarıyla olan münasebetleri düzenleyebilir.

İşte bu kanun tasarısı kanunlaştığı takdirde, bu dertleri silecek, işçimize yararlar sağlayacaktır. Bugüne kadar dışarıya gönderilen işçi ataşeleri, ciddi bir seleksiyondan, elemeyen geçmemekte idi. Bu kanun tasarısı kanunlaştığı takdirde; müşavir, ataşe ve ataşe yardımcılarında yeteri kadar dil bilgisi, genel kültür, iş Hukuku bilgisi aranmakla beraber, üniversitelerde dil kürsülerinde yetkili otoriteler tarafından imtihan edilerek bonservisi verilecek, böylelikle atanabileceklerdir.

Ayrıca sosyal yardımcı ve memurlar için de, lise mezunu niteliğini aramakla beraber; dil ve teknik seviyesinde de ilgili Genel Müdürlük tarafından, üniversitelerden sağlanacak kadrolarla imtihan yapılarak, öyle atanacaktır. Yani bir kayırmaca, bir geliş güzel tayin sistemi değil, dertlere şifa verecek, o ülkelerdeki işçilerimizin dertlerini giderecek, yurda daha çok yarar sağlayacak bir seleksiyon, bir örgüt ciddi olarak böylece kurulmuş olacaktır.

İşçilerimizin en büyük dertlerinden birisi de, hastalıklarında dil bilmediklerinden, yabancı doktorlara derdini anlatamamasıdır. Bu, işçilerimizin en büyük derlerinden, sorunlarından birisi idi. İtalyanlar, İspanyollar ve Yugoslavlar bu maksat için sözleşmeli memur tutarak, ilgili elemanları tutarak part - time ve full - time olarak çalıştırmak suretiyle kendi işçilerine daha çok yararlı oluyorlar; morallerini takviye etmekle beraber sağlık durumlarını da koruyabiliyorlar idi. Türk işçileri böyle bir alâkadan yoksun oldukları için sağlık yönleri de ıstıraplı ve sıkıntılı bir durumda idi. Bu kanunun kabulü, neticesinde sözleşmeli personel tutulması suretiyle işçi sağlığının daha iyi korunmasına imkân verilecektir.

Mahallî münasebetlerde de, oranın örf ve âdetlerini bilen, mevzuatlarını bilen memurların anlaşılabilir çalıştırılmaları suretiyle de işçi dertlerinin mahallinde tashihi, dert ve ıstıraplarının huzur verici bir neticeye bağlanması mümkün olacaktır. Bu suretle bizden kopmuş birer parça olan, gönülleri bizimle beraber dolu olan, binbir dert ve ıstırapları bulunan, yurdun kalkınmasında büyük yararlar sağlayan işçilerimizin, bundan böyle, inşallah çoluğu, çocuğu ile yüzleri gülecek, içleri huzurla dolu olacaktır.

Millî Güven Partisi Grubu olarak, bu kanun tasarisının biran evvel kanunlaşmasını, başta memleketimize, sonra yurt dışında olan işçilerimize faydalı olmasını temenni eder, bu tasarıya Millî Güven Partisi olarak olumlu oy vereceğimizi belirtir, cümlelerinizi saygıyla selâmlarım efendim. (M. G. P. sıralarından alkılar.)

BAŞKAN — C. H. P. Grubu adına Sayın İbrahim Öztürk, buyurunuz efendim.

C. H. P. GRUBU ADINA İBRAHİM ÖZTÜRK (Maraş) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Çalışma Bakanlığının kuruluş ve görevlerine dair 4841 ve 864 sayılı kanunların bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bazı maddeler eklenmesi hakkındaki kanun tasarisı üzerinde, C. H. P. Grubu adına, görüşlerimizi beyan edeceğiz.

Sayın arkadaşlarım, önce yabancı ülkelerde çalışmakta olan işçilerimizin temel sorunlarını kısaca gözden geçirmeliyiz; sonra da bu temel sorunlar önünde Çalışma Bakanlığının durum ve çalışmalarını eleştirmeliyiz.

Bugün memleketimizin en önemli konularından birisi, şüphesiz insan ve istihdam sorununa geçerli çözüm yolu bulmaktır. Nüfusun % 3 gibi hızlı bir oranla çoğalması ve bunun istihdam hacmine ve ulusal ekonomiye baskısı herkesçe bilinen bir gerçektir. Nüfus artışına paralel olarak artan işgücü arzının, ekonomimiz tarafından masedilememesi karşısında, işgücü arzi yurt dışına taşmış bulunmaktadır. Başlangıçta Batı Almanya'ya doğru başlayan işgücü akını, daha sonra Avrupa'nın diğer ülkelerine ve hattâ Avusturya'ya kadar uzanmıştır.

1972 Mart sonu itibariyle Almanya'daki işçi adedimiz 385 300; Hollanda'da 19 423; Fransa'da 16 507; Avusturya'da 12 972; İsviçre'de 9 037; Belçika'da 8 500; İsveç'te 2 784; Danimarka'da 6 073; Avusturya'da 7 500 olmak üzere, 1971 sonunda, dış ülkelerde çalışan işçilerin sayısı 600 bini geçmiştir. Aile fertleriyle beraber bunun toplamı 750 bin olup, her 50 vatanlıktan birisinin dış ülkelerde çalıştığı bir vakaıdır.

Yalnız Almanya'da, Yugoslavya ve İtalya'dan sonra, yabancı işçi yönünden 3 ncü sırada bulunmaktayız. Memleketimizde 15 623 000 kişilik bir işgücü kapasitesine karşılık ulusal ekonomimiz bunun ancak 13 840 000'ini mas ede-

bilmiştir. Geri kalan 1 783 000 kişiden 600 bini dış ülkelerde çalışmakta; 1 203 000'i ise işsiz gezmektedir.

Dış ülkelere işçi gönderilmesi bir arz ve talep meselesidir. Ülkemizde bu konuda % 30 oranında bir açık bulunmaktadır. Dış ülkelerde çalışmak üzere İş ve İşçi Bulma Kurumuna kaydını yaptıran vatanlı sayısı 975 177'ye yükselmiş, buna karşılık 1970 yılında dışarıya 129 575 işçi gönderilebilmiştir.

Yabancı irtibat bürolarına bir günde takdim edilen işçi sayısı ortalama 800 - 850'dir. 1968'de işgücü talebi, bin ölçüsüne göre, 56,7, işgücü gönderme 43,2; 1969'da talep 125,5, gönderme 104,7; 1970'te talep 59,2, gönderme 47,4 olmuş ve işgücü talebini karşılama oranı % 80,1'e yükselmiştir.

İşgücü kabul eden ülkelere alınan vasıflı işçi oranının artışı, kalkınma planımızda gösterilen işgücü açıklarını olumsuz yönde etkilemektedir. Sırada bekleyenlerin istihdama olumsuz etkide bulunmalarının önlenmesi ve bu kişilerin meslekî eğitim yoluyla yetiştirilmesi; plasman ve mesleğe yönelme hizmetlerinde etkinliğin artırılması çalışmaları yeterli olamamaktadır.

Öte yandan işçilerimizin gönderdikleri dövizlerin ödemeler dengesi üzerindeki olumlu etkileri artarak devam etmektedir. 1971'de işçi döviz transferleri 490 milyon doları aşmıştır. Bu rakam ihracatımızdan sağlanan dövizin % 76'sıdır.

İkinci Beş Yıllık Plan döneminde gerçekleşen oran, ihracat için 1968'de % 21,06; 1972'de % 80'dir. İthalât için ise 1968'de % 41 olan bu oran, 1972'de % 42,3'e yükselecektir.

1963'te dış ülkelerdeki işçi sayısı 43 bin, gelen döviz 3,5 milyon dolar, 1971'de 600 bin işçi, gelen döviz 130 150 000 dolar. 1972'de ise işçi 665 bin, gelecek döviz 196 650 000 dolar tahmin edilmektedir.

İşçilerimizin döviz transferleri, Birinci Plan döneminde, 300 milyon dolarlık toplam döviz gelirlerinin % 11,3'ünü teşkil ederken, bu oran İkinci Plan döneminde yaklaşık olarak % 35'e ulaşmıştır.

Üçüncü Plan döneminde toplam işçi dövizlerinin transferi 2 250 000 000 dolar olarak hesaplanmıştır. İşçilerimizin Avrupa bankalarında birikmiş olan 600 ilâ 900 milyon dolarlık ta-

sarruflarının memleketimize aktarılması imkânı bulunursa, konunun ne kadar önemli ve hatta hayati olduğu anlaşılır. Bu kaynağın yurda aktarılacak sanayi yatırımlarında kullanılması ve yurda dönen işçiler için istihdam imkânlarının yaratılması üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Çünkü, meselenin bu yüzü yurt dışına işçi göndermek, diğer yüzü de yurda dönerken hayat görüşü ve biçimi değişen ve uyanan işçiye memlekette iş alanı yaratmaktır.

Sayın milletvekilleri, şimdi yurt dışında çalışan işçilerimizin en önemli sorunlarına değinmek istiyoruz.

İşçilerin gönderilmesi sırasında ortaya çıkan sorunlar.

Dıştan gelen talepler, genellikle vasıflı işçi yönündedir. Öte yandan, milli ekonomimizin de kalifiye işçiye ihtiyacı vardır. Bu iki unsuru dengeli bir durumda yürütmek ve vasıfsız işçilerin süratle eğitilmesine, oriyantasyon ve enformasyonuna önem vermek lâzımdır. Böylece hem yurt dışında geniş istihdam olanakları açılacak, hem de ülkemizin muhtaç olduğu vasıflı işçi talebi karşılanmış olacaktır.

Diğer husus, yurt dışına işçi gönderme göreviyle yükümlü iş ve işçi Bulma Kurumunun daha rasyonel çalışan bir örgüt haline sokulmasıdır. Meselâ; bu örgütün IBM kartıyla çalışan elektronik beyin merkezi durumuna getirilmesi lâzımdır. İşçi sevinde tercihi durumlar, yani köy kalkınma kooperatifleri; doğal afetler; az gelişmiş bölgeler konuları da daha objektif, âdil ve süratli esaslara bağlanmalıdır. Bu aşamada en önemli konu, işçi göndermede karşılaşılan idarî güçlüklerdir. Vasıfsız işçi, büroya kaydedildiği tarihten itibaren ancak 8 - 10 sene sonra talep edilmektedir. Çağrıldığı zaman da yaşı geçti ise gidememektedir. Bu bakımdan belirli bir yaşı geçmiş olan vatandaşın müracaatını kabul etmemek gerekiyor. Böylece ümide kapılması ve hayal kırıklığına uğraması önlenmiş ve başka alanlarda iş araması sağlanmış olacaktır. İşçi gönderme sırasında karşılaşılan güçlükler vukuatlı nüfus kayıt örnekleri, iyi hal belgesi, ilk meslekî seçim, irtibat bürolarındaki sağlık ve meslek imtihanı, ön eğitim gibi konulardır. Pek çok şikâyetin nedeni olan bu sorunların daha pratik ve inandırıcı esaslara bağlanması lâzımdır.

İkinci safha, işçilerimizin yurt dışındaki sorunlarıdır. Bunları bir sıraya tabi tutacak olursak, özetle şöyle diyebiliriz :

1. Dış teşkilâtın genişletilmesi ve nitelendirilmesi;
2. İşçilerimizin göndermekte oldukları dövizleri artırarak ödemeler dengemize katkısını sağlamak;
3. İşçi çocuklarını eğitmek;
4. Turist işçiler sorununu çözümlenmek;
5. Çalışma ve sosyal hayata uyma sorununu halletmek;
6. İşçilerin ailevi sorunlarıyla ilgilenmek;
7. Para transferlerini çabuklaştırmak;
8. Moral ve kültürel sorunları ele almak;
9. İşçilerin askerlik sorunu;
10. İzinli gelişlerinde çıkan problemler;
11. Cenazelerin yurda nakli;
12. İşçilerin yurttaki şirketlere hissedar kaydedilmeleri;
13. İşçilerin yurda döndükten sonraki problemleri;
14. İşçi tasarruflarının değerlendirilmesi.

Sayın arkadaşlarım, her biri büyük problemler teşkil eden yurt dışı işçi davasını en iyi biçimde çözümlenebilmek için, her şeyden önce Çalışma Bakanlığının merkez ve yurt dışı örgütünün bilgili, tecrübeli ve yeterli niteliklere sahip olması gerekmektedir.

Şurası bir gerçektir ki, Çalışma Bakanlığının yurt dışı örgütünün kurulmasına ilişkin 864 sayılı Kanun, dış örgütü yönetecek, işçilerimizin sorunlarını çözümlenecek, koordinasyonu sağlayacak yetenekte bir merkezî örgütün kurulmasını sağlayamamıştır. Bu görev Bakanlık Araştırma Kuruluna ek bir görev olarak verilmiştir. Bu sebeple yurtdışı işçiler problemi, Bakanlığın arka planda, 2 nci plandaki bir meselesi halinde kalmıştır.

Başka ülkeler bu konuya gereken değeri vermişler; gerek kendi ülkelerinde, gerek kendi ülkelerinin dışında çok geniş teşkilâtlar kurmuşlardır.

Bir çığ gibi büyüyen yurt dışı işçi sorununa köklü çözüm yolları bulmak için gerçekte yeni ve güçlü bir örgüte ihtiyaç olduğu artık açık ve kesin bir şekilde anlaşılmıştır.

Müzakeresini yaptığımız kanun tasarısında ki, Yurt Dışı İşçi Sorunları Genel Müdürlüğü

örgütünün kurulmasını, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak hararetle destekliyoruz. Günkü, Cumhuriyet Halk Partisi, gerek programında, gerek seçim bildirilerinde işçi sorununa özel bir yer vermiş ve işçiyi, toplumun temel unsurlarından biri saymıştır.

Yurt dışı işçi sorununu yürütecek örgüt kurulurken, 4 temel unsur dikkate alınmalıdır.

Birincisi; sözleşmeli personel unsuru. Örneğin: Yurt dışındaki işçilerimizin mahkeme işlerini ancak, o ülkenin dilini ve mevzuatını bilen avukatlar savunabilirler. Bu, hem o ülkenin mevzuatı, hem de dil ve hukuk bilgisi ve aynı zamanda psikolojik yönden lüzumlu ve ehemmiyetlidir. İspanyollar buna bir misaldir; Fransa'daki işçileri için sözleşmeli avukatları vardır.

İşçilerimizin lisan bilmemesi, o ülkenin mevzuat ve hukuk usullerine vâkıf olmamaları yüzünden genellikle hakları kaybolmaktadır.

Sendikalara girmiş işçiler için, her ne kadar sendika avukatları varsa da, işçilerimizin ancak % 20'si sendikalara kayıtlı olduğu için, bu, yeterli görülmemektedir. Yani, yurt dışında bulunan işçilerimizin % 80'i henüz sendikalara kaydedilmiş değildir.

İkinci örnek, sekreterliktir. Yazışma ve diğer muhaberat de genellikle yabancı makamlarla cereyan ettiğine göre, dil bilen, yabancı dille yazı yazan Türk elemanlarımız sözleşmeli olarak tayin etmek mümkün olabilmelidir. Keza işçilerimizin sağlık konularını yürütecek doktor ve diğer sağlık personelini de dil bilen kişilerden seçmek ve sözleşmeli olarak bunları istihdam etmek lüzumu vardır.

Bir de henüz bizim örgütümüzde yer almamış olan bir sosyal işler uzmanı vardır. Avrupa'nın diğer ülkelerinde önemle yer alan bu uzmanların da bizim sistemimizde artık kabul edilmesinde zorunluluk vardır.

Şöyleki; bu sosyal işler uzmanı, işçi seviyesinde çalışan elemanlardır. İşçiye yakın, ona yönelmiş, sosyal ve psikolojik yönlerden işçiyle kaynaşmış, onun konularını ilgili merciler nezdinde takibeden bu uzmanlar - biraz evvel ifade ettiğim gibi - henüz bizde yoktur. Meselâ Almanya'da Türk işçileriyle meşgul olan 83 kadar sosyal işler uzmanı vardır. Bunlar genellikle Türktür ve Almanya hesabına çalışırlar. Altlarında arabaları, devamlı olarak işçilerin arasın-

da dolaşırlar. İşveren ile, mahallî idare, polis gibi makamlarla işçinin ilişkilerini tanzim ederler. Bu mekanizma Hollanda'da da vardır ve bizim işçilerimiz için Hollanda'da 22 sosyal işler uzmanı vardır. Yani Hollanda'da 1 200 işçimize 1 sosyal işler uzmanı düşmektedir, Almanya'da ise 6 bin Türk işçisine 1 sosyal işler uzmanı isabet etmektedir.

İkinci temel unsur; yurt dışına tayin edilen yüksek seviyeli müşavir, ataşe ve yardımcılarıyla daha alt seviyedeki memurların mutlaka dil imtihanına tabi tutulmalarıdır. Üst kademe, Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesinde imtihana tabi tutulmalı, alt kademe ise Bakanlıkta pratik dil imtihanından geçirildikten sonra bilgi ve görgüleri imtihan ve mülakatlarla tespit olunmalıdır.

Üçüncü temel unsur; şimdiye kadar yurt dışına tayin edilen kadrolu personelin Bakanlıkta ve teşkilâta 3 yıl çalışma şartı vardı. Şimdi bu 3 yıl şartı yerine dil ve kültür imtihanını kazanarak üst kademelere kadrolu, devamlı tayin usulü kabul edilmektedir. Bilgili, tecrübeli ve sürekli unsurlara yer veren bu husus da, hizmetin iyi yürümesi bakımından, isabetli karşılanmıştır.

Dördüncü temel unsur; bu kadar büyük ve hayatî mahiyet arz eden işçi problemini yürütecek bir genel müdürlüğün kurulmasıdır. Biraz önce de arz ettiğimiz gibi, 864 sayılı Kanun bu görevi, Araştırma Kuruluna ek bir görev olarak vermiştir. Şüphesiz ki, Kurul, aslı görevinden vakit ve fırsat bulabildiği nispette bu işlerle meşgul olabilmektedir. Bakanlık bünyesinde böyle bir teşkilâtın kurulması her yönden zorunludur.

Sayın arkadaşlarım, bugün aileleriyle birlikte yurt dışında işçi sıfatıyla 750 bin vatandaşımız mevcuttur. Yani, her aileden birisi dışarıda yaşamaktadır. Bunların dışında 1 milyondan fazla kişi de yurt dışına gitmek için sıra beklemektedir. Gönül ister ki, bu genç Anadolu insanlarına vatanımızda iş imkânları yaratılsın ve onların genç enerjileri ulusumuzun kalkınmasında harcansın. Uygulanan bozuk ve adaletsiz düzen sonucu, Anadolu insanı, yoksulluğun pençesinden kurtulmak için kendini yadellere atmaktadır. Bununla övünmek değil, işsizlik sorununa çare bulmak lâzımdır. Bunun için de bilgili ve planlı bir istihdam politikası gerekmektedir.

Şimdi bir gerçekle karşı karşıyayız. Dışarıda 600 bin işçimiz vardır ve daha sıra bekleyen 1 milyon insanın yığıla birikmiş olan problemleri mevcuttur. Bunların, ekonomik dengemizin sağlanmasında büyük katkıları olduğu da bir gerçektir. O halde yurt dışı işçi sorununa köklü çözüm yolları getirmek için tasarının kabulünde zaruret bulunduğunu arz eder, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, hepinizi saygılarımla selâmlarım. (C. H. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Demokratik Parti Grubu adına Sayın Cevat Önder, buyurunuz efendim.

D. P. GRUBU ADINA CEVAT ÖNDER (Erzurum) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Çalışma Bakanlığının kuruluş ve görevleri hakkındaki kanunun tadili hususunda sevk olunan tasarımı görüşmekteyiz.

Tasarımın tümü olumludur, bir ihtiyaca cevap vermek için, dışarda bulunan işçilerimizin sorunlarını daha ciddiyetle, daha liyakatle takibetmek maksadıyla sevk edilmiş bulunan bir tasarıdır.

Bendeniz bir konuya vuzuh vermek ve Sayın Hükümetten ve Sayın Komisyondan bir hususun aydınlatılmasını istemek maksadıyla huzurunuzda çıkmış bulunmaktayım. Tasarıların maddelerinde de bu hususu dile getirirdim; ama tasarının tümüne ait bir husus olduğu için bu hususu tümünde dile getirmeyi ve tümüne verilecek cevaplarda sualimin cevabını aramayı daha uygun buldum.

Tasarımın 2 nci maddesinde, Ek Madde 5. - I de değişiklik yapılmakta; çalışma müşaviri, ataşesi ve ataşe yardımcısı kadrolarına atanabilmek için ne gibi nitelikler öngörüldüğü belirtilmektedir. Bunlardan bir tanesi fakülte veya yüksek okul mezunu olmaktır; doğrudur.

İkincisi; aynı maddenin (B) bendinde, «Çalışma Bakanlığı veya bağlı kuruluş ve kurumlarında en az 3 yıl çalışmış olmak» kaydı vardır ki, benzeniz bu hususu da doğru bulmaktayım. Yalnız, 3 yıl çalışmış olmasına rağmen halen başka bir kurum veya kuruluşta bulunuyor ise, böyle bir elemanın da müşavir ataşe veya yardımcı olarak tayin edilmesinde - sınavı kazandığı takdirde - isabet olduğu kanaatini izhar etmekteyim; bu hususa vuzuh verilmesini istiyorum.

Bir diğer husus da; lisan bilme keyfiyetidir. Lisan çok önemlidir. Lisan bilinmesi şarttır. Helle çalışma ataşesinin veya yardımcısının veya müşavirinin, bulunduğu memleketin lisasını bilmesi kadar lüzumlu bir şey olamaz.

Diğer taraftan, «yeterlik sınavına kazanmış olmak» şartı aranmaktadır. Bu yeterlik sınavının nasıl yapılacağı ise tasarının 3 nci maddesinde, Ek Madde 6'da yapılan değişiklikle «bir tüzükte belirtilecektir» denilmektedir. Yani, bir tüzük çıkarılacak, yeterlik sınavının, yabancı dil sınavının nasıl yapılacağı hususunu bu tüzük derpiş edecektir.

Değerli arkadaşlarım, öğrenmek istediğim ve garibimize giden husus şudur: Tasarımın 2 nci maddesi ile konulan «Çalışma Bakanlığı veya bağlı kuruluş ve kurumlarında en az 3 yıl çalışmış olmak» şartı, tasarının 7 nci maddesiyle 2 yıl süreyle geri alınmaktadır. Bir elle veriliyor, diğer elle 2 yıl süreyle geri alınıyor. «3 yıl çalışma» şartı 2 yıl erteleniyor. Biz bunu doğru bulmamaktayız ve bu 7 nci maddenin gerekçesi de bizi tatmin etmemiştir.

7 nci maddenin gerekçesinde aynen şöyle denilmektedir: «Çalışma Bakanlığı veya bağlı kuruluşlarda en az 3 yıl çalışmış olma şartı, aranan nitelikleri haiz elemanların çok az sayıda bulunması, Bakanlık dışından da eleman alma olanağının kısıtlandırılmış olması nedeniyle, dış örgüt kadroları için ihtiyaç görülen yeterli elemanların sağlanmasına büyük engel teşkil etmektedir.

Nitekim, 1971 yılı Aralık başında açılan sınavta Çalışma Bakanlığı ve bağlı kuruluşlarından 65 kişi katılmış, bunlardan ancak 2'si İngilizce, 1'i Almanca ve 1'i de Fransızca olmak üzere 4 aday başarı göstermiştir.»

Şimdi burada değerli Bakanlık mensuplarına sormak istediğim husus şudur: 1971 yılı Aralık başında açılan bu sınav hangi kriterlere, hangi kıstaslara göre yapılmıştır; nelere dikkat edilmiştir, 65 kişi girmiş de neden 4 kişi kazanmıştır? Bu hususu vuzuha kavuşturmalarını istirham etmekteyim.

Beri taraftan, şunu da beyan etmek isterim ki, bize gelen haberler hiç de bu gerekçede belirtildiği gibi değildir. Bu imtihanlarda bazı keyfi kriterlerin, kıstasların rol aldığı da öne sürülmektedir. Bu hususların vuzuha kavuşmasında fayda vardır.

Bir diğer husus da şudur: İmtihan tüzüğü çıkıncaya kadar yapılacak tayinler nasıl olacaktır? Bu, takdirlere mi bağlı olacaktır? Bu takdirde Çalışma Bakanlığında yıllardır dışarıya gitmek için sıra bekleyen veya Çalışma Bakanlığında daha evvel çalışmış da şimdi Devletin başka bir sektöründe çalışan, dışarıya gitmek için sıra bekleyen, dışarıya gitme arzusunda bulunan, bu konuda kendisini yetiştirmiş olan elemanlar nazarı itibara alınacak mıdır? Aksi halde şahsî takdirlere, kayırmalarla bazı tasarruflara gidilirse Devlet hayatında yetişmiş olan bazı genç kıymetli elemanları hayal kırıklığına uğratmış oluruz.

Bu bakımdan Sayın Bakanlığın ve Sayın Komisyonun bu konulara vuzuh vermesini istiham etmekteyiz.

Dışarda - gerekçede denildiği gibi - 600 bin işçi mevcuttur; ama eğer gayri resmî veyahut da turist pasaportuyla giden işçiler, bunların aileleri de nazarı itibara alındığı takdirde bu miktar 1 milyona yaklaşmaktadır. Bunların meseleleriyle maalesef, Hükümet olarak, Devlet olarak lâyıku vechile uğraşmış değiliz. Dışarda bulunan işçilerine her Devlet sahibolmaktadır. İtalya böyledir, Yunanistan böyledir, İspanya böyledir. Dışardaki işçilerine sahibolmayan veyahut da en az ilgiyi gösteren maalesef bizim Hükümetimizdir, bizim Devletimizdir. Dışarıya, az da olsa, giden arkadaşlarımız bunu görmektendirler; bundan şikâyetçidirler.

Bu, bir ihtiyaca cevap verdiği takdirde hepimiz tarafından memnuniyetle karşılanması gereken, heyeti umumiyesiyle yerinde olan bir tasarıdır.

Söz burada iken, iki önemli konuya daha temas etmek isterim. İşçilerimizin meseleleri, yalnız iş meseleleri değildir. İşçilerimizin eğitim meselesi, din meselesi de son derece önemlidir. Bunun da Hükümet tarafından ciddiyetle ve önemle ele alınması icabetmektedir.

Bendeniz bu hususları arz ediyorum, ayrıca arz ettiğim hususların da vuzuha kavuşturulmasını istemekteyim, yani «Çalışma Bakanlığında eleman bulamadık» veya «daha evvel Çalışma Bakanlığında çalışmış olup da, şimdi Devletin başka sektöründe bulunan elemanlar kifayet etmedi, bu sebeple dışardan eleman alacağız, iki yıl süre ile de üç yıl çalışma şartını erteliyoruz» fikri pek makbul sayılacak bir fikir değildir.

Burada bir infiratçı, hasredici bir düşünce tarzına da kapılmamak gerekir, yani Çalışma Bakanlığında kalifiye eleman varsa oradan alınmalı, dışarıda varsa oradan alınmalı, yalnız bu gayet iyi kıstaslarla, kriterlerle tespit olunmalıdır. Bazı keyfî tasarruflara, şahsî takdirlere, adam kayırmalara gidilmemelidir. Bunu temenni etmekteyim.

Saygılarımı arz ederim.

BAŞKAN — Adalet Partisi Grubu adına Sayın Hasan Türkay, buyurunuz efendim.

A. P. GRUBU ADINA HASAN TÜRKAY (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar;

Çalışma Bakanlığı Kuruluş Kanununun bazı maddelerini değiştiren kanun tasarısı üzerinde, Adalet Partisinin görüş ve kanaatlerini belirtmek üzere huzurunuza çıkmış bulunuyorum.

Evvêlâ sunu belirtmek isterim ki, yurt dışında 600 binden fazla işçi arkadaşımızın dertleriyle, meseleleriyle bugüne kadar gereği gibi ilgilenilememiştir.

Kanun tasarısı, Adalet Partisinin iktidarı zamanında çıkarılmış; fakat o gründen bugüne kadar geçen tatbikatlarda bazı aksaklıklar görülmüş ve bu aksaklıkların giderilmesi için yeniden bir tadile gidilmektedir. Kanaatimiz odur ki, bu tadilâttan sonra Çalışma Bakanlığı, birtakım bu işle ilgili olmayan kişiler «yurt dışındaki işçilerimizin meseleleriyle ilgilenir» diye gönderilirse, yani birtakım kayırmalar yapılırsa, bu tadilâtın da pek istenilen bir şekilde netice vereceğine inancımız zayıftır.

Yurt dışında bulunan işçilerimizin şüphesiz binbir türlü dertleri vardır. Yurt dışındaki işçilerimizin dertleriyle, alâkadar olmak üzere onların içinden çıkmış, onların dilinden anlayan bazı sendikacı arkadaşlarımız temsilci olarak gönderilmiştir. Bu arkadaşlarımızdan aldığımız şikâyet mektupları sunu gösteriyor; çok mühim bir görevle gönderilen bu arkadaşlarımız, elçilik ve konsolosluk binalarında birer sığıntı olarak çalışmaktadırlar. Altına doğru dürüst bir sandalye ve bir masa dahi verilememektedir. Bilhassa büyükelçiler, elçilik erkânı bu gibi arkadaşlara yabancı bir gözle bakmaktadır. Elbette bu gözle bakılan, görevli arkadaşlarımız vazifelerini gereği gibi yapmaktan mahrumdurlar.

Yine, yurt dışında bulunan işçi arkadaşlarımızdan aldığımız mektuplarda, bazı bölgelerde bulunan görevli arkadaşlarımız vazifelerini yapmakta; fakat bazı bölgelerde ise, işçilerimizin dertleriyle yakından ilgilenmedikleri hakkında şikâyet edilmektedir. Şüphesiz bu mektuplar Çalışma Bakanlığına da gelmektedir.

Bu da gösteriyor ki, oraya görevle gönderilen kimseler, gerçekten bu davaya inanmış, bu davayı iyi bilen, samimiyetle işe sarılan kişilerin olması lâzım. Biliyoruz ki, oraya gönderilen memurlar arasında, «Ben Hollanda'ya, Fransa'ya, gideyim, bir Avrupa memleketinde oturayım, işçilerin meseleleriyle ilgilenme ikinci plânda kalsın» diye düşünen kişiler vardır.

Aldığımız haberlere göre, Çalışma Bakanlığı bu gibi kimseleri birer birer geriye çekmektedir. Bunların yerine, bu kamun kesinleştikten sonra, ehliyetli kimselerin gönderileceğine samimiyetle inanıyoruz.

Arkadaşlar, yurt dışındaki işçilerimize bugüne kadar döviz kaynağı, yani döviz sağlayan bir meta gözüyle bakılmış, memleketimizin dövizimizin en büyük kısmını temin eden bu işçi arkadaşlarımıza, yurdumuza döndükten sonra, ne gibi iş sahaları açılacağı, ne gibi yerlerde çalıştırılacağı hususları düşünülmemiş ve hâlâ düşünülmemektedir.

Arkadaşlar, bir de turist pasaportuyla yurt dışına giden 25 - 30 bin civarında işçi arkadaşımızın bulunduğunu biliyoruz. Bu gibi arkadaşlarımızın, bir defaya mahsus olmak üzere, Alman Hükümeti tarafından diğer normal yollardan giden işçi arkadaşlar gibi çalışmaları için izin verileceğini, müsaade edileceğini Sayın Çalışma Bakanımız bize müjdelemişti. Hatta, Sayın Reiscumhurumuz Almanya seyahatinde, Alman Hükümetiyle bu konuda mutabakata varıldığını, vermiş olduğu beyanlardan öğrenmiştik; fakat bugüne kadar bunun da tahakkuk etmediğini görüyoruz.

Turist pasaportuyla giden 25 - 30 bin civarındaki işçi arkadaşlarımız fabrikalara girmek için, iş bulmak için çeşitli yollara başvurmakta ve Alman polisleri tarafından da zaman zaman tutuklanmakta ve yakalandıkları zaman, yaka paça memleketimize gönderilmektedir.

Diğer taraftan, Almanya'da vefat eden işçi arkadaşlarımızın bundan böyle cenazelerinin hiç

bekletilmeden, doğrudan doğruya Çalışma Bakanlığı tarafından yurdumuza gönderilmesi için Bakanlık bütçesine bir hayli ilâveler yapılmıştı. Bir hafta evvel cereyan eden bir hadiseye cenazeler oradan buraya gönderiliyor, Yeşilköy Hava Alanında, Esenboğa Hava Alanında uçaktan indiriliyor ve bırakılıyor. Bilfarz Kastamonu'ya veya Erzurum'un bilmem hangi kazasına ve köyüne gidecek. Sayın Çalışma Bakanlığı yetkilileri, «biz görevimizi yaptık, artık bundan sonra bu cenazeyi buradan oralara göndermek bizim görevimiz değil» diyor, cenaze kalıyor.

Geçen gün böyle bir hadiseye muttali olduk. Biz de Kızılaya başvurmaya mecbur kaldık ve dedik ki; bir işçimizin cenazesi geldi, Esenboğa Hava Alanında bekliyor. Çalışma Bakanlığının görevi burada bitmiş deniyor, Kızılay alsın bu cenazeyi köyüne kadar götürsün.

Çalışma Bakanlığı büyük imkânlarla sahip, Sosyal Sigortalar Kurumu geniş imkânlarla sahip bir müessese, cenazeleri sadece yurt dışından hava alanlarına kadar getirmek değil, hakikaten kimsesi yoksa, onu karşılayan kimsesi yoksa cenazeyi kazasına ve vilâyetine kadar götürmek onun görevi olmalıdır.

Arkadaşlar, tasarı cidden faydalı olacak, yapılan değişiklikler çok faydalı. İnşallah, tasarı kesinleşir. Memleketimizde büyük yatırımlara iştirak etmek isteyen işçilerimizden bu konuda hepimiz mektuplar alıyoruz, Hükümetin ilgisi beklediklerini yazıyorlar.

Alman bankalarında milyonlarca mark yatıyor. Bu markları memleketimize aktarabilmemiz için evvelâ oradaki görevli arkadaşlarımızın bu konuda çok büyük faaliyet göstermesi lâzım. Nasıl ki, diğer memleketlerin yetkilileri memleketlerine Alman bankalarındaki markları aktarma ediyorsa, bizim oradaki görevli arkadaşlarımızın da başta gelen en mühim vazifelerinden birisi bu olmalıdır. Bu arkadaşlarımız Türkiye'de büyük yatırımlara iştirak etmek istiyor, hatta kendi aralarında şirketler kurup sanayi kurmak istiyor ama, Hükümetin teminatını istiyorlar. Hükümetimiz bu teminatı verirse, umarız ki, kalkınmakta olan memleketimize, sanayimize büyük katkıları olacak, iş sahaları açılacak ve işsiz arkadaşlarımızın da iş bulmak imkânı sağlanmış olacaktır.

Netice olarak; bu olumlu tasarı üzerinde Adalet Partisi müspet oy kullanacaktır. Tasarının Çalışma Bakanlığı camiasına, işçi arkadaşlarımıza ve yurdumuza hayırlı olmasını diler, saygular sunarım.

BAŞKAN — Demokratik Parti Grubu adına Sayın Sami Arslan, buyurunuz efendim.

D. P. GRUBU ADINA SAMİ ARSLAN (Denizli) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Anayurdumuzun çok uzağında, evlâdi iyâli ni beslemek için, «vatan toprağında iş bulamadım» diye yabancı ülkelerde çalışmakta bulunan 600 bini aşkın işçimizin maddî ve manevî haklarını düzeltmek için hazırlanmış olan kanun tasarısı üzerinde Demokratik Parti Grubu adına görüşlerimi açıklamaya çalışacağım.

Evvellâ bu kanun, 600 bin kişinin maddî ve manevî haklarına bir çare bulması için başlangıç olmasını, hayırlı olmasını dilerim.

Sayın milletvekilleri, bir işçinin yabancı ülkede iki türlü derdi vardır; biri maddî, biri de manevîdir. Manevî derdi çare bulmayan bir insan, madde harmanında bile bulunsa, manevî buhrandan dolayı madde harmanından istifade edemez.

Öyle ise, Hükümetimiz, Çalışma Bakanlığı hazırladığı kanunlarda, yaptığı işlerde madde ile manayı yan yana götürmelidir. İnsan denilen nesne, madde ile manadan mürekkeptir.

Her türlü millî örf ve âdetin yapılmadığı, Türk millî havasının olmadığı, dinî havanın bulunmadığı diyarlarda çalışan bir işçinin ne kadar millî ve manevî değerlere ihtiyacı bulunduğunu takdirlerinize bırakıyorum. Bunun başta geleni, bu vatan toprağında, ay - yıldızlı bayrağın altında kendi öz yavrularımıza millî ruhu, mefkûreyi verememiş olmamızdan dolayı bugün için 12 Mart Muhtırası verilmiştir. Devletin temelinde dinamit koymak isteyen çocuklar, aslında bizim Anadolu'dan fıskıran, ama zamanında iyi eğitemediğimiz için Türk Milletini başka emellere satmak isteyen zihniyetin esiri olmuşlardır.

İşte, bir de yurt dışına vardığı zaman, dosttan, iyalden uzak kalmıca, millî havayı teneffüsten mahrum olunca, bir işçinin ne hale geleceğini biraz olsun düşünmekte fayda vardır.

Yurt dışında bulunan işçilerin en büyük derdi, komünizmdir. Komünizm belâsına karşı Hü-

kümetin çok uyanık, tesirli tedbirler alması gerekir. Bu vatan toprağında tedbir alamayan Hükümetimiz acaba yurt dışına erişebilir mi? Diye merak etmekteyiz.

Avrupa'da çalışan işçilerimizin her gün kuşağına Türkiye aleyhine, sosyalist düzenin lehine fısıktılar yapılmakta, parlak vaadlerle kandırılmaya çalışılmaktadır. Buna karşı Çalışma Bakanlığının, Türk Hükümetinin, Dışişleri Bakanlığının bugüne kadar hiçbir tedbir almaması yüzünden Türk işçilerinin arasına bu anarşik olaylar sızmaya başlamıştır. İşte Hükümetimizin bu bapta uyanık olmasını, bu kanun değişikliğinden sonra biraz daha dikkatli davranmasını istirham ediyorum.

Millî mefkûre ve dinî inançları yıkıcı cereyanlar karşısında Türk işçisinin dinç ve dinamik bulunmuş olmasıdır. Avrupa'da çoluğunun çocuğunun nafakasını temin için çalışan işçilerimizin millî mefkûrelerine, dinî inançlarına daimî surette bir destek aramak durumundadırlar. Maalesef, Devletimizin, Çalışma Bakanlığının, Dışişleri Bakanlığının bugüne kadar aldığı tedbirlerle Türk işçisinin millî ve dinî dertlerine çare bulamadığı hususunda bilgi almış durumdayız.

Bunun tipik bir misalini vereceğim:

Sayın milletvekilleri, geçenlerde Milliyet Gazetesinde Mehmet Ali Sebük tarafından yazılmış bir papazın beyanını okumuştum. Avrupa'ya gümüş, Türk işçilerini yakından görmüş onların durumlarını inceledikten sonra buraya gelince Türk ilgililerine haykıran bazı tavsiyelerde bulunmuş ve demiş ki; «Siz Müslimansınız işçileriniz dışarda 600 bini geçtiği halde hâlâ orada Türk işçilerine mahsus bir gıda pazarı kurmamışsınız». Bunu söyleyen kim? Papaz söylüyor, papaz.

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Başkası söyleyecek değil ya.

SAMİ ARSLAN (Devamlı) — Onların söylemesi karşısında bizim üzülmemiz gerekir.

BAŞKAN — Sayın Arslan, cevap vermeyiniz ve konuşmanıza devam ediniz.

SAMİ ARSLAN (Devamlı) — Bu işçilerin dertleri ile ilgilenmek ve onları idare etmek üzere bakanlık koltuğu işgal ettiğiniz yıllarda onların, bunların demesine meydan vermeden çare bulmak bizim görevimizdir.

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Hepsiyle meşgul olduk merak etme.

BAŞKAN — Sayın Başer, lütfen fuzulî vakit israfına meydan vermeyiniz.

SAMİ ARSLAN (Devamla) — Papaz diyor ki; «Sizin işçilerinizin eğitimleri nokсандır. Türk işçilerinin çocukları oralarda Hıristiyan diyarlarında papaz okullarında fikir bakımından, inanç bakımından rencide olmaktadır, sizin eğitiminiz nokсандır, öğretmen kadronuz nokсандır, kifayetsizdir, niçin tedbir almıyorsunuz?»

Üçüncü olarak : «İşçilerimizin hakkını müdafaa edecek yetkiliniz yok mu?» diyor. «Avrupa'da her işçinin İtalyan'ın, Yugoslav'ın, Yunanlı işçilerin her türlü haklarını, sosyal haklarını koruyan, sigorta işlerini ayarlayan yerler vardır. Sizin işçilerinizin durumu ne oluyor» diye sual soruyor.

Bunları benim söylemem garip olur diye papazın ağzından söylemekte fayda gördüm, ilgililerin bilgisine arz ettikten sonra konuşmamaya devam ediyorum.

Sayın Milletvekilleri;

Millî mefkûre bakımından, dinî mefkûre bakımından Türk işçisini dinamik bulundurmaya mecburuz. Malumunuz dünyada komünizmin en büyük düşmanı dindir, dinin de en büyük düşmanı komünizmdir. Öyle ise; Türk işçisinin dahilinde ve hariçte olsun, ama şu kanun dolayısıyla yurt dışındaki işçilerimize mutlak surette komünizme karşı vereceğimiz en büyük ilaç, onları dinî bilgilerle mücehhez kılmaktır.

Halbuki durum : Halen Çalışma Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve Diyanet İşlerinin müştereken gönderdikleri din görevlileri Almanya'da ne iş yaparlar irtilaanıza arz etmek istiyorum: Buradan 50 bin işçiye bir din görevlisi seçilir, 20 bin işçiye bir din görevlisi gönderilir. Bazı yerde 100 bin işçi vardır, bir din görevlisi dahi yoktur. Din görevlisi buradan gittiğinde, oradaki ataşenin emrindedir, işçiler arasına girmesi onun iznine bağlıdır, konferans vermesi, vaaz vermesi, dinî merasimlerde bulunması ataşenin iznine bağlıdır. Peki o ne yapar? «Hoş geldiniz, buyurunuz masamız, oturunuz - daktilo verir eline - şu yazıyı yazınız.» Aynen bizim dairelerdeki gibi bürokrasi vardır. Din görevlilerine işçiler arasına katılıp da : «Sizin dinî bilginizi

artırmaya geldim, bana Devlet bu görevi verdi» diyerek propaganda yapmasına imkân verilmektedir.

Bu anlattıklarım kendi kanaatim değildir. 1970 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından gönderilmiş müfettişler tarafından o zamanın Çalışma Bakanına, Başbakanına, Dışişleri Bakanına, Diyanet İşleri Başkanlığına verilmiş rapordan aldığım cümlelerdir. Orada bulunan işçiler; «Bunlar dinî görev yapmıyor, büroda çalışıyorlar» diyorlar.

Demek ki, biz buradan her ne kadar din görevlisi göndermiş olsak da orada bunlar kâtip durumuna düşüyorlar. Böylece dinî telkinat yapılmayınca millî mefkûre, dinî mefkûre karşısındaki düşmanlar biraz daha yol almış oluyorlar.

Sayın milletvekilleri;

Kaldı ki, bunları işçilerimiz arasında görevli kılsak dahi, âdetleri kâfi değildir. Bunu çoğaltmaya, işçilerimize gerek öğretmen, gerek din adamı bakımından en çok sayıda eleman göndermek durumunda bulunduğumuzu kavramamızı ve Çalışma Bakanlığının da ağırlığı bu noktaya vermesi gerektiğini belirtmek istiyorum.

İkinci bir konu : Millî gururumuzu rencide edecek bir şekilde Türk işçilerinin kontrol edilmeyip Türklüğümüze, mefkûremize aykırı bazı yüz kızartıcı olaylara sebebiyet vermeleridir. Yüz kızartıcı diyorum ve bunu burada açıklamak da istemiyorum, bilhassa kadın işçilerimizin yurt dışındaki durumları bâbında Devletin, Çalışma Bakanlığının çok dikkatli davranması ve bunları çok yakından takilbetmesi gerekir.

Türk, başkalarının namus ve şerefi için Viyana kapısına ordu göndermiştir. Kendi namus ve şerefi için çok dikkatli davranmaya ve gereken tedbiri de almaya mecburdur.

Sayın milletvekilleri;

Bugün yurt dışına turist pasaportu ile gitmiş 50 bini aşkın işçimiz vardır. Bunlar hangi sebeple olursa olsun gitmişler ve şu anda da çalışıyorlar. Bunlar sigortalı değildirler, ücretleri diğerlerinden azdır, teminatları yoktur, ama bunlar yurt dışında yıllardır çalışıyorlar.

Şimdi, Reiscumhur dahil, Başbakan dahil, Bakanlar dahil aylarca önce; «Bunlar için af çıkartıyoruz, anlaşma yapıyoruz» diye beyan-

larda bulunulmuş üzerinden yıllar geçtiği halde hâlâ onların hazin macerası sona erdirilmemiştir. İşin garip tarafı; her giden Balkan, her giden Başbakan, her giden Reiscumhur onların hâmisî görünmüş, döndüğü zaman da burada onlara verdiği sözü unutmuş, onların derdine derman olamamıştır.

Onlardan birkaç tanesi öldüğünde başına daha başka olaylar geliyor : Ölüm Allahın emri, her yerde mukaddes. Geçenlerde Acıpayam'dan beş kişi öldü, turist pasaportu ile gitmişler. Cenazelerini getirtilmediler. İşçiler kendi aralarında topladıkları paralarla bunların cenazesini memleketimize getirdiler. Aileleri perişan oldu, hiçbir hak verilmedi, sigortaları yoktu. İşte bu durumu Devletin ilgilileri düşünmeli ve en kısa zamanda bunların derdlerine çare bulmalıdırlar.

Sayın milletvekilleri;

İşin en mühimi; Türk Milletinin bugün yabancı diyarda çalışan işçilerimizle öğündüğü bir nokta vardır. «Merkez Bankasında döviz yoktur» diyenlere karşı devrin Başbakanları çıkarlar, «Dövizimiz çoktur efendim, işçi dövizleri vardır» derler.

İşçilerle yaptığım konuşmalarda verilen mülumat şudur : Almanya'da bankaların kaplarına, duvarlarına ilânlar yapıştırılır. Türk işçisi...

AVNİ KAVURMACIOĞLU (Niğde) — Kaçakçılığa mı gittin oraya?

SAMİ ARSLAN (Devamla) — Onlar bende bulunmaz, nerede bulunacağını kendin bilirsin. Kaçakçı babam da olsa karşısına çıkarım, ama biraz siz dikkat edin.

BAŞKAN — Sataşmaların da birbirinizi rencide etmemesi gerekir.

SAMİ ARSLAN (Devamla) — Sayın Başkan, «Oraya kaçakçılığa mı gittin» diyor.

M. VEDAT ÖNSAL (Sakarya) — Kimin yakındığını biliyoruz, sen devam et.

VEHİ ENGİZ (Kocaeli) — Yakında Meclise gelecek, o zaman belli olacak kaçakçılar.

SAMİ ARSLAN (Devamla) — Sayın milletvekilleri, burada yurt dışında bekleyen 600 bin işçinin derdi konuşulmasaydı bana «kaçakçılığa mı gittin» diyen milletvekiline gereken cevabı verirdim, demogojiye girmemek için cevap vermiyorum. Ama arzu ederlerse kimlerin ka-

çakçılık yaptığı hususunu bir genel görüşme isterseniz açıklarız.

AVNİ KAVURMACIOĞLU (Niğde) — Zararlı çıkarlar, zararlı.

BAŞKAN — Sayın Kavurmacioğlu, görüşüyorlar, müdahale etmeyiniz.

AVNİ KAVURMACIOĞLU (Niğde) — Vedit Beye niçin ikaz etmiyorsunuz Sayın Başkan?

BAŞKAN — İlk defa siz açtınız bu konuyu Beyefendi. Attığınız söz evvelâ parlamenter olarak hepimizi ayrı, ayrı rencide eder.

AVNİ KAVURMACIOĞLU (Niğde) — Ben atmadım ilk sözü efendim. Siz yanlış biliyorsunuz.

BAŞKAN — Belki yanlış biliyorum ama sizin arkadaşlarınızdan birisi söyledi bunu.

Bu konuyu bırakarak devam ediniz siz Sayın Arslan.

SAMİ ARSLAN (Devamla) — Sayın milletvekilleri, Türk işçisinin yurt dışında kazandığı markların yurt dışındaki bankalarda şu muameleye tabî tutulduklarını izimli gelmiş işçilerden öğrendim. Türk işçilerinin kazancı için banka duvarlarında şu ilânlar asılmış : «Sayın Türk işçisi marklarını bankamıza yatır, faizi Türkiye'deki faizden üstündür.»

İki : «Sayın Türk işçisi, markını bankamıza yatır, Türkiye'ye döneceğin zaman Türkiye'deki markın Türk parası değerinden 50 kuruş fazla vereceğiz.» Böylece bugün memleketimizde 4,34 lira olan markın değeri, orada 5,00 liradan bankalar tarafından Türk işçisine reklâm edilmekte ve böylece açıkça Türk işçilerinin sırtından Türk parası vermek suretiyle, dövizlerin Türkiye'ye gelmesini önleyici hareketler yapıldığını, işçilerden aldığım sağlam belgelere dayanarak ilgililere bildirmek istiyorum.

Sayın milletvekilleri, ikinci bir konu, Türk işçilerine güven verici, Türkiye'de yatırım yapabileceklere iş sahaları kurma teşebbüsüne imkân sağlamak için hazırlığa girişmeliyiz; geç kalmış durumdayız.

Türk işçilerinin paraları Alman bankalarında yatmaktadır. Bu paralar Türkiye'ye geldiği zaman fabrika bacalarının Anadolu'ya yayılmasının bilinmesini istirham ediyorum.

Sayın milletvekilleri, başka bir konu da Türk işçilerinin Almanya'da, Fransa'da, Hollan-

da'da, İsveç'te ve diğer yerlerde elçilik mensuplarından, Çalışma Bakanlığı mensuplarından gördüğü hüznü verici muameledir.

Kapılara yaklaşabilmek, Türk memurlarından bir bilgi alabilmek her babayığidin haddi değildir. «Bugün git yarın gel,» «Olmadı, ertesi gün gel» gibi bürokrat zihniyet devam ettiği, takdirde Avrupa'da Türk işçisinin derdine derman bulamayacağımızı bilmeliyiz. Bürokrat zihniyetli memurlar yerine demokrat zihniyetli memurlar göndermeye mecburuz. Tekrar ediyorum, yüz tane bürokrat zihniyetli memur göndermektense, elli tane demokrat zihniyetli memur göndermekte fayda vardır.

Şimdi tasarıda yazılı, oraya memur gönderirken imtihan yapılacak, imtihanda kazanırsa öyle gidecek...

Sayın milletvekilleri, gerçeği konuşmaya mecburuz. Bugün her Bakanlığın Avrupa'ya memur tayinlerinde kaide vardır; talimatname yazar, tüzük yazar... Biz insanız, maalesef yabancı dilden bir kelime bilmeyen bir adama, yabancı dilden başarı sağlamıştır diye belge verildiğini; ehliyet bakımından bir makama gelmesine imkân bulunmayan bir adama o makamın verildiğini; yani adam kayırmanın, bu benim adamımdır diyerek adam tayin etmenin mevcud olduğunu birbirimizden saklayamayız.

Her ne kadar Sayın Bakanlık, jüri kurdum dese de üyeler, maalesef ekseri bakanlıklarda, memur tayin ve imtihanlarında gerçek tüzüğü tatbik etmemekte ve çok yerlerde imtihan yapılmadan evvel dışarıya gidecekler belli olmaktadır. İmtihana girilmeden evvel, alınacak memurların yüzde elliden fazlası tespit edilmekte, adam kendisinin garanti görmektedir. Bunun da esbabı mucibesini söyleyeyim : «Filan yerde müsteşarım var; hemşehrim,» «filan yerde bakanım var, o benim babamla politika yoldaşı,» diyor. Böylece, torpil denilen rüşvet denilen kaide devam etmektedir. İşte bu bakımdan, bilhassa yurt dışına gönderilecek memurların bu zihniyetin dışında; bürokrasiye âşık değil, demokrasiye âşık; hak sahibine hak verecek, hak sahibi olmayana dur diyecek zihniyette, vatansever, işçiye hizmet etmeye gitmiş memurların gönderilmesi şarttır. Yoksa, «Orada üç sene kalayım, gelirken çoluğuma çocuğuma da bir araba getireyim, iki sene kaldım mı dil öğ-

renirim, birkaç mark biriktiririm,» şeklinde bir zihniyetle giden memur değil, «Oraya, hizmet etmeye gidiyorum; uğrunda ölüm bile olsa dönmeyeceğim; fakir fukara işçinin işini görmeye gidiyorum; gece - gündüz durmayacağım,» diyecek bir inançla gidecek memur seçmeye mecburuz.

Bu da sağlandığı takdirde, memleketin işçilerinin, Türk topraklarında yatırım yapmak için hareket edeceği bir gerçektir.

Sayın milletvekilleri, bir noktayı daha belirtmek istiyorum. İşçilerimiz senede veya iki senede bir defa izinli olarak veya temelli olarak yurda gelmektedirler. Bu geliş ve gidişlerinde, gümrük tarifeleri, gümrük memurlarının muameleleri aydan aya değişmektedir. Türk işçisi, hangi malı gümrüksüz getirebileceği hangi malı getiremeyeceği hususunda mütereddit kalmakta ve çok kere gümrük kapılarında ızdırıp çekmektedir. Maalesef, parayı veren düdüğü çalmakta, gümrük kapılarında rüşvet mukabili, yani muayene yapan memura, eğer resmen yüz verecekse, elli, yirmibeş verdiği takdirde malını rahat rahat geçirmektedir. İşte, hudutlarımızda gümrük yolsuzluğunu kaldırabildiğimiz gün Mali Denge Vergisine de ihtiyaç kalmayacaktır. Vatan hasretiyle yurda dönen işçilerimizi, hudut kapısına geldiği zaman onlara köle muamelesi değil, onlara efendi muamelesi yapacak zihniyette memurları hudut kapılarında bulundurmaya mecburuz. İlgililerin bu noktada bilhassa çok dikkatli olmaları gerekir.

Sayın milletvekilleri, bu maddeler değiştiği takdirde; eğer zihniyet değişmezse, eğer Çalışma Bakanlığı yetkilileri maddelerdeki yazılı cümlelere rağmen fikriyatını değiştirmesse, Avrupa'ya göndereceğimiz memur sayısı elli iken yüz olsa bile, din görevlisi sayısı on iken elli olsa bile; eğer niyetimiz ve gayemiz Türk işçisinin maddî ve manevî dertlerine çare aramak ise ve başlangıçta samimî olduğumuz gibi sonuna kadar azim ve kararlı olmadığımız takdirde bu kanun duvarda asılı kalacaktır.

Dileğim o ki, beyaz oy vereceğimiz, çıkmasından gurur duyacağımız bu kanunun çıkarılışından itibaren, işçilerimizin her kademesinde hizmet görecektir Devlet memurlarının yurt içi ve yurt dışındaki bütün görevlilerinin bürok-

rat zihniyetten sıyrılıp demokrat bir zihniyetle Türk işçisine hizmet yapmanın verdiği ruh ve sevinçle, bu memleket toprağında millî mefkûreyi, dinî mefkûreyi, vatan ve millet sevgisi mefkûresini aşılacak gaye ve niyetiyle çalışıldığı takdirde, kanunun kapıları ne kadar dar olursa olsun, hizmet kapıları geniş olacaktır.

Bu itibarla, bu kanunun Türk Milletine hayırlı ve uğurlu olmasını, gurbet elde bulunan 600 bini geçkin işçilerimizin maddî ve manevî yönden hayatlarını nizama sokacak şekilde uğurlu olmasını; Devlet yöneticilerinin de bu kanunu tatbik ederken her türlü öncül görüşten, her türlü şahsî menfaatten, her türlü adam kayırmadan, her türlü aç doyurmadan sıyrılıp, millet aşkıyla, hizmet görmek aşkıyla, hizmete dalmasını temenni eder, saygılar sunarım. (Demokratik Parti sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, görüşmekte bulunduğumuz tasarı, programımıza göre bir saatlik süre zarfında görüşülmesi gereken işlerden bulunuyor idi. Bu süremiz dolmuş bulunmaktadır. Komisyonun verdiği bir önerge vardır, bunu okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan kanun tasarısının müzakeresinin bitimine kadar müzakeresinin devamını arz ederim.

68 Numaralı Geçici Komisyon Başkanı Y.
Burhan Asutay
İzmir Milletvekili

BAŞKAN — Efendim, önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. Bitimine değin görüşülecektir.

Sayın Hilmi İŞGÜZAR, buyurunuz efendim.

HİLMİ İŞGÜZAR (Sinop) — Değerli Başkan, muhterem arkadaşlarım, bendeniz de kısaca, Çalışma Bakanlığının kuruluş ve görevleri hakkındaki 4841 sayılı Kanunun 864 sayılı Kanunla değişik 6 nci maddesinin (d) fıkrasının ve bununla eklenen 5, 6, ve 8 nci maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir madde ilâvesine aidolan kanun tasarısının tümü üzerinde kısaca maruzatta bulunmak istiyorum.

Daha önce konuşan değerli arkadaşlarımızın da söylediği gibi bugün dış ülkelerde çalışan Türk işçilerinin sayısı yarım milyonun üzerine ulaşmıştır. 1965 ve 1966 yıllarından bu yana devamlı bir şekilde artan bir hızla, yurt dışına Türk işçileri gitmiş fakat o tarihten bu zamana kadar geçen süre içinde, artan sayılarıyla orantılı bir şekilde organize edilmemiştir.

Bugün dış ülkelerden en çok Almanya'da işçimiz çalışmaktadır. Almanya'da çalışan işçilerimizin sorunları hemen hemen diğer dış ülkelerde çalışan işçilerin problemleriyle aynıdır. Bu bakımdan gerek Almanya'da olsun, gerekse Avusturya, Hollanda, Fransa, İsviçre ve diğer ülkelerdeki işçilerimizin olsun, maruz kaldıkları problemler hemen hemen birbirine benzemektedir.

Dış ülkelerdeki işçilerimizin çoğu, hepinizin de bildiği gibi, lisan bilmedikleri için yaşantılarında ve takibettikleri işlerde çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Ne yapacaklarını bilmeyen Türk işçilerinin önüne düşecek ve onların her türlü ihtiyaçlarına cevap verecek tam teşekküllü organlar henüz kurulmamıştır. İşte işyerlerindeki haklı şikâyetleri dikkate alınmadığı için hakları kaybolan işçilerin, dolayısıyla memleketimizin milyonlarca lira döviz kaybı olmaktadır. Bu bakımdan, Çalışma Bakanlığının bugün buraya getirmiş olduğu ve işçilerimizin işlerini daha iyi bir şekilde tedvin edecek olan bu kanun tasarısını biz yerinde görüyoruz, aynı zamanda geç de kalmış bulunuyoruz.

Bunun dışında, Türk işçilerinin çalışma yerlerinin ayrı olmaları dolayısıyla toplu halde bulunmamaları ve manevî bağa kavuşturulmalarını yüzünden son zamanlarda zararlı faaliyetlerin alabildiğine arttığı da yine bir gerçektir.

Sayın milletvekilleri, Türk işçilerinin sayıları ve bunların yıllık tasarrufları oldukça büyüktür. Türk işçileri derken, içinde kadın ve erkek olarak ikisini birden telâkki etmek ve bunların problemlerinin çözülmesinde ikisini de aynı şekilde kabul etmek zorundayız.

İşçilerin kazançlarının tek elde, yani Devlet elinde toplanması, Devletin yapacağı yatırımlara bunların iştirak ettirilmesi, Türkiye dışındaki işçilerin dövizlerinin eksiksiz olarak Türkiye'ye gelmesinin tek yoludur.

Esasında Türk işçilerinin 1965'ten bu yana isteklerini şöylece tespit edip sıralamak mümkün olmaktadır.

Türk işçileri çoğu zaman kendi kazançları olan dövizlerin Türkiye'de Devlet eliyle yapılacak yatırımlara iştirak ettirilmesini ve Türkiye'de kurulacak sanayiye ortak olmayı arzulamaktadırlar. Bu, en büyük hedefleridir.

Bunun dışında, gümrük muamelelerinde kolaylık sağlanmasını istemekte, Almanya'dan ailelerine gönderdikleri paraların ailelerinin ellerine daha çabuk bir zamanda ulaştırılması, çocuk paralarının ailelerine zamanında verilebilmesi için Sosyal Sigortalar tarafından formülitelerin basitleştirilmesi ve çabuklaştırılması istenmektedir.

Bilhassa dış ülkede, paraları, Türk - Danış dedikleri, Almanlar tarafından ücretleri ödenen tercümanların, doğrudan doğruya Türk Devleti tarafından ücretleri verilmek suretiyle vazifelerine devam ettirilmesi istenmektedir. İşçi ve turist pasaportlarının ayrılması, yine, işçilerin arzuları arasındadır.

Bunun dışında, devamlı şekilde komünizm propagandası yapan, yaptırılan yabancı radyolarla, Türk işçileri planlı bir şekilde işlenmekte, menfi propagandalar yapılmaktadır. Bunların karşısında da kuvvetli olmak, onları desteklemek ve onlara karşı müspet manada propaganda yapacak yeni organizasyonlara girişmek lüzumludur.

İşçilerimizin, yurt - içi ve yurt dışındaki problemlerinin de kendi arzuları istikametinde çözümlenmesi, elbetteki bunların çalışma gücünü daha da artıracaktır. İşçilerimizin yurt dışında maruz kalacakları her türlü hukukî, sosyal, siyasî problemlerin halledilmesi için Yurt Dışı İşçi Sorunları Genel Müdürlüğü'nün kurulması yerinde olmakla beraber, kâfi değildir. Meselâ, bilhassa Almanya'da çalışan Yunan işçileri için Yunanlılar, daha önce oraya giderek yerleşen ve lisan bilen Yunanlıları fahrî konsolos olarak kabul etmişlerdir. Bunlar saat 17,00'den sonra kendi işçilerinin sorunlarına eğilmekteydiler. Halbuki bizim işçilerimiz, arzu, istek ve problemlerini ancak mesai saatinden sonra resmî makamlara ulaştırabilmek imkânına sahiptiler. Saat 17,00'den sonra da mesai sona erdiği için bunu yerine

getirememekte, ancak Cumartesi ve Pazarı beklemek mecburiyetinde kalmaktadırlar. Bu problemin halli için Çalışma Bakanlığının, yıllarca evvel oraya giden ve lisan bilen Türk işçilerine fahrî konsolosluk unvanını vererek, bunların, Türk işçilerinin sağlık problemlerine, sosyal problemlerine eğilmelerini sağlaması kanaatimizce yerinde olur.

Muhterem ve değerli milletvekilleri, esasında işçilerimizin bütün sorunları değerli arkadaşlarımız tarafından bilinmektedir. İşçilerimizin yalnız yurt dışında karşılaştıkları sorunların değil, aynı zamanda Türkiye'ye dönüşlerinde karşılaşacakları sorunların tedbirlerinin şimdiden alınmasının yerinde olacağı kanaatini taşıyoruz.

Bunun dışında, bilhassa Türk işçilerinin çocuklarının eğitim ve öğretimlerine devam edebilmeleri ve orada dinî inançlarını kuvvetlendirecek şekilde din dersleri verecek hocalara yetki verilmesi hususu, yine işçiler tarafından arzu edilen önemli konulardan biridir. Hakikaten, arkadaşların ifade buyurdukları gibi, çoğu din görevlileri sadece o mntakada bulunan resmî dairede büro hayatı içinde bulunmakta, dışarı çıkamamakta ve işçilerle temas ederek onlara gerekli dinî telkinlerde bulunamamaktadır. Bunu gerek işçilerimiz ve gerekse din görevlileri ifade etmekteydiler. Esasında bu husus, Almanya'da çalışan işçilerimiz hakkında yazılan kitaplardan, dinî meseleleri ele alan değerli bir arkadaşımızın kitabında sarahaten dile getirilmektedir.

Bu yönü ile, biz bu kanun tasarısını tamamen yerinde görüyoruz, yalnız kâfi de bulmuyoruz. Daha geniş yetki ile çalışacak müesseselerin, organların dış ülkelere götürülmesinin zaruretine inanıyoruz. Bize milyarlarca liralık döviz sağlayan bu arkadaşlarımızın kendi aralarındaki manevî bağlılıklarını artırmak, onlara destek olmak, her türlü ihtiyaçlarında onlara yardım edebilmek için lisan bilen değerli, kıymetli kişilerin orada görevlendirilmesi yerinde olacaktır. Bu yönü ile de bu kanun tasarısı ihtiyaca cevap verecektir.

Bu arada bugüne kadar faaliyette bulunan Türk - Danış müesseselerinin Almanya'daki servislerinin de tekrar Çalışma Bakanlığı tarafından ele alınmak suretiyle revizyona tabi tutul-

masının yerinde olacağı kanaatini taşıyor ve hepimize saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN — Efendim, tasarının tümü üzerinde altı sayın üye konuşmuş olduğu için yeterlik önermesini okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Görüşülmekte olan kanun tasarısı üzerindeki müzakerenin kifayetini arz ve teklif ederim. Saygılarımla.

Tokat

Mehmet Kazova

DEVLET BAKANI DOĞAN KİTAPLI
(Samsun) — Sayın Başkan, söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

DEVLET BAKANI DOĞAN KİTAPLI
(Samsun) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Çalışma Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri hakkındaki Kanunda yapılacak değişikliğe ait tasarı üzerinde grup sözcüleri, bütçe müzakeresi sırasında da gayet geniş olarak ifade edilen hususları burada tekrar dile getirdiler. Zaten bu kanundaki değişikliğin sebebi de, sayın sözcü arkadaşlarımızın ifade ettikleri hususlardan ileri gelmekte idi.

Öteden beri Çalışma Bakanlığının dış teşkilâtında, artan sayıdaki işçilerimizin oradaki münasebetlerini temin edecek eleman yetersizliğinden şikâyet olunmuştu. Eleman yetersizliği yanında, mevzuatta da yetersizlikler tespit edildiği için, bu tadil tasarısı ile huzuruza gelmiş bulunuyoruz.

Arkadaşlarım bu kanun vesilesiyle birçok meselelere de temas ettiler. Ben, fazla vaktinizi almadan bazı hususlara kısaca temas etmeyi faydalı gördüm.

Arkadaşlarım, bu kanunda getirilen en önemli esaslardan birisi, dış teşkilâta çalışacak memurların seçimi hakkındaki hükümdür ve bu hükme bağlı olarak, bir sözcü arkadaşımızın, manasını anlayamadığını ifade ettiği «iki yıl süre» şartını kaldıran maddedir.

Değerli arkadaşlarım, sözcü arkadaşlarımızın, dışarıya gönderilen işçi ataşeleri, müşavirleri ve ataşe muavinlerinin seçimindeki şikâyetlerini, bu kanunda getirdiğimiz esaslar ve bu esasları daha teferruatıyla tespit edecek tüzükle gidermiş olacağımızı ümid ediyoruz. Bu

şartlardan, üç yıllık çalışma süresinin kaldırılmasına dair madde ise, bu kanuna bir ihtiyaç neticesi dercedilmiştir. Nitekim, bu ihtiyacı ifade için kısaca bir malumatı arz ediyorum.

Bakanlık Teşkilâtında çalışıp, dışarı gitmek isteyen 65 kişiden 30 adedi lisan imtihanını geçebilmişler. Bu 30 adetten 12 adedi «yeterliğin» yazılı kısmını geçebilmişler ve ancak 4 adedi de «dışarıya gönderilme yeterliği» ne sahip bulunabilmiş.

Bakanlık Teşkilâtında bugünkü mevcutların ancak 4'ü, sizin söylediğiniz objektif kıstaslar nazarı itibara alındığında dışarıya gönderilebilecek vasıfta bulunmuş, bunlardan da ancak bir tanesi Almanca lisanın vâkıf, diğer ikisi İngilizce, birisi de Fransızca biliyor. Takdir edersiniz ki, 480 000'i müteceviz işçimizin bulunduğu Almanya'ya, Alman lisanına vâkıf eleman göndermek lâzım. İşte, şu anda Çalışma Bakanlığının Teşkilâtında bu lisana vâkıf elemanımız bulunmadığı için, 7 nci maddeyi sevk etmeye mecbur olduk. Bununla, bir süre için, Bakanlıkta üç yıllık çalışma süresi şartını durdurmuş olduk.

Değerli arkadaşlarım, arkadaşlarımız gerek işçilerimizin eğitimindeki noksanlıktan, gerek işçilerimizin Alman makamlarındaki meselelerini takip zorluğundan, gerekse moral eğitiminin yetersiz olduğundan şikâyet ettiler. İşte bu kanunda, buradan göndereceklerimizin yanında, oranın mevzuatına vâkıf, mukaveleli ve muvakkat eleman çalıştırma imkânını da getirmiş oluyoruz. Biliyorsunuz ki, Personel Kanunumuza göre, kendi kanunlarında bu şartlar olmayan bakanlıklar, mukaveleli personel kullanma imkânına sahip değillerdi. Bu da, bu kanunda çok önemli bir yeniliktir. İşte, bir arkadaşımın demin, Türk - Danış Teşkilâtının gözden geçirilmesi veya şimdiye kadar onun yaptığı işlerin Bakanlıkça daha müttekâmil olarak yürütülmesi meselesi, bu kanundaki bu madde ile çok daha kolay halledilme imkânını bulmuş olacaktır.

Arkadaşlarım şu nu ifade etmek isterim, bütün imtihanlarda dedikodular olur. Ama imtihan, bizi kendi içinde bir süzgeçtir. Burada dört kademelikli imtihan olacaktır; lisandan, yazılı - sözlü, yeterlikten, yazılı - sözlü. Ve bun-

larda iki gruba da girecek insanlar değişiktir. Nitekim, bu sene yapılan lisan imtihanını Dil Tarih - Coğrafya Fakültesinde Lisan Kürsüsü olan üç öğretim üyesi yapmıştır. Dolayısıyla Bakanlığın, Bakanın veya Müsteşarın tuttuğu veya tutmadığı bir insan diye ayırımı lisan imtihanında yapmak mümkün değildir. Yeterlik imtihanına da Bakanın tespit ettiği beş tane Bakanlık erkânı, bir tane Hariciyeden memur, bir tane de üniversiteden mümeyyiz katılmıştır. Takdir edersiniz ki, bu kadar geniş imtihan heyeti içinde, bu kadar çeşitli yerden gelen insanlardan müteşekkil imtihan heyeti içinde bu mahzurlar çok daha azdır, yok denecek kadar az olacaktır.

Turist pasaportlu işçiler meselesi üzerinde Hükümetimiz hassasiyetle durmaktadır. Ancak, şu anda size ifade edebileceğim kadar gelişmiş bir durum mevcut değildir. Gümrüklerde işçilerimize kolaylık bakımından bu yıl büyük bir hamle yaptık, yeni binalar, yeni elemanlar ve yeni zihniyetle takviye edilmiş elemanlarla bu işleri yürütmeye çalıştık. Öyle zannediyorum ki, geçen yıllara nazaran, git-tikçe bir ilerleme elde edilmektedir bu sahada.

Bana verilen notta cenaze meselesi şöyle, işbaşında ölen işçilerimizin cenazeleri işveren tarafından Türkiye'ye gönderiliyor. Trafik kazası ve saire gibi iş dışında olan ölümlerde bütün masrafı Çalışma Bakanlığı karşılamakta, ancak Türkiye'deki masraflarını, imkânı olmayanlara tahsis etmekte. Zira Çalışma Bakanlığının 1972 yılı bütçesinde ancak 1 200 vefat olayında bu masrafları karşılayabilecek kadar ödenek bulunmaktadır. Onun için, imkânı olanların cenazelerini Türkiye'deki yerlerine, hava meydanlarından sevki o yolda giderilmeye çalışılmaktadır.

Değerli arkadaşlarım, ben, fazla vaktinizi almayacağım. Öyle ümit ederim ki, bu kanun çıktığı zaman, şimdiye kadar çektiğimiz zorlukların büyük kısmını karşılamak imkânını bulacağız.

Bu arada bir kısa maruzatta da bulunacağım. Bu yıl 113 ilkokul öğretmeninin Almanya'ya gitme muameleleri ikmal edilmek üzere-dir. Çok yakında gideceklerdir. Bundan evvelki rakamlar malumdur. İhtiyaçlar vardır, daha da olacaktır. Bu ihtiyaçları kısa zamanda

ve çabukluk ve kolaylıkla giderme bakımından bu kanun huzurunuzdadır. Ümit ediyorum ki tasviplerinize mazhar olacaktır. Saygılar sunarım.

TALAT KÖSEOĞLU (Hatay) — Sayın Başkan, müsaade eder misiniz?

BAŞKAN — Efendim, sorunuz mu var?

TALAT KÖSEOĞLU (Hatay) — Evet, Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Bakan, bir dakikanızı rica ediyorum.

Buyurunuz, Sayın Köseoğlu.

TALAT KÖSEOĞLU (Hatay) — Efendim, sorum dışarıya gönderilen işçilerimizin ilkokul çağındaki çocuklarının öğrenimi ile ilgilidir.

Almanya'da işçilerimizin fazla bulunduğu yerlerde özel veya resmi olarak ilkokul açmak imkân dahilinde midir? Bu hususta bir araştırma yapılmış mıdır? Cevaplandırılmasını rica ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Bakan, buyurunuz soruyu cevaplandırınız.

DEVLET BAKANI DOĞAN KİTAPLI (Devamla) — Şimdi efendim, bir kısmına şu anda şurada ifadede bulunmam belki yanlışlığa mahal verir, yalnız tatbikatta şu var. Alman okullarına giden talebelere ayrıca haftanın muayyen günleri ve saatlerinde Türk öğretmenleri ders vermektedir. Öbür kısmını Türk okulu açılır mı açılmaz mı meselesini yazılı olarak zatiâlinize intikal ettiririm.

Yalnız, öğretmen durumu halen şu; resmi kanaldan gönderdiğimiz Türkiye'den giden öğretmenler 30, 155 tane de Almanların orada parasını verip tuttukları öğretmen vardır. Bir de bu yıl 113 öğretmen daha oraya sevk edeceğiz, inşallah.

ABDÜLKADİR ÖZMEN (Mardin) — Sayın Başkan, benim de sorum var.

BAŞKAN — Sayın Bakan, bir dakika daha, bir soru daha var.

Sayın Özmen, buyurun sorun.

ABDÜLKADİR ÖZMEN (Mardin) — Sayın Başkan, Sayın Bakandan Avrupa'ya ve diğer yabancı ülkelere gönderilen işçilerin kontenjanları konusunda sorum var.

Bazı vilâyetlerimizden yurt dışına 5 000, 10 000, 20 000 işçi gönderilmektedir. Bazı vilâyetlerden de 400, 500 işçi gönderilmektedir.

Vilâyetler arasında işçi gönderme bakımından büyük dengesizlik vardır. Bunu üzüntü ile müşahade etmekteyiz. Meselâ benim vilâyetim olan Mardin vilâyeti 480 000 nüfuslu olmasına rağmen 460 işçi gönderilmiştir. Bunun için her vilâyete bir kontenjan tanınmalı ve o vilâyetin hakkı olan sayı kadar işçi gönderilmelidir. Sayın Bakandan ricam, bu konuya elâtsınlar.

BAŞKAN — Sayın Özmen, bu husus müzakere konusu tasarı ile ilgili olmuyor, Sayın Bakan ayrıca yazılı olarak cevaplandırın.

ABDÜLKADİR ÖZMEN (Mardin) — Efendim, sınırda bulunan vilâyetlere öncelik verilmelidir. Çünkü sınırdan yurt dışına kaçıyorlar, kaçak olarak iş arıyorlar. Bunu Devlet kendisi yaparsa memleketimize çok yararlı olur. Benim Bakandan ricam, buna bir çare bulsunlar.

BAŞKAN — Sayın Bakan eğer lüzumlu görüyorlarsa ayrıca yazılı olarak cevaplandırınlar. Müzakere konusu tasarı ile ilgili değildir. Sayın Bakan, bunu yazılı olarak cevaplandırabilirsiniz.

Sayın Başer, sizin için söz hakkı doğdu, buyurunuz efendim.

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Çalışma Bakanlığının kuruluş ve görevleri hakkındaki Kanunun bazı maddelerinin tadili ve bazı ek maddeleri ihtiva eden tasarımı görüşmekteyiz.

Dış ülkelerdeki işçilerimize her yönü ile yardımcı olacak çalışma müşaviri, ataşesi, ve ataşe yardımcılarında aranacak nitelikleri kapsayan kanun tasarısı büyük bir boşluğu dolduracaktır.

Kanun tasarısı, dağınık şekilde çalışan işçilerimizi kontrol edecektir. Mükemmel hazırlanmış bir tasarıdır, fakat önemli olan bu görevlere atanacak olanların yurt dışında büyük mahrumiyetlere katlanan işçi kardeşlerimizin (daimî yanında, dertleriyle hemhal, onların isteklerine, ihtiyaçlarına cevap verecek bir ruh ve anlayış içinde olmalıdırlar.

10 senedir yurt dışına vatandaşlarımız geçimlerini temin için gitmektedirler. Gurbetçilik yalnız vatan içinde değil, aynı zamanda vatan dışına da iş sahasının az olmasından dolayı taşmaktadır. Yurt dışına giden işçilerimiz dış ülkelerde işyerlerinde hem kendi maaşlerini temin ediyorlar, hem de kazançlarından bir

kısmını vatandaki ailelerine göndermek suretiyle bunların geçimlerini temin ediyorlar.

Bu bakımdan işçilerimizin bütün meseleleriyle meşgul olacak bu yeni teşkilâtın faydası büyüktür. Maalesef elçiliklerimiz, konsolosluklarımız gereği gibi bunlarla meşgul olamadıklarından, işçilerimiz dağınık şekilde çalışmaktadırlar. Yeni getirilmiş olan tasarı bu boşluğu giderecektir. Mümkün olduğu kadar işçilerimizin fazla bulunduğu ülkelerde fazla teşkilât açarak işçilerle yakından meşgul olmak lâzımdır.

Buradaki ek 5 nci maddede, Çalışma Bakanlığı veya bağlı kuruluş veya kurumlarda en az üç yıl çalışma şartı konmuştur.

Muhterem arkadaşlar, dış ülkelere gidecek insanda evvelâ yaş bakımından, şahsiyet bakımından, kitleleri idare etme bakımından tecrübeye, bilgiye ihtiyaç vardır. Üç senelik müddet, âdeta Bakanlıkta staj müddetini geçemez. Bu bakımdan buradaki müddetin beş yıla çıkarılmasında büyük fayda vardır.

Saniyen, geçici maddede de 2 yıllık bir müddet konulmuştur ki, bu da doğrudan doğruya kanun, Bakanlıkta iki yıl müddetle çalışanlara bir lütuf tanınmaktadır. Biz, meselâ üniversite kuruyoruz, oradaki öğretim üyelerine ilmî kifayeti az olduğu halde kanunla rütbe veriyoruz ve maalesef bunun cezasını çekiyoruz. Buradaki iki yıllık müddet, üç yıllık müddet, büyük sakıncalar doğurabilir. Asgarî beş sene olmasında büyük fayda vardır.

Tasarının, büyük bir ihtiyacı gidereceğini bildirir, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Efendim, yeterlik önermesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının ivedilikle görüşülmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Birinci maddeyi okutuyorum.

Çalışma Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri hakkındaki 4841 sayılı Kanununun 864 sayılı Kanunla değişik 6 nci maddesinin (D) fıkrasının ve bu kanunla eklenen ek 5, 6, 7 ve 8 nci maddelerinin değiştirilmesine ve aynı kanuna

bir ek madde ile bir geçici madde eklenmesi hakkında kanun tasarısı

Madde 1. — 4841 sayılı Kanunun 364 sayılı Kanunla değişik 6 ncı maddesinin (D) fıkrası aşağıda yazılı şekilde değiştirilmiştir:

D) Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı ve benzeri milletlerarası kuruluşlarla yazışmaları ve bu kuruluşlara üye olmaktan doğan işleri yürütmek.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın Üye?... Yok.

Madde üzerinde değişiklik önergesi de yok.

ZEKERİYA KÜRŞAT (Maras) — Sayın Başkan?

BAŞKAN — Buyurun efendim.

ZEKERİYA KÜRŞAT (Maras) — Bir önergem vardı.

BAŞKAN — Sayın Kürşat, önergeniz 2 nci madde üzerinde mi?

ZEKERİYA KÜRŞAT (Maras) — Evet efendim, 2 nci madde üzerinde.

BAŞKAN — Önergeniz 2 nci maddede muameleye konacaktır.

Efendim, 1 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum.

Madde 2. — 4841 sayılı Kanuna 864 sayılı Kanunla ilâve edilen ek 5 nci madde aşağıda yazılı şekilde değiştirilmiştir:

Ek madde 5. — I - Çalışma Müşaviri, Ataşesi ve Ataşe Yardımcısı kadrolarına atanabilmek için:

A) Fakülte veya yüksek okul mezunu olmak,

B) Çalışma Bakanlığı veya bağlı kuruluş ve kurumlarında en az 3 yıl çalışmış olmak,

C) Almanca, Fransızca, İngilizce dillerinden birini, yahut atanacağı ülkenin dilini bilmek (Atanacağı ülkenin dilini bilenler tercih olunur.),

D) Yeterlik sınavını kazanmış olmak, Gereklidir.

II - Yurt dışı kuruluşlarındaki sosyal yardımcı ve memur kadrolarına atanabilmek için:

A) En az lise veya dengi bir okuldan mezun olmak,

B) Almanca, Fransızca, İngilizce dillerinden birini veya atanacağı ülkenin dilini bilmek

(Atanacağı ülkenin dilini bilenler tercih olunur.),

C) Görevinin gerektirdiği yeterlik sınavını kazanmış olmak,

Gereklidir.

III - Bakanlık; ihtiyaç, kadro ve hizmetin durumuna göre sınavı kazananlar arasından, başarı sırasına uygun olarak gerekli atamaları yapar.

BAŞKAN — 2 nci madde üzerinde söz isteyen sayın üye?..

MEHMET YARDIMCI (İstanbul) — Söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

MEHMET YARDIMCI (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Maddeyi dinledim, filhal maddeye ilâve edilecek fazla bir şey yok. Yalnız, lisan meselesi dikkatimi çekti. Elbeteki oraya gidecek olan insanın lisan bilmesi, işçilerimize getirmesi lâzım gelen kolaylık bakımından lisana vâkıf olması şart. Bunu da reddetmek mümkün değildir.

Yalnız diyor ki, «üniversite veya lise mezunu olan» Şimdi bu müessesenin bünyesine, yani işçi meselelerine, Çalışma Bakanlığına bağlı olan bu müessesenin bünyesini bilmeden mutlaka bu şartları haiz olan birisini göndermekte ben şahsen biraz sakınca görmekteyim.

Hele lisan meselesine gelince; zannetmiyorum ki, işçi meselesini orada halledecek şekilde ve kanunun maddesinde tasvir edildiği tarzda eşhas bulmak o kadar kolay olsun.

Binaenaleyh ben şunu düşünüyorum. Gereken formalitelerden geçmeli, bu işi bihakkın yapabilecek insanlar imtihana ve diğer icabeden belgelere sahibolmalı. Ama tek başına lisan meselesine gelince; Çalışma Bakanlığı bu konuda rahis bulmakta zorluk çekecektir kanaatindeyim. O halde bazı müesseselerde yapıldığı gibi, lisan kurslarına tabi tuttuktan sonra ve gideceği memleketin lisanını işçiye yardım edebilecek vasata getirdikten sonra oralara tayin edilmesinin şartının konmasını temenni ediyorum.

Çünkü, yalnız lisan meselesine işi döktünüz mü, bu bir lisan hocası meselesi olur. Lisanın aleyhinde bulunuyorum gibi bir fikre sahibolmayınız. Mesele şu; yalnız lisan bilmek ve fakat müessesenin yürümesi bakımından, yani işçile-

re aidolan müessesenin yürümesi bakımından lisan bileni, lisan bilmeyene tercih etmek suretiyle ama diğer kapasitelere sahibolanı tercih etmek lâzımdır. Hatanın burada teessüs ettiği bizim tedris hayatımızda çok görülmüştür.

Bir zamanlar Amerika'ya talebe gönderdiğimiz zaman ki - hekim olmuş, hatta ihtisasını yapmış arkadaşlarımızı gönderiyorduk. Fakat lisan bilen arkadaşı lisan bilmeyen arkadaşta tercih etmekle beraber, kendi mesleğinde bihak- kın kapasite ve kabiliyet gösteren arkadaşta da tercih ederek göndermiyorduk. Çünkü onun zararını görmüştük, o zaman. Ne yapıyorduk? Bir kurs açıyorduk, 6 ay müddetle, 8 ay müddetle, 1 sene müddetle kurs açıyorduk. Seçtiğimiz bu arkadaşlar, o kursa devam devam edip, oradaki tedrisatı takibedebilecek lisana sahibolduktan sonra gönderiyorduk.

Binaena'leyh, benim şahsî kanaatim şudur : Bu lisan meselesi fevkalâde mühim. Çünkü git- tiği yerde işinin derdini, her türlü derdi ile beraber her türlü formalitesini ikmal edecek bir lisana sahibolması mutlaka lâzımdır. Buna itiraz ediyorum gibi bir fikre sahibolmamanızı rica ediyorum.

Yalnız şuna dikkat etmek lâzımdır. Lisan şartı önemlidir. Bugün bizim memlekette lisan öğrenmek o kadar kolay bir mesele değildir, muhterem arkadaşlarım. Bunu samimiyetle itiraf etmek lâzımdır. Yoksa bir çok yerlerde «ben lisan biliyorum» diye ortaya çıkıldığı da vakidir. Bunu bir süzgeçten geçirmeye mecbur- sunuz. Bu lisan süzgeci yapıldığında diğer önem- li hassalara da dikkat etmek lâzımdır.

Bendeniz hem Komisyonun ve hem de Hü- kümetin dikkatini çekmek; mümkünse böyle bir şartın konulmasını teklif etmek suretiyle bu maruzatta bulundum.

Hürmetlerimi sunarım.

ZEKİYE GÜLSEN (Çanakkale) — Söz is- tiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Gülsen.

ZEKİYE GÜLSEN (Çanakkale) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Sayın Yardımcı arkadaşımız esaslı bir nok- taya değindiler. Ancak, bendeniz lisani da çok önemli bulmuyorum. Lisan öğrenbilir, şartları öğrenbilir, ama insanları sevmeyi öğrenmesi gerektir. Ben...

MEHMET KILIÇ (Gaziantep) — Hocaları gönderelim...

ZEKİYE GÜLSEN (Devamla) — Hocaları da göndeririz; gerekiyorsa hacılar da gider be- yefendi. Arzu ederseniz siz de gidirsiniz.

Bütün mesele şuradadır : Lisani öğretelim, bir süzgeçten geçirelim. Bir fakülte mezunudur, iyi dil bilir, ama eğer bir dış memlekette hiz- met almanın sadece heyecanı ile oradaki görevi kabul ediyor veya görevlendiriyorsak, arzu et- tiğimiz noktaya gelemeyiz. Bize, bu ülkelerde vatandaşlarımızın her derdiyle hem dert olacak, onların her meselesinde yanlarında olacak ka- dar insanları sevebilen ve insanları tanıyabil- me hasletine sahibolacak kişiler lâzımdır. He- pimiz yaptığımız gezilerde pek çok değerli ar- kadaşlarımızın bu hizmetler içerisinde oldukla- rını gördük, ama bu hizmetleri yaparken - itiraf edelim ki - eksikliklerinin olduğunu da müşa- hede ettik.

Muhterem arkadaşlarım, göndereceğimiz insan şudur - budur; mühim olan o değildir. Göndereceğimiz insan, muhakkak ki, bu mem- leketin dış ülkelerde kalkınma seferberliğinin bir eri, bir neferi olan vatandaşlarımızın ön- cülüğünü yapabilecek, sadece bir dış memle- ket heyecanı içerisinde değil, memleketi tem- sil etme, memlekete hizmet veren kişilerin yan- ında olabilme heyecanı içinde olacak in- sanlar olmalıdırlar. Bir dil o kadar önemli değildir, hepimizin öğrendiği gibi giden in- san da bunu öğrenecektir. Zaten onun mese- lesi, bulunduğu memleket insanlarından ziya- de, oradaki vatandaşlarımızla olan münasebet- leri yönünden önemlidir. Eğer giden kişi gözü saatte, eli de Markta veya Dolarda olaksa, o arkadaş isterse beş fakülte mezunu olsun bi- zim için faydalı olamayacaktır.

İstirhamım odur ki, dil imtihanı yapalım, diplomalar arayalım, fakat bunların ötesin- de - tekrar ediyorum - insanları sevebilme he- yecanına sahip, insanları hoş görebilen duy- gulara sahip ve onları istediğimiz imkânlar içerisinde hazırlayabilen, memleket hizmetine katkılarını çoğaltabilen, bir öncü niteliğinde olabilen kişiler; gönderelim. Yoksa, onların bu konuda yetişebilmelerini sağlayacak ye- tiştirici kurslar yapalım. İnsanlarla ilişki kur- malarında, insanlara yardımcı olabilmelerin-

de bazı metotlar var, bazı şeyler var.. Eğer bunları bilmiyorsa, zaten o bulunduğu memleketin dilini bilmesi de çok şey ifade etmez. Gidecek insanların, ne seviyede olurlarsa olsunlar bir hizmet içi eğitimden geçmelerini mutlaka öngörüyorum.

(Saygılar sunarım, (Alkışlar.)

ENVER TURGUT (Kayseri) — Söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Turgut.

ENVER TURGUT (Kayseri) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

2 nci madde üzerinde söz almayı, arkadaşlarımızın kıymetli fikirleri karşısında lüzumlu gördüm.

4841 sayılı Kanun daha evvel yürürlüğe girdiği için, Çalışma Bakanlığı dış memleketlerde çalışan işçilerimizin dert ve dileklerini, mevzuattan gelebilecek bütün hizmetleri yapabilmek için çalışma ataşeliklerini kurmuştur. Kurduğu bu ataşeliklere sözleşmeli, dil bilen personeli de almıştır. Halen, çalışma ataşelikleri ve muavinlikleri münhal bulunan yerlerde, ataşe atanabilmesi için bundan bir müddet evvel bir imtihan yapmıştır, 15 yıldan beri yabancı memleketlerde bulunan, yabancı lisans gayet iyi bilen ve hatta yüksek okul mezunu olup doktora yapan arkadaşlarımız bu imtihana girmişlerdir. 19 kişi dış memleketlerden bizzat getirilmişlerdir, imtihana girmişlerdir; 17 arkadaşımız doktora yapmış olmalarına rağmen mevzuat yönünden yapılan imtihani kazanamamışlardır. Sadece 2 arkadaşımız kazanmış olup birisi lise mezunudur.

Değerli arkadaşlarım, Çalışma Bakanlığı bu tasarımı getirirken, bundan evvelki görüşmelerimizde şu düşünceyle gelmiştir : Halen dış memleketlerde çalışan 600 binin üzerindeki işçilerimizin dertlerine cevap veremeyecek durumda olduğu için, mevcut teşkilâtı takviye edebilmek için, yani mevcut çalışmaları yerinden etmek için değil, mevcut teşkilâtı takviye edebilmek ve daha başka yerde, bugün çalışma ataşeliklerinin bulunmadığı yerlerde ataşelikler kurmak üzere bu tasarımı getirmiş bulunuyor. Bundan evvel Bütçe Komisyonu görüşmelerinde de meseleyi dile getirmiştiniz; bizim düşüncemiz, halen Çalışma Bakanlığı bünyesinde çalışan değerli memur arkadaşlarımızı yerlerinden etmek ye-

rine, bunları takviye edecek, lisan bilen ve dolayısıyla lisan bildikten sonra dışarıdan alacağı personeli de Çalışma Bakanlığı bünyesinde muayyen bir müddet, meselâ arkadaşlarımızın dedikleri gibi en az altı ay çalıştırmak suretiyle, mevzuatı öğretmek suretiyle göndersek çok daha faydalı olur.

Bendeniz bu bakımdan söz aldım. Ayrıca, çalışma hayatıyla ilgili yabancı memleketlerle yapmış olduğumuz sözleşmeler var. Dış memleketlerde çalışan işçi arkadaşlarımızın aileleri halen Türkiye'de bulunmaktadır. Bunlar, hastalandıkları zaman Sosyal Sigortalar Kurumunca tedavileri yapılmaktadır. Uluslararası sözleşmelere göre, dış memleketlerde çalışan arkadaşlarımızın eş ve çocuklarına yapılacak tedavi masraflarının, çalıştıkları memleketler tarafından memleketimize gönderilmesi icabeder. Ortalama olarak bunlara eğer tedavi görüyorsa 65 lira harcanmaktadır; milyonlarca markı gerektirecek bir konudur. Bu konuda da Çalışma Bakanlığı mevzuatı bilen memurları alıp gönderirse, burada zayi olan bu paraların memleketimize döviz olarak getirilmesi temin edilmiş olur.

Bendeniz maddenin yerinde olduğunu, ancak geçici bir madde var; buna istinaden üç yıl çalışma şartı var. Bu müddetin kaldırılması, muvakkat bir süre için kaldırılması geçici madde ile tedvin edilmiştir. Bu geçici madde dolayısıyla Çalışma Bakanlığı atayacağı memurların hem iyi seçilmesini, yani imtihana tabi tutarken iyi seçmesini ve mevzuatı bilmiş olmalarını temin bakımından kendilerine ricada bulunuyorum. Bu şekilde bir çalışma yaparlarsa çok daha faydalı olur kanımca.

(Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen başka sayın üye?.. Yok.

Değişiklik önermelerini okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan kanun tasarısının madde 2'deki ek madde 5'in (B) bendindeki «Çalışma Bakanlığı veya bağlı kuruluş ve kurumlarında en az (üç yıl) yerine beş yıl çalışmış olmak şeklinde tadilini arz ve teklif ederim.

Saygularıyla.

Nevşehir Milletvekili
Hüsamettin Başer

BAŞKAN — Diğer önergeyi okutuyorum.
Sayın Başkanlığa

Ek Madde 5'in I - (C) fıkrasının aşağıdaki şekilde dikkate alınmasını saygıyla teklif ederim.

Maraş Milletvekili
Zekeriya Kürşad

I - C) Atanacağı ülkenin dilini bilmek, (Almanca, Fransızca, İngilizce bilenler tercih olunur.)

BAŞKAN — Diğer önergeyi okutuyorum.
Sayın Başkanlığa

Ek Madde 5'in 1 nci maddesine aşağıda yazılı fıkranın ilâve edilmesini saygıyla teklif ederim.

Maraş Milletvekili
Zekeriya Kürşad

I - E) Millî güvenliğimiz bakımından yeterli bulunmak.

BAŞKAN — Diğer önergeyi okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Ek Madde 5'in II - B) fıkrasının aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmesini saygıyla arz ederim.

Maraş Milletvekili
Zekeriya Kürşad

II - B) Atanacağı ülkenin dilini bilmek, (Almanca, Fransızca, İngilizce bilenler tercih olunur.)

BAŞKAN — Diğer önergeyi okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Ek madde 5'in 2 nci maddesine aşağıda yazılı fıkranın ilâvesini saygıyla dilerim.

Maraş Milletvekili
Zekeriya Kürşad

II - D) Millî güvenliğimiz bakımından yeterli bulunmak.

BAŞKAN — Diğer önergeyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Tasarının 2 nci maddesinin (D) bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Ankara
Şinasi Özdenoğlu

Fıkra - D) Görevinin gerektirdiği yeterlik sınavını kazanmış olmak.

BAŞKAN — Değişiklik önermelerini sırasıyla tekrar okutup işleme koyacağım efendim. (Nevşehir Milletvekili Hüsamettin Başer'in önergesi tekrar okundu).

BAŞKAN — Sayın Komisyon, bu önergeye katılıyor musunuz?

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Komisyonumuz katılmıyor, çünkü Turizm ve Tanıtma Bakanlığı ile Dışişleri Bakanlığı iki yıl.

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Önergemini geri alıyorum.

BAŞKAN — Efendim, okunmadan önce geri aldığınızı niçin beyan etmiyorsunuz. Siz devam buyurunuz Sayın Asutay.

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA BURHANETTİN ASUTAY (Devamla) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Komisyon, okunmuş bulunan önergeye katılmamaktadır. İkinci defa okuttuğum için önergeyi oylarınıza sunmak mecburiyetindeyim. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum.

(Maraş Milletvekili Zekeriya Kürşad'ın birinci önergesi tekrar okundu).

BAŞKAN — Komisyon, okunmuş bulunan önergeye katılıyor mu efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Katılmıyoruz.

ZEKERİYA KÜRŞAD (Maraş) — Söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Önergenizi izah sadedinde buyurunuz Sayın Kürşad.

ZEKERİYA KÜRŞAD (Maraş) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Benden önce konuşan arkadaşlarım dil konusunun önemi üzerinde durdular. Dış memleketlere gönderilecek temsilcilerimizin mevzuatı lâıkiyle bilmelerinden sonra, ikinci derecede dikkate alınacak konunun o ülkenin lisanı olması gerektir. Herhangi bir dili bilen insanın, Türkçeden başka bir dili bilmesinin, orada pek faydalı olacağı inancında değilim. Ya bu dil konusunu tamamen kaldırmalı veyahut birinci derecede, gidilecek olan ülkenin dilini dikkate almalıdır.

Ben, bu bakımdan teklifimi yapmış bulunuyorum. Teşekkür ederim.

DEVLET BAKANI DOĞAN KİTAPLI (Samsun) — Müsaade eder misiniz efendim? Bir maruzatta bulunacağım.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

DEVLET BAKANI DOĞAN KİTAPLI (Samsun) — Şimdi, imtihanlar, dışarıya gidecek atışe muavinleri olarak yapılıyor. Zaten son fıkrada da dikkat buyurulursa Bakanlık ihtiyaç, kadro ve hizmetin durumuna göre sınavı kazananlar arasından başarı sırasına uygun olarak gerekli atamaları yapar» deniyor. Yani, o lisanlardan imtihana girip kazanmış olsa dahi, göndermek bahis konusu değil. Dolayısıyla maddede de «Gideceği yerin lisanını bilen tercih edilir» demekle Bakanlığa bu suplesi bu madde vermiş oluyor, sayın hatibin de endişeleri böylece daha kolaylıkla giderilmiş oluyor.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Kürşad'a ait bulunan ve Komisyonca katılmamış bulunan değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum.

(Şinasi Özdenoğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon, bu önerge için görüşünüzü rica ediyorum.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI HİLMİ OKÇU (Manisa) — Sayın Başkan, ahenk kurmak yönünden faydalı olur. Yani lisan ve kelimeler yönünden bir denge kurulur. O bakımdan katılıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon tarafından katılmış olan değişiklik önergesini oylarımıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diğer değişiklik önergesini okutuyorum.

(Maraş Milletvekili Zekeriya Kürşad'ın ikinci önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon, bu önerge için görüşünüz var mı?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI HİLMİ OKÇU (Manisa) — Efendim, zaten bu dış münasebetlerle ilgilidir otomatiktir. Yani, aslında bu haşiv olur. Bu itibarla kanun tekniği bakımından da konulmaz. Bu bakımdan iştirak etmiyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor Sayın Kürşad, mütalaada bulunacaksınız buyurun.

M. ZEKERİYA KÜRŞAD (Maraş) — Sayın Başkan, burada bir haşiv yoktur. Bugün memleketimizin içinde dahi vazife almış olan insanların incelendikleri ve özel mevkide bulunan bazı kimseler için Millî Emniyet Teşkilâtından soruşturulduğu bir vakiadır. Bugün öyle kritik mevkiler vardır ki, bu mevkileri almak isteyen insanlar için, kimseler için, memurlar, sorumlular için, mutlaka bu mevkiler için Millî Emniyet Teşkilâtından soruşturulmakta ve onların tezkiyeleri dosyalarına konulmaktadır.

Bugün Türkiye'nin dış ülkelerle olan münasebetleri son derecede önem kazanmaktadır. Özellikle Almanya, Türkiye'nin iç meselelerine son derecede etki yapan bir memleket olarak bilinmektedir.

Biraz önce bir arkadaşımızın; Türk Danış konusunu, Türk Danış durumunu incelemek bakımından Bakanlığa uyarılmış olması da, bilhassa dikkat çekicidir.

Şimdi, oraya gönderilecek olan insanların üç senelik bir memuriyet sınavından sonra her hangi bir lisanı bilerek gitmesi halinde, orada yüksek tahsil gören, eylemlere girmiş bulunan, memleketimizin sosyal bünyesinde birçok sakıncalı etkiler yapacak olan kimselerin burada vazife almaları Türkiye için son derecede korkunç olabilir.

Ben, bu hususun bilhassa dikkate alınmasını, lisan konusundan, mevzuat yeterliliği bakımından ve diğer yönlerden daha önemli olarak mutlak surette millî güvenliğimiz yönünden dış ülkelere gönderilecek insanların, yetkili mercilerden tezkiye varakalarıyla teçhiz edilmelerinin lüzumlu olduğuna inanıyorum. Teşekkür ederim.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI HİLMİ OKÇU (Manisa) — Sayın Başkan, söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI HİLMİ OKÇU (Manisa) — Sayın Başkan, değerli üyeler;

Gerek Hariciyede olsun, gerek Turizmde olsun, gerek Çalışma Bakanlığında olsun, gerek

dışarıya giden bazı hususiyetlerde olsun - burada bunu açıklamakta da mahzur yok - MIT'ten birçok hususiyetlerde etraflıca malumat alınır, tezkiye alınır ve ona göre hareket edilir. Bu şekilde hareket edilmektedir. Kanun maddesi olarak tedvini haşiv olur, lüzum yoktur. Esasen böyle icra edilir. Onun için lüzum yoktur, onun için iştirak etmediğimizi belirtmek istedik.

Maruzatımız bundan ibarettir. Hürmetler ederim.

ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Ben de soru sorabilir miyim Sayın Başkan?

BAŞKAN — Buyurun efendim.

ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Dışarıya eleman gönderecek merci, bu tahkikatı yapmadan gönderirse ne olur?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI HİLMİ OKÇU (Devamla) — Her zaman yaptıkları kanısı içindeyim efendim. Pasaport alamaz.

ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Hayır, yapmasa ne olur? Bir Bakan gelir de, tahkikat yapmak mecburiyeti içerisinde değilim, ben yapmıyorum derse, o zaman ne olur?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI HİLMİ OKÇU (Devamla) — Bilmiyorum, Türkiye Cumhuriyeti Devletinde Devlet icra eden, Bakanlık icra eden, bu mesul mevkileri işgal eden zevatın, her halde benim düşündüğüm tarzda icra edeceği kanısı içindeyim.

Hürmetler ederim.

DEVLET BAKANI DOĞAN KİTAPLI (Samsun) — Müsaade eder misiniz Sayın Başkan?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Hükümet.

DEVLET BAKANI DOĞAN KİTAPLI (Samsun) — Efendim. dışarıya giden hizmetli pasaport alabilmek için, mutlaka bu söylenen tahkikattan geçmesi iktiza eder. Bütün dış teşkilâtı bulunan kuruluşların kanunları da böyledir.

Kanun tekniği bakımından buraya bunun konmasında fayda yoktur ve zaten yapılmaktadır. Aksi takdirde, kendi Vekâleti yapmamış olsa bile pasaport alırken bu araştırma, bu tahkikat mutlaka istenir. O bakımdan katılmıyoruz.

BAŞKAN — Evet efendim.

Muhterem arkadaşlarım, Sayın Kürşad'a ait bulunan, Komisyonca da iştirak edilmemiş bu-

lunan değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge 28'e karşı 36 oyla reddedilmiştir.

Diğer değişiklik önergesini okutuyorum.

(Maraş Milletvekili Zekeriya Kürşad'ın üçüncü önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Evet, Sayın Komisyon?

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, 1 nci maddenin (c) fıkrasında aynı mahiyette bir önerge vardı. Orada da maruzatımızı arz etmiştik. Aynı sebeple katılmıyoruz.

BAŞKAN — Sayın Kürşad, Komisyon önergenize katılmıyor. Bu konuyu daha evvel izah ettiniz.

Efendim, değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler.. Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum.

(Maraş Milletvekili Zekeriya Kürşad'ın dördüncü önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — 1 nci maddede de arz etmiştik. Katılmıyoruz.

M. ZEKERİYA KÜRŞAD (Maraş) — Söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

M. ZEKERİYA KÜRŞAD (Maraş) — Sayın Başkan, biraz önce de aynı konu üzerinde konuşmuş olmak dolayısıyla bu kere huzurlarınızı işgal ettiğim için üzüntülüğüm.

Muhterem arkadaşlarım, bugün içinde bulunduğumuz meseleler hepimizin malumudur ve biz, maalesef haşiv, hukuk gibi mevhumların arkasında ezilip gitmekteyiz. Türkiye'de ahenkli bir hukuk nizamının devam ettiğinin, tamamiyle idraki içinde bulunmuş olsak, o zaman hakikaten bunlara dahi lüzum kalmamış olacaktır. Fakat, bugün Türkiye son derece kritik durumdadır. Her yere uygunsuz kimseler girmekte ve mutlak surette kendi eylemlerini icra etmektedirler. Bu sebeple MIT'in, mutlak surette, dış memleketlere göndereceğimiz ve büyük bir topluluk halinde bulunan işçilerimizin zehirlenmesini önlememiz bakımından özel bir hassasiyetin gösterilmesini ve kanunda bu değişikliğin, daha doğrusu bu ilâvenin yapılmasının zarurî olduğunu ve sayın arkadaşlarımın

bu yönde oylarını izhar etmelerini, memleketimizin içinde bulunduğu önemli durumu dolayısıyla hassaten rica ediyorum, istirham ediyorum. Saygılarımla.

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Millî güvenlik bakımından yapılacak gerekli tetkikatın, haddizatında Komisyonumuz karşısında değil, aslında karşısında değil. Yurt dışına çıkan tüm vatandaşlarımız için, millî güvenlik yönüyle en ince teferruatına kadar gerekli tahkikat, tetkikat yapılmakta, araştırılma yapılmaktadır. Her vatandaşın yurt dışına çıkmaya hakkı vardır; fakat herkes her talepte yurt dışına serbestçe çıkmak hakkına sahip değildir.

Dışişleri Bakanlığında çalışan muhtelif arkadaşlarımız vardır, binlere ulaşan memurumuz vardır. Türkiye'nin her yönünde, her köşesinde vazife görmektedirler. Ama, bunların yurt dışında vazife almalarının gerektiği hususunu tedvin eden kanunda bir hüküm yoktur.

Turizm Bakanlığının, keza sair vekâletlerin yurt dışındaki hizmetlere gönderdiği kişiler için tatbik edilen muamele buradadır. Ama şimdi ne oluyor? Yurt dışı işçi teşkilâtlarına gönderilmiş olan ateşe, yardımcı ve sosyal hizmet gören arkadaşlar için, bir millî güvenlik tahkikatının kanunda yer almasını istiyoruz. E.. o zaman, diğer Vekâletlerle Çalışma Bakanlığını birbirinden ayırmaya hakkımız yok.

Bunun sınırı yoktur, teminatı da yoktur. Millî Güvenlik Kurulu eğer, dışarıya çıkacak bir arkadaşın dışarıya çıkmasında bir sakınca görmezse, Vekâlet bir sakınca görmezse, onun fiilen millî güvenliğe aykırı bir hareketi tescil ve tespit edilmedikten sonra, bu kişinin hakkında muamele yapmaya imkân yoktur. Onun için, diğer kanunlarda yeri olmayan, diğer kanunlarda hiç bir surette düşünülmeyen bu millî güvenlik müessesesinin, Çalışma Bakanlığının yurt dışına göndermiş oldukları ateşe, ateşe yardımcılığı, sosyal hizmetlerdeki arkadaşlar için aramak, hatta din görevlileri için

aramak ve hatta işçi sendikaları için bir endişe içinde bulunmanın haşiv olacağı kanaatindeyiz. O zaman, eğer bu kanuna bu madde kournursa, yurt dışına çıkacak olanlar için, bütün vekâletlerin kanunlarında da bu maddenin yer alması lâzımdır. Kanunları birbirinden ayrı olarak görmekte bir isabet yoktur. Bu noktadan katılmadığımızı arz ediyorum.

BAŞKAN — Değişiklik önergesini oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Efendim, 2 nci maddeyi, ek 5 nci maddenin (D) bendinde değişiklik yapılmasını öngören ve Yüce Heyetinizce de kabul edilmiş bulunan değişiklik önergesi ile aldığı şekli ile oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3 ncü maddeyi okutuyorum.

Madde 3. — 4841 sayılı Kanuna 864 sayılı Kanunla ilâve edilen ek 6 ncı madde aşağıda yazılı şekilde değiştirilmiştir :

Ek Madde 6. — Çalışma Müşaviri, Ataşesi ve Ataşe Yardımcısı olarak atanacakların yabancı dil sınavları, üniversitelerin ilgili dil kürsüsü öğretim üyelerince yapılır.

Sosyal Yardımcı ve memurların yabancı dil sınavları ise, üniversitelerin ilgili dil kürsüleri öğretim üyelerinin de katılacağı, Çalışma Bakanlığınca teşkil edilecek kurullarca yapılır.

Çalışma Müşaviri, Ataşesi, Ataşe yardımcılığı ile sosyal yardımcı ve memurların yabancı dil ve yeterlik sınavlarının şekli ve sınav kurulları Çalışma Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikte belirtilir.

Yabancı dil sınavında başarı sağlayamayanlar yeterlik sınavına giremezler.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Kodamanoğlu, buyurunuz efendim.

NURİ KODAMANOĞLU (Niğde) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Bu maddede bir iki noktaya vuzuh getirmek gerektiği kamıyile huzurunuzu işgal ediyorum.

Maddenin tedvininde dikkat buyurulursa; müşavirler için imtihanın üniversitenin ilgili dil kürsülerinde yapılacağı, daha alt kademe memurları için ise, üniversite hocalarının katılacağı Bakanlık içi komisyonlarca bu imtihanın yapılacağı, yazılıdır.

Şimdi bu tefrikin kanaatimce fazla gereği yoktur. Şu sebeple; aslında müşavir olacak zat ile daha alt kademede çalışacak zat arasında bir kalite farkı elbet olacaktır, fakat bu kalite farkı dilde olmayacaktır. Kalite farkı, ilginin hizmet ile ilişkili kültüründe, hizmeti çekip çevirmede göstereceği entellektüel kapasitede olacaktır. Hatta diyebilirim ki, alt kademede görev yapacak kişinin dil bilgisi belki daha geniş olmalıdır. Çünkü, doğrudan doğruya günlük hizmetleri o yürütecektir.

Binaenaleyh, müşavirler için dil bilgisini tespit edecek merciin ilgili üniversitelerin yabancı dil kürsüleri olmasına ihtiyaç bulunmadığı kanısındayım.

İkinci nokta şudur :

Müşavirler - benim anladığıma göre - belli bir ehliyete, tecrübeye ve yaşa gelmiş, kâmil kişilerden olacaktır. Böyle olunca, gerektiğinde meselâ bir müşavir veya başmüşavir; gerektiğinde bir profesörden, bakanlık müsteşarından, hatta hizmetin önemine göre bir genel müdürden de seçilebilecektir. Şimdi bu mevki kazanmış bir zatı, yeniden yabancı dil ile ilgili kürsüye imtihana göndermenin psikolojik güçlükleri vardır.

Bizim maksadımız nedir? Maksadımız, bu zatın hizmetin icabettirdiği mahiyet ve seviyeden, dil bilip bilmediğini tespit etmektir. Maksud bu olunca, bu maksadı daha ihtiyaca uygun bir tanzime kavuşturmamız mümkündür. Meselâ, bu imtihanı bütün görevliler için, üniversite elemanlarının katılacağı Bakanlık içi komisyonlarda yapmak kâfidir. Hilâfına hüküm koymanın hatta mahzuru vardır. Bir örnek ile bunu, bilhassa Sayın Hükümetin dikkatine sunmak istiyorum :

Şimdi dil bilmek, oldukça izafi bir iştir. Meselâ hepimiz anadilimizi bildiğimiz kanısındayız ve bu dil ile de günlük ihtiyaçlarımızı yürütüyoruz. Fakat üniversitenin anadil ile ilgili kürsülerinde imtihana tabi tutulduğumuz zaman, bu imtihanı kaç tanemizin başaracağını düşünmek, ilginç bir sorudur.

Onun için, bir defa en azından bu maddeye, hizmetin icabettirdiği mahiyet ve seviyeden dil bilmeleri gerekliliğini, yazmalıyız. Aksi halde, üniversitenin ilgili kürsüsü diyecektir ki; «Benden mücerret dil bilgisi olup olmadığını soru-

yorsunuz. Bu dili de bilmek, benim anlayışıma göre, meselâ Almanca'dan ise bu, Alman dili ve Edebiyatı'na bihakkın vakıf olmaktır.» Öüne gelenlerin yüzde 95'ini bu vukuftan mahrum addederek, iade edebilir. Halbuki iade ettiği zevat içinde, hizmetin icabettirdiği seviye ve mahiyetten dil bilen bulunabilir. Aslında bu zat için dil bir vasıtaadır. Asıl aranması lâzımgelen, bu zatın ehliyetidir, kafa yapısıdır, kültürüdür ve bilgisidir.

Size bir örnek ile fikrimi daha iyi açıklamak istiyorum :

Doçent veya profesör olmak için yabancı dil bilmek şartı vardır. Bu imtihanı da yine üniversite hocalarımız yaparlar. Fakat, doçentlik ve profesörlük için, hizmetin icabettirdiği seviye ve mahiyette dil bilgisi arandığından, bu imtihanlar son derece ağır değildir. Kendi branşında bilim dalındaki neşriyatı takibedecek seviyeden dil bildimi arkadaşlarına «Bu dili biliyor» diye fetva verirler. Ama yabancı dil kürsülerinde Devlet Lisan İmtihani veya dil bilgisi imtihanı açıldı mı öylesine güç bir imtihan mevzuahsolur ki, bu profesör ve doçentlerimiz hepsi «yabancı dil biliyor» belgesi ellerinde bulunduğu halde, böyle bir imtihandan pek nadir olarak geçebilir.

Onun için, amacımıza uygun olan bir tedvin getirelim. Hiç şüphesiz, dil bilmek zaruretler ve bunsuz birşey olmaz. Ama dil bilmenin izafi olduğunu, dil bilmenin seviyelerinin çok değişik olabileceğini hesaba katarak, «hizmetin icabettirdiği mahiyet ve seviyede dil bildiklerini tespit etmek», kanımca kâfidir, bu bir.

İkinci olarak dikkatinize sunmak istediğim nokta şudur :

Bu mahiyet ve seviyede dil bildiğini ispat eder resmî belge getirir ise, onu tekrar imtihana tabi tutmanın faydası var mıdır?

Bu soruya hiç şüphesiz müspet cevap verilemez. O itibarla maddeye, «hizmetin icabettirdiği mahiyet ve seviyede dil bildiğini resmî belge ile ispat etmiş olanlar için bu imtihan yapılmaz» denebilir.

Bilmiyorum, böylesine bazı hizmete yararlı değiştirmeler faydalı olur mu? Yüksek Komisyonun ve Sayın Hükümetin de dikkatine sunmak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen başka sayın üye, yok? Bir değişiklik önergesi vardır, okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

Yurt dışında görev yapan kimselerin, yabancı dil bilmeleri kesin bir ihtiyaçtır.

Ancak, yabancı dil bilgisi esasen mevsub bulunanların tekrar sınava katılması gereksiz bir formalite olduğu kadar, resmî belgelerin «gerçerliliği» ilkesine de aykırı düşmektedir.

Bu itibarla, görüşülmekte olan kanunun 3 nci maddesine aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederim.

Saygularıyla.

Maraş

Ibrahim Öztürk

«İngilizce, Almanca, Fransızca'dan Devlet Yabancı Dil Sınavını başarmış olanlar ve bu dillerde öğretim yapan «Üniversite ve yüksek okullardan mezun bulunanlar ile yabancı dil sınavını kazanarak, üniversitelerde doktora yapmış olanlar; yabancı dil sınavına yeniden tabi olmadan, yeterlik sınavına katılırlar.»

MUAMMER ERTEN (Manisa) — Takririn lehinde Sayın Başkan.

BAŞKAN — Lehinde, aleyhinde değil efendim. Sadece takrir sahibinin komisyon katıldığı takdirde, önergesini izah hakkı - içtüzüğüme göre - vardır.

Sayın Komisyon, görüşünüzü bildirir misiniz?

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, Sayın Kodamanoğlu'nun işaret ettiği, önerge sahibinin de beyan ettiği hususları, Komisyonumuz bir kere alıp ona göre yeni bir madde tedvin etmek istiyor. Onun için önergeyi madde ile beraber almak istiyoruz.

BAŞKAN — Efendim, komisyon maddeyi önerge ile beraber geri istemektedir. Bu hususu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. Madde, değişiklik önergesi ile birlikte Komisyona iade edilmiştir.

4 nci maddeyi okutuyorum.

Madde 4. — 4841 sayılı Kanuna 864 sayılı Kanunla ilâve edilen ek 7 nci maddenin birinci fıkrası aşağıda yazılı şekilde değiştirilmiştir :

«Ek madde 5'in II nci bendindeki hükümler, din adamı ve işçi sendika uzmanı olarak atanacak sosyal yardımcıları hakkında uygulanmaz.»

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye yok; değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5 nci maddeyi okutuyorum.

Madde 5. — 4841 sayılı Kanuna 864 sayılı Kanunla ilâve edilen ek 8 nci madde aşağıda yazılı şekilde değiştirilmiştir.

Ek Madde 8. — Çalışma Bakanlığı yurt dışındaki işçilerimizin meslekî, sosyal, hukukî ve diğer sorunlarının çözümlenmesinde, Bakanlık ile Çalışma Müşavirliği ve Ataşeliklerinin emrinde görevlendirilmek üzere sözleşmeli olarak, hizmetin özelliğine göre yabancı dil bilgileri Çalışma Bakanlığınca gösterilen kuruluşlarca tespit edilmiş olan Türk ve yabancı uyruklu avukat, doktor, uzman, sosyal hizmetler uzmanı, mahallî kâtip, tercüman, daktilo ve yardımcı personel çalıştırmaya yetkilidir. Bu personel hakkında 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1327 sayılı Kanunla değişik 4 nci maddesinin (B) fıkrası hükmü uygulanmaz.

Yabancı memleket mevzuatına göre, sözleşmelerin elçilikler veya konsolosluklarca yapılmasının zorunlu olduğu hallerde, sözleşmeler elçilik veya konsolosluklarca yapılır.

Sözleşmeli personelde aranacak nitelikler, yabancı dil bilgilerinin tespiti, tabi tutulacakları sınav ile bunların sözleşme ve çalışma şartları bir yönetmelikle düzenlenir.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Müdürrisoğlu, buyurunuz.

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Konya) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar;

Burada benim nazarı dikkatimi celbetti. Bilhassa «yabancı uyruklu avukat, doktor, uzman, sosyal hizmetler uzmanı, mahallî kâtip, tercüman, daktilo, yardımcı personel çalıştırmaya yetkilidir» diye bir kayıt var. Burada «yabancı uyruklu doktor, avukat ve mahallî kâtip» ibaresi için benim şahsî görüşüm odur ki; artık memleketimizde kâfi miktarda doktor, avukat, kâtip ve daktilo da vardır. Bunun «yabancı uyruklu» kelimelerini ilâve etmek suretiyle, bu kadar bol olan ve Avrupa'da günden güne adet-

leri çoğalan bilhassa doktorların yerine, yabancı uyrukluların alınması hem mahzurlu ve hem de doğru değildir. Zaten Avrupa'daki işçilerin çoğu, Avrupa'daki doktorların, lisan bilmediklerinden, dertlerini anlatamadıkları için teşhise varamadıklarından, yakınmaktadırlar. Hatta birçok işçilerimiz Türkiye'ye gelmek suretiyle Türk doktorlarına muayene olmakta, Avrupa'daki işçilerimiz de Türk doktorlarına muayene olmak suretiyle dertlerini anlatabilmektedirler.

Bizim hekimlikte önemli olan mesele şudur : Evvelâ hekim, bir hastanın derdini iyi dinlerse % 50 teşhisi koymasına mümkündür. Yani, hasta mümkün olduğu kadar derdini hekime iyi anlatabilirse ki, Türkçe anlatacağıdır, bunu Türk doktorları ancak anlayabileceklerdir, teşhis iyi konabilir. Bu bakımdan, buradaki doktorların ve avukatların, mahallî kâtiplerin yabancı uyrukluların mahzurlu olmasının kaldırılmasını, ben hassaten istirham ederim. Bu hususta da bir önerge vermiş oluyoruz; buna iltifat edilmesini rica ederiz. Bu kadar yetişmiş Türk doktor ve avukatı varken, yabancı uyrukluların kullanılmasının mahzur teşkil edeceğine inanıyorum. Bu bakımdan, yabancı uyrukluların kullanılmaması şeklinde bu maddenin tadilini arz ve teklif eder, saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Ali Rıza Güllüoğlu.

ALİ RIZA GÜLLÜOĞLU (Adana) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar; 5 nci maddenin ek 8 nci maddesinde yer almış bulunan, «Türk ve yabancı uyrukluların avukat, doktor, uzman, sosyal hizmetler uzmanı, mahallî kâtip, tercüman, daktilo ve yardımcı personel çalıştırmaya yetkilidir» ibaresiyle Çalışma Bakanlığı bu hususta yetkili kılınmış ve maddeye bu yetki dahil edilmiştir. Kanaatimce, bugün Hariciye Vekâletimize bağlı olan konsolosluklarda ve elçiliklerde, bulunduğu mahallin, bulunduğu memleketin vatandaşları arasından ücretli, sözleşmeli olarak daktilo olsun, tercüman olsun, doktor olsun Personel istihdam edilmekte ve sözleşmeli olarak çalıştırılmaktadırlar. Türkiye'den sözleşmeli olarak gönderilecek olan avukat veya doktorlar bilhassa Çalışma Bakanlığı için daha pahalı olabilir ve daha fazla Çalışma Bakanlığına külfet yükleyebilir.

Bir de işin icabı olarak, bilhassa avukatlık mesleğinde dışarıda, farz edelim ki, Almanya-

daki işçilerimizin haklarını müdafaa yönünden, bir Alman uyruklularının sözleşmeli olarak çalıştırılmasında kanaatimce fayda vardır.

İkinci bir husus maddede nazarı dikkatimi çekti, o da şu :

Sözleşmeli personelde aranacak nitelikler yabancı dil bilgilerinin tespiti ki, bu daha ziyade Türk vatandaşlarının dışarıda sözleşmeli olarak istihdamlarıyla ilgilidir. Biraz önce Komisyonun geri aldığı maddeyle ilgili olması bakımından Sayın Komisyon tarafından bu maddenin de geri alınarak düzeltilmesinde fayda var kanaatindeyim.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Altunbaş, buyurunuz efendim.

SALİH ZEKİ ALTUNBAŞ (Balıkesir) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; madde 5'in ek madde 8'i «Çalışma Bakanlığı yurt dışındaki işçilerimizin meslekî, sosyal, hukukî ve diğer sorunlarının çözümlenmesinde, Bakanlık ile Çalışma Müşavirliği ve Atışeliçlerinin emrinde görevlendirilmek üzere sözleşmeli olarak, yabancı uyrukluların doktor çalıştırabilir» der.

Sayın arkadaşım Baha Müderrisoğlu'nun bu husustaki görüşlerine katılamayacağım. Türkiye'de lâzım olanın çok altında doktor kadrosu vardır. Her sektörde doktor sıkıntısıyla karşı karşıya bulunmaktayız. O bakımdan bu maddede yabancı uyrukluların doktor kullanılması ifadesinin lehinde görüş sahibiyim. Ancak, kanunun komisyonlardaki müzakerelerini takibetmedim; bir hususa dikkatinizi çekmek istiyorum. O da şu :

600 bin vatandaşımız yabancı memleketlerde işçi olarak çalışmaktadırlar. Bu kadar geniş bir kitlenin sağlık hizmetlerini, gerek koruyucu sağlık yönünden, gerek tedavi edici hekimlik yönünden, nasıl bir kadro ile ve nasıl bir hizmet anlayışı içinde yürüteceklerdir ki, bu büyük bir ıstırap konusudur, yabancı memleketlerdeki işçi vatandaşlarımızın sağlık hizmetleri, buna kaç personelle ve hangi ölçü içerisinde yardımcı olacaklardır? Bir ciddi konu olarak bunu düşünüyorum. Bu hususta Komisyonun açıklamada bulunmasını istirham edeceğim. Lütfen olursa buna göre de görüşlerimizi arz edeceğiz. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Türkay, buyurun.

HASAN TÜRKAY (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın arkadaşım ifade etmek istediklerimi söylediler, vazgeçtim.

BAŞKAN — Peki efendim, madde üzerinde başka söz isteyen sayın üye yok. Değişiklik önergesini okutuyorum efendim.

Sayın Bakanlığa

Görüşülmekte olan kanun tasarısının madde 5 ile tadil edilen ek madde 8'in altıncı satırında «özelliğine göre» den sonra «Devlet dil imtihanını vermiş olan Türk avukat, doktor, uzman, sosyal hizmetler uzmanı, kâtip, tercüman, daktilo ve yardımcı personel çalıştırmaya yetkilidir. Bu personel hakkında 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1327 sayılı Kanunla değişik 4 nci maddenin (B) fıkrası hükmü uygulanmaz.» Şeklinde tadilini ve diğer fıkraların aynen kalmasını arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Nevşehir Konya
Hüsamettin Başer Baha Müderrisoğlu

BAŞKAN — Sayın Komisyon?..

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Katılmıyorsunuz. Efendim, okunan değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir efendim.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6 nci maddeyi okutuyorum efendim.

Madde 6. — 4841 sayılı Kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir.

Ek Madde 12. — Yurt dışında bulunan Türk işçilerinin hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek, çeşitli sorunların çözümlenmesinde yurt içinde ve dışındaki kuruluşlarla gerekli koordinasyonu sağlamak, Bakanlığın yurt dışı kuruluşlarını düzenlemek, yönetmek ve denetlemek üzere Çalışma Bakanlığında bir «Yurtdışı İşçi Sorunları Genel Müdürlüğü» kurulmuştur. Yurt dışındaki işçi sorunlarına ilişkin konularda bakanlıklar ve diğer kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyon, Çalışma Bakanlığınca sağlanır; bunun şekil ve esasları Bakanlar Kurulu kararı ile tespit edilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde buyurunuz Sayın Tosyalı.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) — Sayın Başkanım, çok değerli arkadaşlarım; hassâten yurt dışında çalışan işçilerimizin meseleleriyle meşgul olmak üzere bu maddeyle kurulması teklif edilen Yurt Dışı İşçi Sorunları Genel Müdürlüğü, hakikaten çok büyük bir ihtiyacı karşılayacak bir teşekkül olacaktır. Bunun kurulması fikrine memnuniyetle iştirak ediyorum. Ancak, 12 nci maddede kuruluş ve vazifeleri tadadedilen bu genel müdürlüğün asli vazifesi, yalnız dışarıya gitmiş olan işçilerimizin menfaatleriyle, sosyal meseleleriyle ilgilenmek olmamalı. Bu genel müdürlüğün dış memleketlerde daha çok Türk işçisinin çalışmasını temin edecek yeni iş sahaları bulmak vazifesi olmalı ve bu vazifeye görevlendirilmesi lâzımdır. Çünkü, artık Türkiye ziraî ve sınaî ürünleri yanında işgücü de ihraceden bir memleket haline gelmiştir. İhracedilen sınaî ve ziraî ürünlerimize dış memleketlerde yeni pazarlar bulmak nasıl mühimse, dışarıya işgücü ihraceden Türkiye için dışarıda yeni çalışma sahaları bulmak da o kadar mühimdir. Binaenaleyh, yeni kurulan bu genel müdürlüğün vazifelerinin başında dış memleketlerde daha çok iş sahaları bulma işi gelmelidir ve bu vazife bu genel müdürlüğe verilmelidir. Bu bir.

İkincisi, halen dışarıda bulunan işçilerimizin ve onların çocuklarının millî varlıklarını ve millî kültürlerini kaybetmemeleri için iki mühim vazife daha bu genel müdürlüğe tevdi edilmelidir. Bunlardan birincisi; bilhassa Avrupa'da işçilerimizin kesif bulunduğu Almanya'da, Ankara Radyosundan naklen Türkçe yayın yapacak bir radyo istasyonunun kurulmasıdır. İşçi çocuklarının, bilhassa ilkökul ihtiyaçlarının karşılanması için, işçilerimizin kesif buldukları, yığınak halinde oldukları bölgelerde yatılı ve Türkçe eğitim yapan okulların açılması vazifesi de bu genel müdürlüğe verilmelidir.

Yine bu genel müdürlüğe bir vazife olarak da, dışarıya gönderilecek işçileri de, memleketimizin muhtelif bölgelerindeki kalkınmışlıkla, kalkınmamışlık dikkate alınarak, gönderilmesinde fayda vardır. Çeşitli sebeplerle fakir bırakılmış, geri bırakılmış, hiçbir çalışma imkânı, iş bulma imkânı olmayan bilhassa dağ ve orman köylülerinden ekseriyetle dışarıya gideceklerin seçilmesi vazifesi de verilmelidir. Bunu temin için bir önerge vermiş bulunuyorum.

12 nci maddenin baştarafına 3 fıkra halinde şu hususların eklenmesini faydalı buluyorum. Bu genel müdürlüğe, yeni iş sahaları bulmak; Türk işçilerinin ve yavrularının millî kültürünü devam ettirmelerini sağlamak; dış ülkelere gönderilecek işçilerin bilhassa fakir ve geri kalmış olan dağ ve orman köylerinden tercihan alınmasını sağlamak gibi üç mühim vazifenin verilmesinin ve bunun 12 nci maddenin baştarafına 3 fıkra halinde eklenmesinin zaruretine inanıyorum. Kabul buyurursanız büyük bir ihtiyacı karşılayacaktır.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Şener.

AHMET ŞENER (Trabzon) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Bu konuda arkadaşlarım fikir teatisinde bulundular; ama ben bu geç saatte de olsa kendimi bu konuda birkaç söz söylemeye vazifeli gördüm.

12 nci madde, «Yurt dışında bulunan Türk işçilerinin hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek...» diye başlıyor.

Yurt dışında bulunan Türk işçilerinin hak ve menfaatlarını korumak ve geliştirmek, Türkiye'de İş ve İşçi Bulma Kurumunda başlar.

Türkiye'de Bakanlıklar, genel müdürlükler ve daireler arasında en zor olan iş, koordinasyon meselesidir.

Burada koordinasyonu Çalışma Bakanlığı temin edecektir; fakat İş ve İşçi Bulma Kurumu yurt dışındaki işi bulacak ve ondan sonra işçiyi bir nevi hududa kadar götürmüş olacak, ondan sonra da Yurt Dışı Sorunları Genel Müdürlüğünün vazifesi başlamış olacaktır.

Haddizatında şu anda İş ve İşçi Bulma Kurumunda ve Çalışma Bakanlığı bünyesi içinde bu kuruluşla ilgili küçük küçük nüveler vardır. Yalnız, bu kuruluş da diğer dairelerle koordinasyonu 1 umum müdürlükle değil, 2 umum müdürlükle sağlayacaktır.

Muhterem arkadaşlarım, koordinasyonu sağlamak keyfiyeti yuvarlak taftır. Türkiye'de umum müdür olan herkes birbirine, «Sen benim vazifeme karışamazsın» der, ondan sonra müsteşar aracılık yapmak ister, Bakan bunları bir yere toplamak ister; ama sureti mahsusada bir Bakanın şimdiye kadar bunları topladığını da görmedik.

12 nci ek madde de, «...Yurt dışındaki işçi sorunlarına ilişkin konularda, bakanlıklar ve diğer kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyon, Çalışma Bakanlığınca sağlanır; bunun şekil ve esasları Bakanlar Kurulu kararıyla tespit edilir» deniyor.

Bu surette bir de âdeta çerçeve kanunu veriyoruz, yani yetki kanunu veriyoruz. Diyoruz ki, «Bu kanunda belirtmediğimiz, tespit edemediğimiz noktalar varsa onları da Bakanlar Kurulunca açığa çıkaracağız ve bunları kararname ile tatbik edeceğiz.»

Göreceksiniz kanunun bu maddesi bir tadilatla ileride yine buraya gelecektir.

Sorunlar ortaya çıktıkça ve yurt dışında bulunan Türk işçilerinin hak ve hukukunu ve onların iş düzenini düzeltmeye gayret edecek olan böyle bir umum müdürlük kurma yerine - ki, büyük masraflar yapma alışkanlığı veyahut da arzusu Türkiye'de bütün Bakanlıklarda vardır - bu iş bir daire başkanlığı ile de idare edilebilir. Yeter ki, orada görev alanlarda ehliyet olsun. Türkiye'de ehliyeti insanlar bulunduğuna da inanıyorum. Yeter ki Hükümet, onları kendi arzusuna göre değil, Türk Milletinin arzusuna göre bu makamlara getirsin.

Şimdi yeni bir umum müdürlük kurulmaktadır. - Sayın Devlet Bakam da buradadır - Hükümetin, koordinasyonu temin edecek olan bu umum müdürü, onun muavinlerini ve uzmanlarını Türk Milletinin arzusuna göre getirmesini temenni ederim.

12 seneden beri Parlamentoda bulunuyorum. Arkadaşlarımız dış ülkelere yaptıkları seyahatlerde oradaki işçilerimizin sorunlarını tetkik ederler; buraya getirirler. Bu sorunların bir araştırma neticesinde tespit edecek olan bu genel müdürlüğün, elbetteki çok kuvvetli, esas, temel prensipler üzerinde kurulması gerekir.

Sayın hükümetten istirham ediyorum; yeni kuruluşlara yapılacak tayinlerde dikkatli olmak gerekir. Çünkü dost ve ahbap kayırmak, parti gözetmek suretiyle getirilecek olan kişilerin işçilerimize faydalı olacağına kani değilim.

Böyle kuruluşlar ilk defa kurulurken bütün Bakanlar, Hükümet gelir, Büyük Millet Meclisinde «Hiç merak etmeyin, bunu arzu ettiğiniz şekilde, buradaki temennilerin ışığı altında ku-

racağım» der; ama kanunu çıktuktan sonra sureti mahsusada % 90 oranında buna riayet etmeyen hükümetler ve bakanlar gelmiştir.

Bu konuda israren söylüyorum, istirahat ediyorum; bu önemli bir kuruluştur. Bu kuruluş koordinasyonu sağlayabilecek olan kimse-lerin tayinini yapalım. 2 arkadaş arasında dahi koordinasyonu temin edemeyen kişileri getiriyoruz, «Bütün bakanlıklararasındaki koordinasyonu temin ediniz» diyoruz. Bu mümkün değildir. Buna çok dikkat edilmesini temenni ederim.

İş ve İşçi Bulma Kurumunun, bu yeni genel müdürlükle olan vazife ve salâhiyet ayrılışını iyi bir şekilde tanzim etmek bakımından, bunu şimdiden Bakanlar Kurulu kararına bağlamak doğru değildir. O halde, her mevzuda, bir Bakanlar Kurulu kararı çıkarılmaya mecbur kalınacaktır ve burada bir nevi kanun kuvvetinde kararname yetkisi alınmaktadır.

Bu hususu arz etmek için söz almıştım; saygılar sunarım.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen başka sayın üye?.. Yok.

Değişiklik önermelerini okutuyorum efendim.

Sayın Millet Meclisi Başkanlığına

Ek Madde 12'nin başına aşağıdaki 3 fıkranın ilâvesini saygılarımla arz ederim.

Kastamonu
Hasan Tosyalı

Ek Madde 12. — Yurtdışında daha fazla Türk işçisi çalıştıracak yeni işsahaları bulmak,

Yurtdışında bulunan Türk işçilerinin ve çocuklarının millî kültür ve varlığını korumak maksadıyla Türkçe yayın yapan radyo istasyonu kurup işletmek,

İşçilerin çocukları için Türkçe eğitim yapan yatılı bölge okulları kurup işletmek,

Dış memleketlere gönderilecek işçilerin, Türkiye'nin geri kalmış, fakir, çalışma ve geçinme imkânı olmayan bölgelerden, bilhassa dağ ve orman bölgeleri işçilerinden seçilmesini sağlamak.

Maddenin bundan sonrası ek madde 12'nin aynıdır.

BAŞKAN — Sayın Komisyon?..

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI HİLMİ OKÇU (Manisa) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor...

DEVLET BAKANI DOĞAN KİTAPLI (Samsun) — Müsaade ederseniz ben 1 - 2 hususu arz etmek istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

DEVLET BAKANI DOĞAN KİTAPLI (Samsun) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Sayın Topyalı'nın önergesinin bir kısmı gayri kabili mümkün olan hususlardır. Türkiye'de radyo yayınları, kısa bir zaman önce kabul ettiğiniz bir kanunla muayyen müesseseye verilmiştir. Bu yayınların içinde Almanya'daki ve sair yerlerdeki işçilerimize hitaben ne gibi yayınlar yapılabilir; bu tespit edilebilir. Ama bu kanunla bu umum müdürlüğe vermek, öbür kanundaki espriye aykırı düşer.

İkinci husus, eğer bundan murat; dış memleketlerde böyle bir radyo kurmaksa, bu mümkün değildir zaten.

İşçilerin sevkinin bölgelerarası dağılması.

Eğer Topyalı yakından takibetmişlerse hatırlıyacaklardır, çok yakın bir zaman önce «Öncelikli bölgeler» bir kararnameye bağlandı. Burada da orman köylerine ve kooperatiflere, hasaten bunun içinde orman köylerine muayyen nispetler ayrıldı. Takdir edersiniz ki, bunu daha fazla zorlamak, dışarıya gitmek için senelerce bekleyen işçi vatandaşlarımızı rahatsız etmektedir. Bu, gerek felâket görmüş bölgeler olarak, gerek köy kooperatifleri ve balıkçı kooperatifleri olarak, gerekse orman köyleri olarak kararnamede tasrih edilmiştir. Kanunda rijit hale getirilmesi faydalı netice vermez.

O bakımdan Hükümet olarak bu önergeye katılma imkânı bulamadık.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Topyalı'ya ait değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum efendim. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir efendim.

Diğer önergeyi okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

Genel gerekçede de belirtildiği üzere, yurt dışına işçi gönderen başka ülkeler bu konuda, içte ve dışta gerekli koordinasyonu sağlamak amacıyla geniş örgütler kurmuşlar ve hükümet politikasının tutarlı biçimde uygulanmasına özel önem vermişlerdir.

Maddeye ilâve edilmesi önerilen fıkranın amacı da, yurtdışı koordinasyonu kolaylaştırmak ve işçi sorunlarının süratle ve tutarlı biçimde yürütülmesine yardımcı olmaktadır.

Yurt dışında bir başmüşavirlik kurulması halinde Batı Avrupa'daki bütün çalışma müşavirliklerinin ve ataşeliklerinin faaliyetlerine yön vererek bunları koordine etmek, bu ülkelerin resmî makamlarıyla görüşmek, sorunların büyük bir kısmını yerinde ve süratle halletmek mümkün olacaktır.

Bu itibarla görüşülmekte olan kanunun ek 12 nci maddesine aşağıdaki fıkranın ilâve edilmesini arz ve teklif ederim.

Maraş
İbrahim Öztürk

Çalışma Bakanlığı, Bakanlık temsil ve çalışma müşavirliklerinin faaliyetlerini koordine etmek, kuruluşlararası işbirliği sağlamak üzere, yurt dışında bir başmüşavirlik kurabilir.

BAŞKAN — Sayın Komisyon?..

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI HİLMİ OKÇU (Manisa) — İştirak ediyoruz efendim.

BAŞKAN — Sayın Öztürk tarafından verilen ve Komisyon tarafından da iştirak edilmiş bulunan değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6 ncı maddeyi kabul ettiğiniz değişik şekliyle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

7 nci maddeyi okutuyorum.

Madde 7. — 4841 sayılı Kanuna aşağıda yazılı geçici madde eklenmiştir.

Geçici Madde — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde çalışma müşavirliği, ataşesi ve ataşe yardımcısı kadrolarına yapılacak atamalarda, bu kanunun ek 5 nci maddesinin 1 nci bendinin (B) fıkrasında öngörülen Çalışma Bakanlığı veya bağlı kuruluş ve kurumlarında en az 3 yıl çalışmış olmak şartı aranmaz.

BAŞKAN — Sayın Gülşen, madde üzerinde söz istemişsiniz, buyurunuz efendim.

ZEKİYE GÜLŞEN (Çanakkale) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

İkinci defa ve şu geç saatte huzurlarınızı işgal etmek istemezdim; kanunun tümü üzerinde

konusmam belki daha yerinde olurdu; galiba bir yanlışlık ettim, özür dilerim.

Muhterem arkadaşlarım, yetkili ağızlardan da öğrendiğimize göre, 90 bin kadın işçimiz dış ülkelerde. Bunların hepsini gördüm demeyeceğim; ama temsil gücü olan topluluklarını, heim'larını gezerek pek çoğunu yerinde inceleyebildim. Bu amaçla dışarıya - ister temsil elçisi, isterse bu vatandaşlarımızın yardımcısı diyelim - gönderilecek elemanların - hangi sınıftan olurlarsa olsunlar - mutlaka hanımlar içerisinde de seçilerek gönderilmelerini, dıştaki hanım işçilerimiz bakımından faydalı görmekteyim; bu hususun belirtilmesi için huzurlarınızı işgal etmekteyim.

Muhterem arkadaşlarım, dıştaki hanım işçilerimizin ıstıraplarının gerçekten çok büyük olduğunu bu kürsüden uzun uzun ifade etmek gerekir.

Ancak, zamanın darlığı yüzünden dar bir çerçeve içerisinde de olsa 1 - 2 örnek vermekle sizlere her şeyi anlatabileceğim inancı, daha kısa konuşmama yetecektir.

Muhterem arkadaşlarım, en büyük mesele, sıra gelmiyor, erkek işçi gidemiyor, zor gidiyor, onun yerine hanım işçi gidiyor. Kim? işçi olarak gitmek isteyen hanımı gidiyor. Giden hanım işçi, en kısa zamanda eşini yanına alırdabilme amacıyla çocuğunu, evini, her şeyini bırakarak gidiyor. Bu hanım işçinin elinden tutulmazsa, kendisine yetkililerce bir hak tanınmazsa, bu hakkını koparabilmek, biran evvel kocasını yanına getirebilmek için, çok büyük sıkıntılara, çok yanlış yollara, hatta tehlikelere düştüğünü gözümle gördüm arkadaşlarım.

Sizden ıstırham ediyorum, ya kadın işçiyi kocasından evvel göndermeyelim veyahutta hanım işçi eşini almak maksadıyla gittiye, gerekli süre içerisinde kocasını oraya gönderme imkânını bulalım. Yetkililer tarafından bunun sağlanmasını rica ediyorum.

Muhterem arkadaşlarım, bir hususu daha belirtmek mecburiyetindeyim. Herhangi bir firma bizden hanım işçi talebediyor. Çalışma Bakanlığı derhal firmanın dileğini yerine getirmeye hanım işçiyi gönderiyor; fakat öyle firmalar var ki, tek bir hanım işçiyi çalıştırıyor veyahut iki hanım işçiyi çalıştırıyor.

Muhterem arkadaşlarım, bir müessesede tek başına çalışacak bir hanım işçinin sıkıntısını

takdir edersiniz. Çok üzülererek, fevkalâde ıstırap duyarak, buradan bizzat yerinde incelediğim bir tek misali sizlere arz etmeme müsaade buyurunuz.

Saar bölgesinde, bu maksatla, Alman Hükümetinin davetkisi olarak gittiğimde bir müşahedemi arz etmek isterim. Bir grup erkek işçimiz geldi, arkasından bir grup daha geldi, sizi bir yere götürmek istiyoruz dediler. Durum şu :

Bir hanım işçi, onların Gasthaus dedikleri yerde, işçi olarak, bulaşıkçı olarak çalışmak üzere talebedilmiş ve işçi Bulma Kurumu tarafından gönderilmiş. Ama bir tek hanım işçi. Bu bir tek misalde, çok büyük meselelerin ve birçok örneklerin örnekleme vardır. Hanım arkadaşımız orada bulaşıkları yıkıyor; ondan sonra da servise inip içki ikramında veyahutta oranın âdetlerine göre hizmetlerde bulunmak mecburiyetinde kalıyor. Dil bilmiyor, fevkalâde zor şartlar ortaya çıkıyor.

Bunlar, belki şu kısa zamanda anlatmak istediklerimin pek küçük bir örneği. İstirham ediyorum, tekrar ifade etmek istiyorum. Hanım işçilerimiz, bir başına, tek olarak çalışılacak müesseselere gönderilmesin. Hele hele dil bilmediği zaman çok büyük sıkıntıları oluyor.

Bunun dışında, kanun muhakkak birçok şeyler getirdi, pek çok faydaları olacak. Fakat yine söylüyorum, 90 bin hanım işçimize rehberlik edecek elemanlar, hanım mihmandarlar, hanım tercümanlar yok. Bunlar ıstıraplarının, sıkıntılarının pek çoğunu bu erkek görevli arkadaşlarımıza anlatamıyorlar veya anlatamayacak hususlar oluyor. Bu hususun ilgililer tarafından nazarı dikkate alınacağını ümitlemekteyim.

En mühim husus, Almanya'daki işçilerimizin çocukları ve onların gelecekleridir.

Muhterem arkadaşlar, Türkiye'de yetiştirme yurtları, yatılı bölge okulları açıyoruz. Ben, bütçe görüşmelerinde de Millî Eğitim Bakanından sordum, ama cevap alamadım. Herhangi bir vilâyetinin, bütün kazalarında ilkokul var ama, hâlâ o vilâyette, yatılı bölge okulu açarız. Ya bizim binlerce işçimizi gönderip de döviz sağlıyor diye iftihar ettiğimiz işçilerin çocukları ne haldedir? Burada, konu komşu yanındadır. Anne orada ıstıraplı, baba ıstıraplı; çocuklar burada perişan.

Muhterem arkadaşlarım, bir çocuk ki, aile ocağından uzak büyür, ana-baba şefkatinden uzaktır, o çocuğun geleceği güvenle bakılacak durumda değildir. Biz niçin dışardaki işçinin çocuğuna burada sahip çıkmıyoruz, niçin yatılı bir okulda işçi çocuklarımızı toplamıyoruz? Döner sermaye şeklinde bir müessese olabilir, işçi para vermeye hazır. İşçinin bütün istediği bu olmuştur. Benim çocuğumu emniyetle bırakacağım, Türkiye'de Devletime ait bir müessese olsun, masrafı neyse ben bunu karşılayayım diyorum. Ama biz bunu düşünmüyoruz.

Arkadaşlarım, hiç ummayınız ki, şu kadar öğretmen götürdük, bu kadar imam, şu kadar doktor yolladık diyerek oradaki meselelerin halledildiği kanaatine hiçbir suretle sahibolmayınız. Öyle yerler var ki, münferit işçiler göndermişiz. Öyle yerler var ki, işte Saar bölgesi, 2 bin Türk işçisinin olduğu yerde, bir tek Türk öğretmenin olmadığı ve bir tek Türk çocuğunun kendi âdet ve örflerimize göre eğitildiğini gözümle gördüm. 2 bin işçinin olduğu yerde bir tek Türk öğretmenin olmadığını bizzat gördüm.

BAŞKAN — Sayın Gülsen, lütfen madde üzerinde görüşün.

ZEKİYE GÜLSEN (Devamla) — Hay, hay efendim.

Baştan da özür dilemiştim; ben burada bu hususları, inanınız ki, mühim mesele olarak benimsediğim için söylüyorum. Zaten amacım hâsıl olmuştur, toparlıyorum.

Kadın işçilerimizin ve işyerlerinin tetkikini çocuklarının burada ele alınmasını ve bu maksatla dışarıya gidecek elemanlar arasında hanım memurlarımızın da bulunmasını mutlaka arzu ediyorum. Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen başka sayın üye?.. Yok.

İki değişiklik önergesi vardır, okutuyorum efendim.

Yüksek Başkanlığa

En az 3 yıl çalışmış olmak şartını, 2 yıl süre ile erteleyen 7 nci maddenin tasarıdan çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Erzurum
Cevat Önder

BAŞKAN — Komisyonun görüşünü rica ediyorum efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI HİLMİ OKÇU (Manisa) — Sayın Başkanım, iştirak edemiyoruz. Biraz evvel sayın milletvekili hanımefendinin de arz ettiği gibi, öğretmen, v. s. dertleri halletmek için kaynağı geniş tutmak bakımından biz bu noktada, bunu serbestiyete kavuşturduğumuz için iştirak etmiyoruz.

CEVAT ÖNDER (Erzurum) — Sayın Başkan, soru sormak istiyorum.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Önder.

CEVAT ÖNDER (Erzurum) — Sayın Başkan, bu 2 yıl süre içerisinde atamalar ne tarzda olacaktır? Bunu öğrenmek istiyorum. Bütün kadrolar dondurulduğu takdirde, bu 3 yıl şartı nasıl işleyecektir? Bu konunun aydınlatılmasını istirham ediyorum.

BAŞKAN — Komisyon olarak cevaplarımız efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI HİLMİ OKÇU (Manisa) — Kanunun gerekçesinde ve dolayısıyla umumî olarak kanun nazarı itibare alındığı takdirde bütün hususlar arz ettiği şekilde belirtilmiştir. Efendim, rakamlar kanun gereğince olacaktır.

BAŞKAN — Evet efendim.

Sayın Önder'e aidolan ve Komisyonca iştirak edilmemiş bulunan değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir efendim.

Diğer önergeyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Aşağıdaki hükmün yeni bir geçici madde olarak tasarıya ilâvesini arz ve teklif ederim.

Erzurum
Cevat Önder

Yeni geçici madde :

6 ncı maddede belirtilen yönetmelik, bu kanunun yayımı tarihinden itibaren 3 ay içinde çıkarılır. İşbu yönetmeliğe göre, dil ve yeterlik sınavı yapılmadan atama yapılamaz.

BAŞKAN — Sayın Önder, bu ilk önergeniz reddedilmiş olduğuna göre, bunun bu numara altında değil, başka bir numara altında ek madde olarak teklifini istemiş oluyorsunuz.

Sayın Komisyon, görüşünüzü rica ediyorum efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI HİLMİ OKÇU (Manisa) — İştirak etmiyoruz efendim.

BAŞKAN — İştirak etmiyorsunuz.

CEVAT ÖNDER (Erzurum) — Önergemi izah edeceğim.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Önder.

AHMET ŞENER (Trabzon) — Sayın Başkan, yeni bir madde olduğu için müzakere mi açıyorsunuz?

BAŞKAN — Gayet tabii efendim, yeni bir madde teklifidir.

CEVAT ÖNDER (Erzurum) — Sayın Başkanım, 7 nci madde adı altında tedvin olunan geçici maddenin çıkarılmasına mütedair önergenin izahı sadedinde Komisyonca sormuş olduğum suale, Komisyon, gayet üstü kapalı, tatmin edici olmayan bir cevap vermiştir. Ben böylele mukadder bir cevabın verileceğini biliyor ve başka şey de beklemiyordum.

2 yıl süre ile 3 yıl çalışma şartı ortadan kaldırılıyor. 2 yıl süre içerisinde yönetmelik çıkarıldığı takdirde, yeterlik sınavı nasıl yapılacaktır? Yeterlik sınavının şimdiye kadar nasıl yapıldığı bizce malumdur. Burada yâran kayrılacak, eş dost kayrılacak, kadrolar doldurulacak, 2 yıl süre içerisinde bütün kadrolar böylece kapatılacak, ondan sonra da 3 yıl çalışma şartı geçerlidir denilecek. Bu doğru değildir.

Bu suiistimallerin önlenmesi için yeni geçici bir madde teklif etmekteyim. Yönetmelik 3 ay içinde yapılsın. 3 ay içinde yönetmelik yapıldıktan sonra, sınavlar yapılsın, yeterlik sınavı yapılsın, ona göre atamalar yapılsın.

Aslında, bendeniz takdir hakkına itiraz eden bir arkadaşınız değilim. Yalnız bu tip sınavlarda maalesef aksaklıklar olmaktadır, ayyuka da çıkmıştır.

Şunu da ifade edeyim; yaşayan görür, kanun bu şekliyle çıkarsa, bu tip atamalar olduğu takdirde, bu kürsüye - eğer ömrüm yeterse - getirmek de benim boynumun borcu olacaktır. O zaman k'ımlerin ne tarzda kayrıldığını huzurunuzda getirip arz edeceğim ve bundan evvel yapılmış olan bazı usulsüzlükleri de huzurunuzda getirmiş olacağım. Ben şimdiden bazı kapıların kapanmasını, bazı kıstasların, kriterlerin konulmasını arzu etmekteyim.

3 ay içerisinde yönetmelik yapılsın, bu yönetmeliğe göre yeterlik sınavı yapılsın. Zaten dil sınavı yapılacak; yeterlik sınavı yapılsın, ondan sonra bu işlesin. Bunu arzu etmekteyim.

O itibarla, bu ek geçici maddeye iltifat buyurmanızı istirham etmekteyim.

DEVLET BAKANI DOĞAN KİTAPLI (Samsun) — Söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Evet, efendim, buyurun Sayın Hükümet.

DEVLET BAKANI DOĞAN KİTAPLI (Samsun) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; Sayın Önder'in mütalaasını anlamak mümkün değil. Şu bakımdan mümkün değil; yönetmelik tüzük değildir. Yönetmeliği bakanlık yapar. Bakanlığa itimat etmediğinize göre, yönetmeliğe de itimat etmemek iktiza eder. Ancak, şayet tümü üzerindeki görüşmemi takibetme imkânını bulsalar, orada bir imtihandan bahsetmiş, 65 kişiden 4 kişi kazandı demiştim. Bu bünyeden 4 kişi idi. Bu 65 kişi de eski mevzuata göre bünyeden imtihana girmişti.

Şimdi mevcutların içinde kazanan 4; ihtiyacımız, deminden beri söylediğimiz gibi çok mecburuz bir müddet bu kapıyı açık bırakmaya, eleman temin edebilmek bakımından. Şu anda da, bu kanunda bahsedilenlerin daha ağır şartlarıyla, 26 . 11 . 1971 tarih ve 13998 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmış bir imtihan yönetmeliği var, zaten. Demin arz ettiğim 65 kişinin imtihanı bu yönetmeliğe göre yapılmış ve 4 kişi kazanabilmiş.

Şimdi bu kanunu getirmemizin esprisi, işte mevcutların içinde bulabildiğimiz 4 kişi; bunların içinde de bir tane Almanca bilen var. 480 bin civarında Almanya'da işçimiz olduğuna göre, Almanca bilen lâzım. Teşkilâtımızda da bu yoksa ne yapalım 3 sene daha hizmet geri kalmamın diye 2 yıl bize imkân tanımanızı istedik. Tabii takdir Yüce Meclisindir, saygılarımla.

CEVAT ÖNDER (Erzurum) — Sayın Başkan, bir sorum var.

BAŞKAN — Efendim, sorunuz, Sayın Bakan lütfen efendim.

CEVAT ÖNDER (Erzurum) — Sayın Bakan Çalışma Bakanı olmadığı için bilmemekte mazurdur. Yalnız, ben umumî konuşmamda da arz etmiştim. Bu imtihan nasıl yapılmıştır, kimlerden imtihan heyeti teşkil ettirilmiştir, sualleri nasıl olmuştur, malumatı var mıdır? Bu konuda Sayın Çalışma Bakanı Ali Rıza Uzuner'le istişareleri olmuş mudur? Bu konuları biliyorlar mı? Bu konuların aydınlatılmasını istirham ediyorum.

DEVLET BAKANI DOĞAN KİTAPLI (Devamla) — Şimdi...

BAŞKAN — Bir dakikanızı istirahat ediyorum efendim.

Sayın Önder, aslında sorunuzla ilgili maddeyi komisyon geri almış bulunuyor.

CEVAT ÖNDER (Erzurum) — Hayır efendim?

BAŞKAN — Onun dışında mı efendim?

CEVAT ÖNDER (Erzurum) — Soruyla ilgili madde değil.

BAŞKAN — İmtihanın şekli bakımından...

CEVAT ÖNDER (Erzurum) — İmtihanın şekli, geçici madde olduğu için, sorum geçici madde ile ilgilidir. Yani 3 yıllık çalışma şartı orteleniyor. İmtihandan bahsettiler, kendileri; imtihanı aradığımızı bulamadık dediler, bu beyanlarına göre soru arz ettim.

BAŞKAN — Evet, buyurunuz Sayın Bakan.

DEVLET BAKANI DOĞAN KİTAPLI (Devamla) — Efendim, - hafızam beni yanıltmıyorsa, demin önümdeydi rakam - ilgili üniversitenin lisan kürsüsü sahibi profesörlerince yapılmış bir lisan imtihanı var. Bu 65 kişiden 30 kişiyi kazanmış, 30 kişi mevzuat imtihanına girmiş, yazılı imtihanında 12 kişi kazanabilmiş. Yazılı imtihan kâğıtları elde mevcut. Mülâkatta bu 12 kişiden 4 kişi kazanmış, mesele bu. Bu 4 kişinin iki tanesi İngilizce biliyor, bir tanesi Fransızca biliyor, bir tanesi de Almanca biliyor. Ama sözlü imtihanında ne olmuştur meselesini burada münakaşa etmek doğru değil. Bu imtihanlara çok zaman iştirak etmiş bir arkadaşınız olarak söylüyorum; yazılı imtihanların dışında sözlü imtihanların hususiyetleri vardır.

Sözlü imtihanında bulunanlar şunlardır: Tefiş Heyeti Başkanı, Tetkik Kurulu Müşaviri, Araştırma Kurulu Başkanı, Dış Münasebetler Genel Müdürü, Çalışma Müdürü, Dışişleri Bakanlığında bir kişi, Hacettepe Üniversitesinden Sosyoantropoloji Profesörüdür. Eğer bütün bu değerlendirmelerde yanlış olduğu iddiası ileri sürülürse, sözlü imtihanların daha emniyetli yapma imkânının nasıl olacağını takdirlerinize arz ediyorum.

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA BURHANETTİN ASUTAY (izmir) — Söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA BURHANET-TİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri,

Bu geç saatte huzurunuzu bir - iki dakika işgal edeceğim. Sayın Önder'in; «Komisyona sorduğum soruya zaten cevap alamayacaktım, bunu biliyordum» diye komisyona atfen bir iddiada bulunması dolayısıyla konuşuyorum.

Şimdi Sayın Önder'in ortaya koyduğu hususu hemen anlayabilmek mümkün değil. Sayın Bakana tevcih etmiş oldukları sualden ben şunu anladım. Sayın Önder diyor ki; «Geçici 7 nci maddedeki hüküm iki yıllık bir hizmeti kapsıyor, ama imtihan yapma zorunluğu yoktur» diyor.»

CEVAT ÖNDER (Erzurum) — Hayır öyle demedim.

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA BURHANET-TİN ASUTAY (Devamla) — Yani; «Bu üç yıl hizmet olmadan iki yıllık hizmet nazarı dikkate alınrsa, bu iki yıl içinde atanacak arkadaşlar için bir imtihan hususunu nazarı dikkate almıyor» diyor.

Eğer imtihan meselesinde bir endişeniz yoksa, kanunun 6 ncı maddesiyle ilgili olarak imtihan heyetinin kuruluşunu, imtihan şartının ve şeklinin nasıl olacağına dair biraz önce gelen önergeyi biz yeniden tedvin ettik ve Divana takdim ettik. Binaenaleyh, bunun içinde, iki yıllık hizmeti olsa da arkadaşlarımız imtihan olacaktır, üç yıllık da olsa imtihan olacaktır. 7 nci maddede getirdiğimiz mesele, bu dar zaman içinde büyük bir potansiyeli elimizden kaybetmemek maksadına dayalıdır. Bu süre üç yıl olsa idi kurumun içinden az arkadaş bulacaktık, iki yıl olunca bu arkadaşların iştiraki artacaktır.

Tereddüt edecek herhangi bir husus yoktur. Komisyon tevcih etmiş olduğunuz soru bu noktadan size arz edilmiş oldu.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Önder, bir hususun sizinle halledilmesini gerekli görüyoruz. O da şudur: Bu madde üzerinde iki önerge vermişsiniz birisi bu geçici maddenin tasarı metninden çıkarılmasına mütedair idi. Diğeri ise; bir yeni geçici madde eklenmesine mütedair bulunuyor idi. Bu iki önergenizi de aynı madde üzerinde

verilmiş önergeler olarak mütalaa etmemiz mümkün müdür?

CEVAT ÖNDER (Erzurum) — Hayır efendim, mümkün değildir. Birinci önergem zaten reddedildi. Birinci önergenin reddedilmesi suretiyle meydana gelen açığın kapatılması bakımından vermiştim efendim.

BAŞKAN — Ben şu bakımdan istirham etmiştim, 7 nci madde ki, ilgili geçici maddeyi kapsayan 7 nci maddeyi bizim oya sunmamız ıktiza eder, ondan sonra bunu işleme koyacağım.

Şimdi efendim Sayın Önder'in önergesinden sonra Sayın Başer ve Sayın Kürşad tarafından bu 7 nci maddenin metninden çıkarılması hakkında bir önerge gelmiştir. Sayın Önder tarafından verilen ve Yüce Heyet tarafından kabul edilmeyen önergenin ayıdır bu itibarla bunu işleme koyamıyorum ve Sayın Önder'in değişiklik önergesi, yani bu maddenin metninden çıkarılması ile ilgili önergesi reddedilmiş bulunduğu göre 7 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum.

Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi Sayın Önder'in, müzakeresinin de yapılmış olduğu, yeni bir geçici madde eklenmesine dair olan değişiklik önergesi üzerinde hem Sayın Önder'in izahlarını, hem sayın komisyonun ve sayın Hükümetin açıklamalarını dinlemiş bulunduğumuza göre, bu yeni bir geçici madde ilâvesine dair olan önergeyi oylarınıza sunuyorum.

Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

Efendim, 3 ncü madde komisyon tarafından geri alınmıştı. Komisyon yeni maddeyi tedvin ederek Başkanlığa vermiş bulunmaktadır. Bu maddenin yeni şeklini okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

Verilen önerge ışığında 4841 sayılı Kanuna 864 sayılı Kanunla ilâve edilen ek 6 ncı maddenin ilk iki fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ek madde 6. — Çalışma müşaviri, ataşesi ve ataşe yardımcısı olarak atanacaklar ile, sosyal yardımcı ve memurların, hizmetin icabettirdiği mahiyet ve seviyede olması gereken yabancı dil bilgileri; üniversitelerin yabancı dil kürsüleri öğretim üyelerinin de katılacağı, Çalışma Ba-

kanlığınca teşkil edilecek sınav kurullarınca tespit olunur.

Diğer fıkralar aynen kalacaktır.

Adana	Manisa
Şevket Yılmaz	Hilmi Okçu
	68 Numaralı Komisyon
Kocaeli	Başkan Y.
Vehbi Engiz	İzmir
	Burhanettin Asutay
Adana	Konya
Ali Rıza Güllüoğlu	Baha Müderrisoğlu

BAŞKAN — Sayın Öztürk, verdiğiniz önerge muvacehesinde komisyon bu yeni metni getirmiş bulunuyor. Bu durum karşısında önergenizi geri alıyor musunuz, yoksa bir aykırılık görerek açıklamak mı istiyorsunuz?

İBRAHİM ÖZTÜRK (Maraş) — Müsaade edersemiz söz rica ediyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

İBRAHİM ÖZTÜRK (Maraş) — Sayın arkadaşlarım;

3 ncü madde üzerinde vermiş olduğum önerge üzerine yeniden tedvin edilmek için komisyon bu maddeyi geri almıştı. Fakat görüyoruz ki, hiçbir değişiklik yapmamıştır.

Hepimiz takdir ederiz ki; dış ülkelerde çalışan elemanlar dil bilmek zaruretindedirler. Ancak Devlet dil imtihanını verenler veya üniversitelerde doktora yapanların bir yabancı dil imtihanına tabi tutulmasını biz doğru bulmuyoruz ve en hafif mânada ilme ve ilim kurumlarına saygısızlık telâkki ediyoruz.

Diğer taraftan biraz da Devlete itimatsızlık oluyor, çünkü adı da üzerinde bu imtihanların adı Devlet lisan imtihanlarıdır. Buralarda Devletin en yetkili elemanları ilgilileri imtihan etmekte ve kendilerine belge vermektedirler. Bu belgeleri hiçe saymak kanaatimizce doğru değildir. Denebilir ki; para ile, kayırma ile imtihan verenler bulunuyor, biz de duyuyoruz bunu. Ama hiçbir zaman kaideleri istisnaya feda etmemek lâzımdır ve her şeyden evvel, bilime, bilim kurumlarına ve Devlete saygı göstermek suretiyle bu gibi imtihanları vermiş olanların doktora yapmış olanların tekrar bir lisan imtihanına tabi tutulmalarını temennisinde bulunuyoruz.

Bu açıklamalarla birlikte Yüce Meclisi saygılarımla selâmlarım.

AHMET ŞENER (Trabzon) — Bunun üzerinde söz verebilir misiniz Sayın Başkan?

BAŞKAN — Şu anda veremiyorum, ama ileride belki bu imkânı bulacağım.

Sayın komisyon, Sayın İbrahim Öztürk tarafından verilmiş bulunan değişiklik önergesini dikkate almamış bulunuyorsunuz, hazırladığınız bu metin ile, değil mi efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, biz İbrahim Öztürk Beyin vermiş olduğu önergeyi nazari dikkate aldık. Efendim, şimdi şu nokta üzerinden bir muadelet esasını temin etmek mak-sadına dayalıdır.

BAŞKAN — Şimdi efendim müsaade ediniz lütfen. Sayın Öztürk, önergesinde diyorlar ki; «Devlet lisan imtihanı vermiş olanların yeniden imtihana tabi tutulmak yükümlülüğü olmaması gerekir» diyorlar.

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA BURHANETTİN ASUTAY (Devamla) — O hükmün madde de yer almasında yetersizlik gördüğümüz için katılmıyoruz.

BAŞKAN — O vakit getirdiğiniz bu yeni metin ile, eski metin arasındaki fark nedir? Yani bir yeni metin gelmiş midir, gelmemiş midir?. Bunu öğrenmeye ihtiyacım var efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA BURHANETTİN ASUTAY (Devamla) — Efendim, iki imtihan heyeti, vardı, eski metinde. «Çalışma müşaviri, ataşesi ve ataşe yardımcıları olarak atanacakların yabancı dil imtihanları üniversitelerin ilgili dil kürsülerindeki profesörlerden müteşekkil kurulda yapılır» idi. Biz bunu değiştirmiş bulunuyoruz.

BAŞKAN — Değiştirmiş ve yeni bir metin getirmiş bulunuyorsunuz. Bu durumda söz hakkınız olabilir, Sayın Şener.

Buyurunuz efendim.

AHMET ŞENER (Trabzon) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Sayın Devlet Bakanı arkadaşımız demin burada; «Hükümete ya inanılır, ya inanılmaz» dedi. Şimdi bir Devlet imtihanı vermiş, doktora yapmış veyahut doçentlik yapmış ve Devlet lisan imtihanını vermiş bir insanı ataşe olarak dışarıya tâyin ediyorsunuz ve diyorsunuz ki; «Hayır buraya geleceksin ve lisan imtihanına gireceksin.»

Şimdi burada; orada bulunan heyet başka, burada bulunan heyet başka imiş gibi ve bazan da fısıltı ile gelen bazı sözler dolaşiyor; «Efendim ekmek dahi isteyecek kadar lisan bilmiyor-muş.» Sen iltimas yaptıktan sonra su dahi isteyemez. Sen iltimas yapmışsın, sen doğru, dürüst imtihan yapmamışsın. Oraya ancak alışveriş lisanı bilen insanı gönderirsen elbette neticesi böyle olur. Ama bugün Devlet imtihanı kazanmış olan kişiye diyorsunuz ki; «Hayır, bizi imtihanının sonucunu kabul etmiyoruz, yeniden gelip imtihana gireceksin.»

Beni Hükümet ziraat mühendisi olarak ziraate ait bir yere alırken bir daha imtihana tabi tutabilir mi? Ancak nasıl tutabilir? Bir doktora mevzuu olursa elbette tutar, bir master yapacaksan elbette tutabilir. Doçentlik imtihanına girmek lâzımsa orada da imtihan yapılabilir. Ama ben Devletin ziraat mühendisliği diplomasını almışım, o da Devlet lisan imtihanını kazanmış. Şimdi arkadaşım; «bunu nazarı itibara almayalım» diyor.

Sayın arkadaşlarım;

Şunu bilmeliyiz ki, buraya hangi Hükümet gelirse gelsin ona itimat oyu verenler de, vermeyenler de Hükümete itimat göstermelidir. Bizim Devlete ve Hükümete itimadımız vardır. Ama, onun yapmış olduğu imtihana hayır deyip yeni iki tane doçent ve profesör getirecek ve onları siz lisan imtihanına tabi tutacaksınız. Olmaz böyle şey. Senelerce Devlet lisan imtihanını kazananlara bir üst derece verilmiştir, evvelki Memurin Kanununa göre. Şimdi onu da siliyor ve diyoruz ki; evvelden böyle imtihanlar yapılmış, Devlet lisan imtihanını kazanmış ve Devletin bütçesinden bunlara bir üst derece verilmiş, o da yalan. Neden? İşçi temsilciliği, işçi ataşeliğinde yapılan imtihanların nasıl yapıldığını biz de biliyoruz. Getiriyorsunuz onları ve yazılı olarak mükemmel bir şekilde lisan imtihanını kazanıyor, ondan sonra bir de mülakat var. Herhalde mülakata beni koysalar kazanamam. Çünkü, biraz lisanım Karadeniz lisanına çalar. O zaman diyecekler ki; «Nereden biliyor canım, böyle şey mi olur?» Böyle şey mi olur Ben lisan imtihanını kazanacağım, bu sefer göndereceksin beni iki tane profesörün karşısında imtihan ettireceksin.

Yalnız şunu söyleyeyim: Teknik lisan ayrıdır. Pratik lisan konuşabilirsiniz, ama teklif te-

rimleri bilmek ayrıdır. Bir laboratuvar araştırması, bir zooteknikte, botanikte, histolojide, herhangi bir yerde yapılacak olan araştırmada geçerli olan lisan ayrıdır. Siz Devlet olarak bir lisan imtihanı açmışsınız, ben o imtihanı kazanmışım, diplomamı almışım. Eskiden bu durumundan dolayı bana bir üst derece veriyordunuz, şimdi diyorsunuz ki «hayır olmaz!»

Sayın arkadaşlarım, istirham ediyorum, bu önergeye, Sayın Öztürk arkadaşımızın kaleme aldığı şekliyle iştirak ediniz.

Saygılarımı sunarım.

ŞİNASI ÖZDENOĞLU (Ankara) — Söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Özdenoğlu.

ŞİNASI ÖZDENOĞLU (Ankara) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Dışarıya göndereceğimiz işçi temsilcilerimiz, çalışma ataşeleri, yardımcıları ve dışarıda Çalışma Bakanlığımızı temsil edecek olan görevlilerde, elbette yabancı dil bilgisi arayacağız, hiç şüphe yok, ama bundan önce bir başka vasıf daha arayacağız; o da memurda bulunması lâzımgelen kişiliktir.

Şimdi, bunun münakaşası yapıldı; neye göre, hangi kıstasa göre dil kültürü arayalım ve hangi kıstasa göre gönderelim. Devlete güven esas olduğuna göre, hiç şüphe yok, Devlet dil sınavını vermiş olmak bir hak, hatta bir «müktesep hak» tır. Ama, burada Sayın Öztürk arkadaşımın önerisiyle birlik olmama imkân yok. Devlet dil sınavına 15 yıl önce girmiş, 10 yıl önce girmiş bir memur düşününüz. Sınavı kazanmış, ama devam ettirmemiş. Sayın Şener arkadaşım da takdir eder ki, bir dile başlamaktan, öğrenmekten daha güç olan, daha önemli olan, onu devam ettirmektir. Görevi ve zorunlulukları nedeniyle devam ettirememiş, bildiğini unutmuş. Şimdi, nasıl bir kıstas bulalım?...

Değerli arkadaşlarım, Devletin vermiş olduğu lisansa itibar ederseniz, gönderelim, ikinci bir sınava tabi tutmaya lüzum yok, ama 10 yılda kültürünü, bilgisini, hatta pratiğini kaybetmiş ise, - ki çalışmadığı takdirde mutlaka pratiğini kaybetmeye mahkumdur - o zaman giderken bu memuru mutlaka bir yabancı dil imtihanına tabi tutmaya mecbursunuz, değerli arkadaşlarım.

Şimdi, işin hakcasını konuşmaya mecburuz. Bu mahzur olmasa Sayın Öztürk arkadaşımın

önergisine katılmamaya imkân yok, ama nice arkadaşlarımız var ki, bizler de dâhil. Bende-
niz Devlet dil sınavını kazanmıştım ama yilla-
rımız şurada, burada memuriyetle Ankara'da
avukatlıkla geçti ve nihayet Meclis çalışmaları
içerisinde geçti... İlgimizi, eski yakınlık ölçü-
sünde devam ettiremedik.

Şimdi bunun, bir âdil ölçüsünü, akla ve mem-
leket gerçeklerine, memleket yararlarına uy-
gun kriterini bulmaya mecburuz. Haklar kay-
bolmasın ama giden arkadaşlarımız mutlaka
yabancı dil kültürüyle yeteri derecede donatıl-
mış olsunlar. Kıstası ne olsun?... Bence Devlet
dil sınavını kazanmış olmak bir avantaj olsun,
bir tercih sebebi olsun elbet.. Meselâ, madde-
nin bu şekilde düzeltilmesi iyi olur, ama düzel-
tilmeyecekse, yönetmelik hazırlanırken - za-
bitlere tescil ediyorum - Devlet yabancı dil sı-
navını başarmış olmak, Çalışma Bakanlığının
bizatihi yapacağı yabancı dil sınavını sonucun-
da bir tercih sebebi olsun. Biz düşündük, taşın-
dık daha makulünü, daha âdilini bulamadık.

Nazarı dikkate alınmasını istirham eder, say-
gılar sunarım.

DEVLET BAKANI DOĞAN KİTAPLI
(Samsun) — Söz istiyorum Sayın Başkan.

BÂŞKAN — Buyurunuz Sayın Bakan.

DEVLET BAKANI DOĞAN KİTAPLI
(Samsun) — Sayın Başkan, değerli arkadaşla-
rım;

Esasen, benim söylemek istediğimin bir kıs-
mını Sayın Özdenoğlu ifade ettiler.

Hakikaten, önceden imtihan verip peşini ko-
valamayan memurlar vardır. Bunlar hiç yoksa
pratigi unutmuslardır. Bunları biz, oradaki
Türk işçilerinin işlerini takibetsin diye, bilhas-
sa pratik lisansı arayarak oraya gönderiyoruz.
Nitekim, komisyonun değiştirisinde, «hizmetin
icabettirdiği vasıfta ve miktarda...» diyoruz.
Her hizmetin bir icabı var. Nitekim, dış kuru-
luşu olan hiçbir vekâletimiz, Devlet lisan imti-
hanı, lisan imtihanından muafiyet için bir
karine olarak kabul etmemiş. Hattâ dahasını
söyleyelim, burada birçok arkadaşlarımız var,
Devlet lisan imtihanını verirler, Avrupaya bir
sene görgü - bilgi artırmaya giderken yeniden
lisan imtihanına tabi tutulurlar. Eğer bu arka-
daşımız Devlet lisan imtihanını verebilecek ka-
dar lisansı biliyorsa, zaten bunu da verecek de-

mektir, endişesi olmaz, ama demin de arz ettiğim
gibi lisansı unutmussa... Bırakınız girsin.

Sonra, bu maddede sadece Devlet lisan imti-
hanından da bahsedilmiyor; meselâ doktoradan
bahsediliyor, yabancı dilde tedrisat gören bir
müesseseden, bir yabancı memleketten bahsedil-
yor. Meselâ, demin verdiğim misale, 10 sene
dışarıda kalmış, doktorasını yapmış, gelmiş bu-
raya 100 üzerinden 10 numara almış... Ne buyu-
lurur buna?...

MUAMMER ERTEN (Manisa) — İstisna,
istisna...

DEVLET BAKANI DOĞAN KİTAPLI (De-
vanla) — İstisna, istisna, ama demin de söy-
lediğim gibi eğer lisan biliyorsa endişe edecek
bir durum yok demektir; girecek kazanacaktır.

O bakımdan, işin icabı ve emsalleri bakımın-
dan, sayın arkadaşlarımızdan istirhamımız, mü-
essesenin gerekleri yönünden lisan imtihanına
tabi tutulmalarında yarar vardır, buna müsaade
etmeleridir.

Saygılar sunarım.

BÂŞKAN — Başka söz isteyen sayın üye?...
Yok.

Sayın İbrahim Öztürk'e ait değişiklik öner-
gesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler...
Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

3 ncü maddeyi, komisyonun yeniden tanzim
ettiği şekliyle oylarınıza sunuyorum. Kabul
edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

8 nci maddeyi okutuyorum.

Madde 8. — Bu kanun yayımı tarihinde yü-
rürlüğe girer.

BÂŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sa-
yın üye?... Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum.
Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edil-
miştir

9 ncü maddeyi okutuyorum.

Madde 9. — Bu kanunun hükümlerini Ba-
kanlar Kurulu yürütür.

BÂŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sa-
yın üye?... Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum.
Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edil-
miştir

Tasarının tümü üzerinde Sayın Özdenoğlu,
buyurunuz efendim

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Sayın
Başkan, çok değerli arkadaşlarım;

Bu ilerlemiş saatte tasarının tümü üzerinde
son sözü almak zorunluğunu hissettim.

Dışarıdaki Türk işçilerinin çilekeş Türk işçilerinin yaşantılarını izleyen; dış seyahatlerinde, ve görevinde onlarla ilgisini kaybetmeye çalışan bir arkadaşınız olarak, bu tasarı vesilesiyle sayın Hükümetin, ilgililerin, yetkililerin, sorumluların dikkatini çekmek amacıyla ve bazı tavsiyelerde bulunmak maksadıyla söz almaya kendimi mecbur saydım.

Tasarı, gerçekten bir ihtiyaçtan doğuyor, dış kadrolarımızı teçhiz etmek istiyor; doğrudur. Tasarının noksansız olarak, daha mükemmel olarak bu noktaya gelmesini candan temenni ederdim. Noksanlıklar vardır; gönül arzu ediyor ki, bunu uygulayacak olan arkadaşlarımız, görevliler, bunu Yüce Meclisin tahmin olunan maksadına ve iradesine göre uygularlar ve böylece umduğumuz sonuçlara da varmış oluruz. Yabancı dil konusu, yeterlik konusu, üzerinde ayrı ayrı ve titizlikle durulması gereken konulardır. Elbette, Türkiye'yi dışarıda temsil edecek ehliyetle, bilgide ve vatanseverlikteki arkadaşlarımızın seçilmesi, hatır gönül dinlemeden seçilmesi, namuslu ve âdil seçmelere gidilmesi candan ve gönülden dileğimizdir.

Kanun, prensipleri tayin eder arkadaşlarımız, Asıl olan yönetmeliktir Yönetmelik üzerinde ilgililerin büyük hassasiyet göstermelerini temenni ediyoruz. Gerek yeterlik sınavı, gerek yabancı dil sınavı, aranacak vasıflarda, yapılacak tercihlerde gerçekten bizi yapıcı bir sonuca götürecek olan yönetmeliktir; ilgililerden büyük hassasiyeti burada istemek benim için bir görev oluyor.

Dışarıya göndereceğimiz temsilcilerimiz, ataşelerimiz, yardımcıları büyük yük altında, büyük sorumluluk altında olan insanlardır. Sadece yabancı dil bilmeleri yetmez değerli arkadaşlarımız. Dışarıdaki Türk işçisinin derdini, davasını ateşten bir gömlek halinde sırtına giyebilen kişilerdir ki, benim vatanımı dışarıda temsil edebilmeli. İngiliz edebiyatını tahsil edebilir, hatta doktoralarını yapmış olabilir, gayet iyi İngilizce biliyor olabilir, ama dışarıdaki Türk işçisinin dilinden anlamıyorsa eğer, benim için ne değeri olabilir?

Öyle ise, bu memleketin dışarıdaki çocuklarıyla diyolog kurabilen, anlaşabilen, onun der-

dini dert edinebilen insanları seçip göndermeye mecburuz. Başlıca hareket noktamız bu olmak lâzımdır. Çünkü, hepimiz dış gezilerimizde görmüşüzdür; yer yer bir dram halinde, unutulmaz dram halinde yaşadığımız, gördüğümüz sahneler vardır.

Fransa'da kahvehanelere alınmayan, Türk işçileri yanında, Batı - Berlin'de domuz ahırlarında yaşamaya mecbur edilmiş Türk çocukları vardır arkadaşlarımız.

Şimdi, bu memleketin en mühim sorunu, dışarıda 600 bin işçisi yanında, 100 bin kaçak işçinin sorunudur. Bir arkadaşım demin «50 bin» dediler. Hayır arkadaşlar. Avrupa Ekonomik Topluluğu Karma Parlamento Komisyonunda görevli bir arkadaşınız olarak üzüntüyle ifade edeyim : Alman Milletvekili Müller'in verdiği rakamdır. Bu işlerde yetkili bir milletvekilinin ifadesidir; dışarıdaki kaçak işçilerimizin, kanun dışı işçilerimizin sayısı 100 bindir.

Bırakın her şeyi işte bir önemli kaçak işçiler davası ortadadır. Bunun üzerine eğilecek adam istiyorum ben, bunun hakkından gelecek adam istiyorum. Vaki, kaçak işçiler meselesi, bir Anayasa meselesidir Almanya'da. Ancak bu kaçak işçi akınıyla mücadele edecek tedbirlerin alacak, bunu önleyecek insanlara ihtiyacım var benim.

Şimdi biz, İş Kanununun - hatırımda kaldığına göre - 105 nci maddesiyle ağır müeyyide getirdik. Dışarıya kaçak olarak işçi gönderen hakiki ya da hükmi şahsiyetler 3 sene ağır hapis ve 10 bin lira para cezası ile cezalandırılacaktır. Bu, ağır bir hükümdür. Ama buna rağmen göreceksiniz dışarıya kaçak işçi kaçırılacaktır. Kendi vatandaşınıza yaşama imkânı yaratamadığınız müddetçe yaşama gibi, hayat hakkı gibi en güçlü bir kanun dışarıya birtakım insanlarınizi kaçıracaktır. Meselenin temel nedenlerine eğilip, çözümlenmeye mecburuz.

Dışardaki işçilerimizin, çocuklarımızın kaderine sahip çıkacak, onların derdini paylaşacak ve gerçekten ciddiyetle vazife görebilecek nitelikte arkadaşlarımızı seçmek, işte bu kanunu uygulamak mevkiinde olan değerli arkadaşlarımıza aidolacaktır.

Sözlerimi toparlıyorum. Kanunlar ne kadar mükemmel çıkarsa çıksın değerli arkadaşlarım, ne kadar cazibeli hükümler ihtiva ederse etsin, bütün mesele, onu uygulayacak olan kadrolardadır.

Bu kanunun, bu kadrolara; inançlı, kültürlü, seviyeli, bilinçli görevlileri getirip hizmete koşacağı umudunu samimiyetle taşıyorum.

Kanunun Türk Milletine, Türk işçisine, Çalışma Bakanlığına yararlı olmasını gönülden diler, şimdiden bütün görevlilere başarılar diler, bu vesile ile yurt dışındaki memleket çocuklarına, alınteriyle Türkiye'ye katkıda bulunan, Türk ekonomisine katkıda bulunan Türk çocuklarına, Türk işçilerine muhabbetlerimi, gönülden sevgilerimi yollar, hepimizi saygıyla selâmlarım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Efendim, tasarının tümünü oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Tasarı Meclisimizce kabul edilmiştir.

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, bir teşekkür etmek imkânı var mı efendim?

BAŞKAN — Yok efendim.

Ben, bütün Meclis adına, tasarının işçilerimiz için hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Efendim, çalışma süremiz dolmuştur. 29 Mart 1972 Çarşamba günü saat 15.00 te toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 19,35

Millet Meclisi

GÜNDEMİ

61 NCI BİRLEŞİM

27 . 3 . 1972 Pazartesi

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR, GENSORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

× 1. — Tekirdağ Milletvekili Yılmaz Alpaslan ve 6 arkadaşının, Siyasi Partiler Kanununun 74 nci maddesinin yeniden düzenlenmesine dair kanun teklifi ve Adalet, Anayasa ve Plân komisyonlarından 5 er üyeden kurulu 49 No. lu Geçici Komisyon raporu (2/540) (S. Sayısı : 421) (Dağıtma tarihi : 3 . 9 . 1971)

× 2. — Gümrük kanunu tasarısı ve Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley ve 10 arkadaşının, hastaların memleket içinde bulamadıkları ilaçları dış memleketlerden getirtmeleri ve dış memleketlerden getirecekleri ilaçlar için yapılacak işlemler hakkında ve Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley'in, 474 sayılı Kanuna ekli Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin 87.11 tarife No. lu bölümünün değiştirilmesi hakkında kanun teklifleri ve Ticaret, Sanayi, Millî Savunma, Ulaştırma, Adalet, Maliye, Gümrük ve Tekel, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonlarından seçilen 3 er üyeden kurulu 24 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/155, 2/43, 2/210) (S. Sayısı 162 ve 162 ye 1 nci ek) (Birinci dağıtma tarihi : 26 . 5 . 1970; ikinci dağıtma tarihi : 4 . 6 . 1971)

× 3. — Malî Denge Vergisi kanunu tasarısı ve 59 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/585) (S. Sayısı : 474) (Dağıtma tarihi : 14.2.1972)

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TUZUK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

1. — 7126 sayılı Sivil Savunma Kanununa iki madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri Komisyonu raporu (1/150) (S. Sayısı : 375 ve 375 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 2 . 7 . 1971, 29 . 12 . 1971)

2. — İçel Milletvekili Çetin Yılmaz'ın, 27 . 5 . 1935 gün ve 2739 sayılı Ulusal Bayramlar ve genel tatiller hakkındaki Kanuna 1 madde eklenmesine ilişkin kanun teklifi ve İçişleri Komisyonu raporu (2/491) (S. Sayısı : 413 ve 413 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 17.8.1971; 29 . 12 . 1971)

3. — Nevşehir Milletvekili Esat Kırathlıoğlu ve 15 arkadaşının, Mehmet Tevfikoğlu Hatice'den doğma 1339 doğumlu Nevşehir Yenimahalle 10 hanede kayıtlı Mustafa Parmaksız'ın affı hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/196) (S. Sayısı : 161, 161 e 1 nci ek ve 161 e 2 nci ek) (Dağıtma tarihleri 18 . 4 . 1970, 21 . 6 . 1971 ve 4 . 2 . 1972)

4. — İçel Milletvekili Celâl Kargılı, Ankara Milletvekili Suna Tural ile Sinop Milletvekili Hilmi İşgüzar ve Kocaeli Milletvekili Vehbi Engiz'in, Genel af kanunu teklifleri ve Adalet Komisyonu raporu (2/383, 2/439, 2/482) (S. Sayıları : 353 ve 353 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri 15 . 6 . 1971 ve 4 . 2 . 1972)

5. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Avukatlık Kanununun 7 nci maddesinin kaldırılması ve 114 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/284) (S. Sayıları : 359 ve 359 a 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri 17 . 6 . 1971 ve 4 . 2 . 1972)

6. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin Türk Kanunu Medenisinin 485 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/9) (S. Sayıları : 360 ve 360 a 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 16 . 6 . 1971 ve 4 . 2 . 1972)

7. — Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, Eşinden beş sene ayrı kalan karı, kocanın ayrılması hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/423) (S. Sayıları : 361 ve 361 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri 16 . 6 . 1971 ve 4 . 2 . 1972)

8. — Muğla Milletvekili Ahmet Buldanlı'nın, Türk Ceza Kanununun değişik 449 ncu maddesinin 2 nci bendinin tadili hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/449) (S. Sayıları 366 ve 366 ya 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 21 . 6 . 1971 ve 4 . 2 . 1972)

9. — Sakarya Milletvekili Hayrettin Uysal ve 19 arkadaşının, Devlet memurlarının disiplin cezalarının affına dair kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/135) (S. Sayıları : 367 ve 367 ye 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 21.6.1971 ve 4 . 2 . 1972)

10. — Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, Türk Ceza Kanununun 455 nci maddesinin 1 nci fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/112) (S. Sayıları : 368 ve 368 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 21 . 6 . 1971 ve 4 . 2 . 1972)

11. — Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, Türkiye'de sabotaj yapanların ölüm cezası ile cezalandırılmaları hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/427) (S. Sayıları : 369 ve 369 a 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 21 . 6 . 1971 ve 4 . 2 . 1972)

12. — Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Arslan Bora'nın, Türk Ceza Kanununun 480 nci maddesine son fıkra olarak bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/155) (S. Sayıları : 370 ve 370 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 21 . 6 . 1971 ve 4 . 2 . 1972)

13. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley'in, Ellerinde sağlık muayene fişi bulunmayan İstiklâl Madalyalı muharip gazilerle diğer bütün muharip gazilere Millî Savunma Bakanlığınca sağlık muayene fişi verilmesi hakkında kanun teklifi ve Millî Savunma Komisyonu raporu (2/301) (S. Sayıları : 372 ve 372 ye 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri 26 . 6 . 1971 ve 4 . 2 . 1972)

14. — İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, Türk Ceza Kanununun 141/1 ve 142/1 nci mad-

delerinin yürürlükten kaldırılması hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/388) (S. Sayıları : 377 ve 377 ye 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 6 . 7 . 1971 ve 4 . 2 . 1972)

15. — Adıyaman Milletvekili M. Zeki Adıyaman'ın, Türk Ceza Kanununun 426 nci maddesinin tadiline dair kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/456) (S. Sayıları : 378 ve 378 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri: 6 . 7 . 1971 ve 4 . 2 . 1972)

16. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley'in, 1076 sayılı İhtiyat zâbiti ve ihtiyat askerî memurları Kanununun 8 nci maddesinin (E) fıkrasının değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Millî Savunma Komisyonu raporu (2/281) (S. Sayıları : 381 ve 381 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri: 12.7.1971 ve 4.2.1972)

17. — C. Senatosu Gaziantep Üyesi Salih Tan-
yeri'nin, 13 Mart 1329 tarihli İdarei Umumiye Vilâyat Kanununun 118 ve 136 nci maddelerinin değiştirilmesi ve bu Kanuna bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ve İçişleri Komisyonu raporu (2/201) (S. Sayısı : 492) (Dağıtma tarihi : 16 . 2 . 1972)

18. — C. Senatosu Gaziantep Üyesi Salih Tan-
yeri'nin, 14 Nisan 1930 tarih ve 1580 sayılı Be-
lediye Kanununun 62 ve 77 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve İçişleri Komisyonu raporu (2/202) (S. Sayısı : 493) (Dağıtma tarihi : 16 . 2 . 1972)

19. — İzmir Milletvekili Burhanettin Asutay ve 12 arkadaşının, 4837 sayılı İş ve İşçi Bulma Kurumu Kuruluş ve Görevleri hakkındaki Kanunun 13 ncu maddesine bir fıkra eklenmesine ilişkin 7332 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılmasına dair kanun teklifi ve Çalışma Komisyonu raporu ile Plân Komisyonu Başkanlığı tezkeresi ve Plân Komisyonu raporu (2/403) (S. Sayısı : 428 ve 428 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 19 . 10 . 1971 ve 23 . 2 . 1972)

20. — Nevşehir Milletvekili Selâhattin Hak-
kî Esatoğlu ve 8 arkadaşının ve İçel Milletveki-
li Celâl Kargılı ve 6 arkadaşının, ölüm cezası-
nın kaldırılması hakkında kanun teklifleri ve
Adalet Komisyonu raporu (2/286, 2/578) (S.
Sayısı : 512) (Dağıtma tarihi : 10 . 3 . 1972)

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

× 1. — Bursa Milletvekili Kasım Ünadım'ın, 507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkârlar Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bâzı maddelerine fıkralar eklenmesine dair kanun teklifi ve Adalet, İçişleri, Ticaret, Sanayi ve Plân komisyonlarından seçilen 3 er üyeden kurulu 6 numaralı Geçici Komisyon raporu (2/15) (S. Sayısı : 136 ya 1 nci ek) (Birinci dağıtma tarihi : 20.5.1970; ikinci dağıtma tarihi : 18.3.1971)

× 2. — Manisa Milletvekili Mustafa Ok ve 39 arkadaşının, tarım ve hayvan ürünlerinin taban fiyatlarının saptanması ve ilânı hakkında ve Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, taban fiyat kanunu teklifleri ve Ulaştırma, Gümrük ve Tekel, Köy İşleri, Sanayi ve Ticaret, Maliye, Tarım, Dış Ekonomik İlişkiler ve Plân komisyonlarından 2 şer üyeden kurulu 48 No. lu Geçici Komisyon raporu (2/535, 2/543) (S. Sayısı : 424) (Dağıtma tarihi : 18 . 9 . 1971)

× 3. — İstanbul Milletvekili Mustafa Fevzi Güngör ile C. Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin Toptancı halleri kanun teklifleri ve Sanayi ve Ticaret, İçişleri ve Adalet komisyonlarından 5 er üyeden kurulu 57 numaralı Geçici Komisyon raporu (2/221, 2/173) (S. Sayısı : 433) (Dağıtma tarihi : 23 . 11 . 1971)

4. — Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu teşkiline ve vazifelerine dair 2 Temmuz 1951 tarih ve 5805 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrası «K» bendinde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve İçişleri, Turizm ve Tanıtma ve Millî Eğitim komisyonları raporları. (1/365) (S. Sayısı : 417 ve 417 ye birinci ek) (Birinci dağıtma tarihi : 23.8.1971, ikinci dağıtma tarihi : 29.11.1971)

5. — 14 . 7 . 1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa 14 . 8 . 1970 tarih ve 1327 sayılı Kanunla eklenen ek geçici 5 nci maddenin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Plân Komisyonu raporu (1/485) (S. Sayısı : 343 ve 343 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 11 . 6 . 1971; 19 . 12 . 1971)

6. — Nevşehir Milletvekili Esat Kıratlıoğlu ve 9 arkadaşının, Türkiye Jeologlar Odası kanunu teklifi ve Adalet, Enerji ve Tabii Kaynaklar ve Plân komisyonları raporları (2/197) (S. Sayısı : 362 ve 362 ye 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 21 . 6 . 1971; 9 . 12 . 1971)

7. — Orman Bakanlığı kuruluş ve görevleri hakkında kanun tasarısı ve Orman ve Plân komisyonları raporları (1/511) (S. Sayısı : 427 ve 427 ye 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 16 . 10 . 1971; 9 . 12 . 1971)

8. — Amasya Milletvekili Yavuz Acar ve 23 arkadaşının ve İzmir Milletvekili Burhanettin Asutay ve 9 arkadaşının, 2 . 1 . 1961 tarihli ve 195 sayılı Basın İlan Kurumu teşkiline dair Kanunun 5 nci maddesinin (a) fıkrasının değiştirilmesine dair kanun teklifleri ve Çalışma ve İçişleri komisyonları raporları (2/507, 2/308) (S. Sayısı : 412 ve 412 ye 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 17 . 8 . 1971; 29 . 12 . 1971)

9. — Edirne'nin Lalapaşa ilçesi Çömlekçinar köyü hane 1, cilt 5, sayfa 1 de nüfusa kayıtlı Osmanoğlu, Nazımiye'den doğma, 22.1.1937 doğumlu Mehmet Yama ile aynı nüfusa kayıtlı Emin Kızı, Fatma'dan doğma, 1928 doğumlu Zehra Yama'nın ölüm cezalarına çarptırılmaları hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/43) (S. Sayısı : 346 ve 346 ya 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 15 . 6 . 1971 ve 1 . 2 . 1972)

10. — Kastamonu iline bağlı Daday ilçesinin Uyükören köyü hane 9, cilt 5 ve sayfa 391 numarasında nüfusa kayıtlı Mehmetoğlu, Necibe'den doğma, 15 . 3 . 1943 doğumlu Hüseyin Ören'in ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/48) (S. Sayısı : 347 ve 347 ye 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 16 . 6 . 1971 ve 1 . 2 . 1972)

11. — Boğazlıyan ilçesine bağlı Yeni Fakılı Bucacı Yiğitler köyünün 15 hanesinde nüfusa kayıtlı Döndü Şahin'den doğma, Mehmet Alioğlu, 2 . 1 . 1950 doğumlu Sırcalı köyünde oturur Hüseyin Şahin'in ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/290) (S. Sayısı : 348 ve 348 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 16 . 6 . 1971 ve 1 . 2 . 1972)

12. — Artvin ilinin Şavşat ilçesinin merkeze bağlı Kireçli köyünün 52 nci hane, 8 nci cilt ve 146 sayfasında kayıtlı, Mehmetoğlu, Güneş'ten doğma, 4 . 2 . 1944 doğumlu Alim Gümüş'ün ölüm cezasına çarptırılmasına dair Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/53) (S. Sayısı : 349 ve 349 a 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 15 . 6 . 1971 ve 1 . 2 . 1972)

13. — Kastamonu iline bağlı Devrekâni ilçesinin Contay köyü, hane 4, cilt 23, sayfa 11 de nüfusa kayıtlı, Hüseyinoğlu, Fikriye'den doğma, 4 . 3 . 1944 doğumlu Süleyman Çelik'in ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/489) (S. Sayısı : 350 ve 350 ye 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 15 . 6 . 1971 ve 1 . 2 . 1972)

14. — Zile ilçesinin İğdir nahiyesi Büyük Aköz köyü hane 20, cilt 35, sayfa 73 te kayıtlı, Alioğlu, Hanım'dan doğma, 1935 doğumlu Abidin Demirbağ'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/417) (S. Sayısı : 351 ve 351 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 15 . 6 . 1971 ve 1 . 2 . 1972)

15. — İstanbul ilinin Sarıyer ilçesi, Büyükdere Dedekorkut Sokak, hane 313, cilt 37 ve sayfa 111 de nüfusa kayıtlı, Saffetoğlu, Havva'dan doğma, 8 . 6 . 1943 doğumlu Selâmi Kodal'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/49) (S. Sayısı : 352 ve 352 ye 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 15 . 6 . 1971 ve 1 . 2 . 1972)

× 16. — Ankara Milletvekili Cengizhan Yorulmaz ve 17 arkadaşının, Ankara iline bağlı Kırıkkale ilçesinde (Kırıkkale) adı ile bir il kurulması hakkında kanun teklifi ve İçişleri ve Plân komisyonlarından seçilen 7 şer üyeden kurulu 54 No. lu Geçici Komisyon raporu (2/561) (Millet Meclisi S. Sayısı : 429 ve 429 a 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 18 . 10 . 1971, 2 . 2 . 1972)

17. — Fazla fiyatla bilet satanların cezalandırılmaları hakkında kanun tasarısı ve İçişleri ve Adalet komisyonları raporları (1/113) (S. Sayıları : 158 ve 158 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri 18 . 5 . 1970 ve 4 . 2 . 1972)

18. — 1076 sayılı Yedek subay ve yedek askerî memurlar Kanununun 3 ncü maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna geçici maddeler, ilâvesine dair 97 sayılı Kanuna geçici bir mad-

de ile 1076 sayılı Kanununun 97 sayılı Kanunla değişik 3 ncü maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun tasarıları ve Millî Savunma Komisyonu raporu (1/27, 1/248) (S. Sayıları : 246 ve 246 ya 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri 28.1.1971 ve 4 . 2 . 1972)

19. — Kırıkkaleli Milletvekili Mehmet Atağün'ün, 44 sayılı Anayasa Mahkemesinin kuruluş ve yargılama usulleri hakkındaki Kanunun 38 ncü maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/489) (S. Sayıları 304 ve 304 e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri 8 . 3 . 1971 ve 4 . 2 . 1972)

× 20. — Mardin Milletvekili Şevki Altın dağ ve 14 arkadaşının, çiftçi mallarının korunması hakkında kanun teklifi ve Afyon Karaman Milletvekili Süleyman Mutlu'nun önergesi (2/171) (S. Sayıları : 307 ve 307 ye 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri 25.3.1971 ve 4.2.1972)

21. — Uşak Milletvekili M. Fahri Uğrasızoğlu'nun, 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 8 ncü maddesinin (A) fıkrasının değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Millî Eğitim ve İçişleri komisyonları raporları (2/224) (S. Sayısı : 462) (Dağıtma tarihi : 4 . 2 . 1972)

× 22. — Niğde milletvekilleri Mevlüt Ocakcıoğlu ile Avni Kavurmacıoğlu'nun, Niğde iline bağlı Aksaray ilçesinde (Aksaray) adı ile yeniden bir il ve dört ilçe kurulması hakkında kanun teklifi ve İçişleri ve Plân komisyonlarından seçilen 7 şer üyeden kurulu 54 No. lu Komisyon raporu (2/573) (S. Sayısı : 463) (Dağıtma tarihi : 4 . 2 . 1972)

23. — Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 25 ncü maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri Komisyonu raporu (1/231) (S. Sayısı : 470) (Dağıtma tarihi : 8 . 2 . 1972)

× 24. — 29.7.1970 tarih ve 1319 sayılı Em-lâk Vergisi Kanununun bâzı maddelerinin kaldırılması, değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı hükümler eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve 59 No. lu Geçici Komisyon raporu. (1/546) (S. Sayısı : 472) (Dağıtma tarihi : 10 . 2 . 1972)

25. — 4 . 1 . 1961 tarih ve 211 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun 87 ve 88 ncü maddelerinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma Komisyonu raporu (1/504) (S. Sayısı : 473) (Dağıtma tarihi : 14 . 2 . 1972)

26. — Millî Savunma Bakanlığı Görev ve Teşkilâtı hakkındaki Kanununun 4 ve 6 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Millî Savunma Komisyonu raporu (1/593) (S. Sayısı: 496) (Dağıtma tarihi: 25 . 2 . 1972)

× 27. — Denizyatağı ve Okyanus dibi ile bunların altındaki topraklara nükleer silâhların ve diğer kütle imha silâhlarının yerleştirilmesinin yasaklanmasına dair Andlaşmanın onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Millî Savunma ve Dışişleri komisyonları raporları (1/484) (S. Sayısı : 497) (Dağıtma tarihi : 25 . 2 . 1972)

28. — Çalışma Bakanlığının kuruluş ve görevleri hakkındaki 4841 sayılı Kanununun 864 sayılı Kanunla değişik 6 nci maddesinin (D) fıkrasının ve bu kanunla eklenen ek 5, 6 ve 8 nci maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir madde ile bir geçici madde eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri, Çalışma ve Plân komisyonlarından seçilen 4 er üyeden kurulu (68) numaralı Geçici Komisyon raporu (1/607) (S. Sayısı : 506) (Dağıtma tarihi : 4 . 3 . 1972)

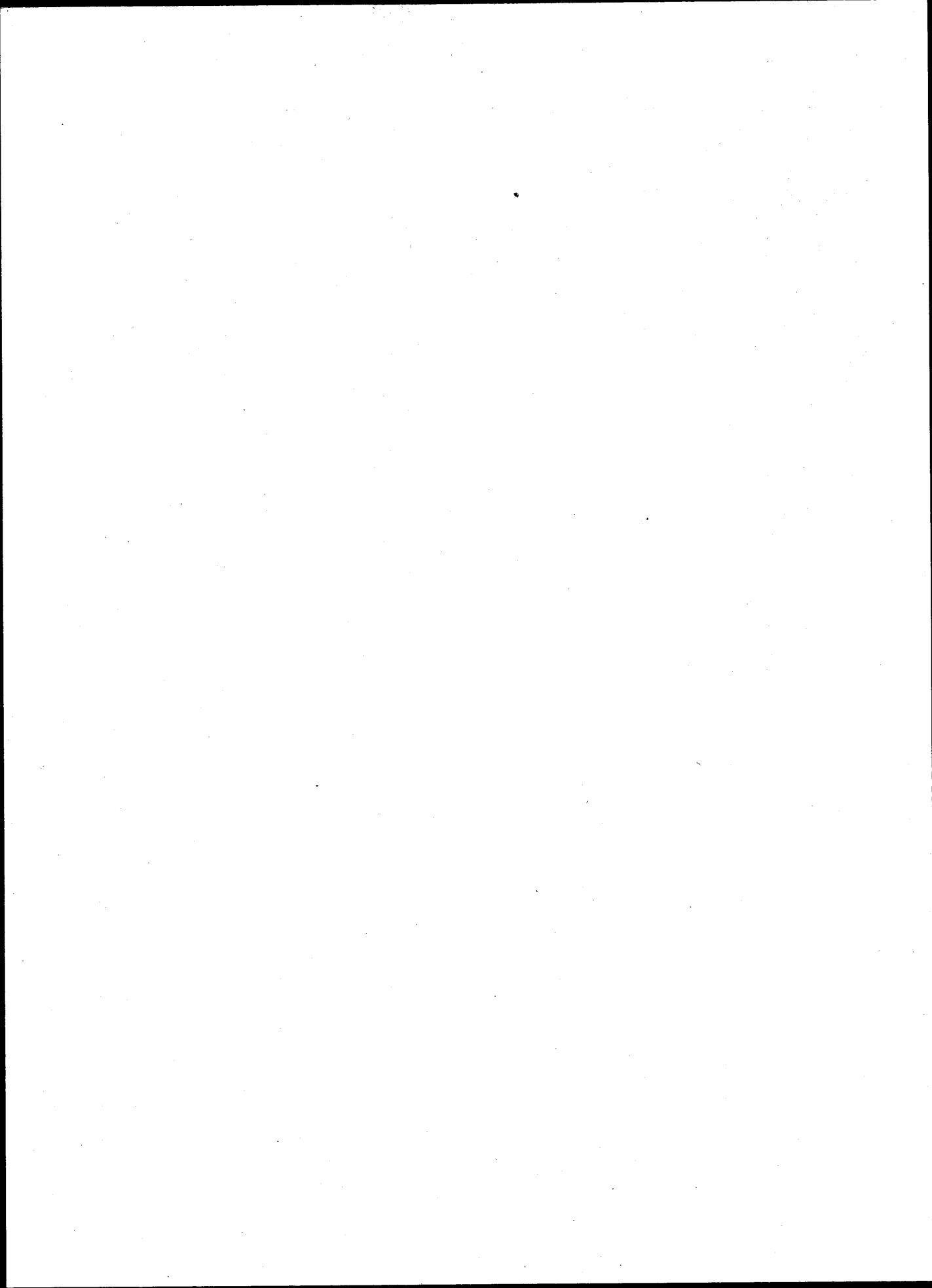
29. — Bursa Milletvekili Sadrettin Çanga ve Nail Atlı'nın, 394 sayılı Hafta Tatili hakkında

Kanununun 4 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifi ve Çalışma Komisyonu raporu (2/614) (S. Sayısı : 507) (Dağıtma tarihi : 4 . 3 . 1972)

30. — Bartın ilçesinin Esenyurt köyü hane 47, cilt 20, sayfa 3, numarasında nüfus siciline kayıtlı Mustafa oğlu, Hatice'den doğma 1949 doğumlu Ahmet Güneş'in ölüm cezasına çarptırılmasına dair Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/640) (S. Sayısı : 510) (Dağıtma tarihi : 8 . 3 . 1972)

31. — Artvin ili Borçka ilçesi Güneşen köyünün Selimiye mahallesinin hane 1, cilt 13 ve sayfa 92 numarasında nüfus siciline kayıtlı Eyüp oğlu Şadiye'den doğma 23 . 6 . 1948 doğumlu Adil Kalfa'nın ölüm cezasına çarptırılmasına dair Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/984) (S. Sayısı : 511) (Dağıtma tarihi : 8 . 3 . 1972)

× 32. — Toprak ve Tarım reformu öntedbirler kanunu tasarısı ve 55 No. lu Geçici Komisyon raporu (1/609) (S. Sayısı : 513) (Dağıtma tarihi : 15 . 3 . 1972)

Dönem : 3
Toplantı : 3

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 506

Çalışma Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri hakkındaki 4841 sayılı Kanunun 864 sayılı Kanunla değişik 6 ncı maddesinin (D) fıkrasının ve bu kanunla eklenen ek 5, 6 ve 8 nci maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir madde ile bir geçici madde eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri, Çalışma ve Plân komisyonlarından seçilen 4 er üyeden kurulu (68) numaralı Geçici Komisyon raporu (1/607)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71-1384/871

4 . 2 . 1972

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Çalışma Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 2 . 2 . 1972 tarihinde kararlaştırılan «Çalışma Bakanlığının kuruluş ve görevleri hakkındaki 4841 sayılı Kanunun 864 sayılı Kanunla değişik 6 ncı maddesinin (D) fıkrasının ve bu kanunla eklenen ek 5, 6 ve 8 nci maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir madde ile bir geçici madde eklenmesi hakkında kanun tasarısı» ve gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını saygıyla arz ederim.

Prof. Dr. Nihat Erim
Başbakan

GENEL GEREKÇE

Bugün her elli Türk vatandaşından bir tanesi yurt dışında işçi olarak çalışmaktadır. 600 bini aşan bu vatandaşlarımızın memleketimizin kalkınmasına olan katkısının önemi bilinmektedir.

Ancak her yıl sayıları giderek artan dış ülkelerdeki vatandaşlarımıza, asgari hizmetler bile gerekli şekilde götürülememiştir. Bunun nedenleri etkin bir örgütün merkezde kurulamamış olması; yurt dışındaki işçilerimizin sorunları ile ilgili Bakanlık ve kuruluşların işbirliği içinde koordine bir şekilde çalışmaması; Bakanlığın dış ülkelerdeki örgütünün esnek olmaması, yeterli sayıda yetenekli elemanlarla teçhiz edilmemesidir. Bunun neticesi olarak : Yabancı ülkelere, daha çok işçi daha iyi şartlarla gönderilememiş; işçilerimizin hak ve menfaatleri gereği gibi korunamamış; buldukları memleketlerdeki imkânlardan faydalandırılmamış; dış ülkelerde 600 ilâ 900 milyon dolar olarak hesaplanan tasarrufları Türkiye'ye transfer edilememiş ve nihayet işçinin yurt dışında ve katı dönüşünde istikballeri güvenlik altına alınamamıştır.

Bunlardan da önemlisi ve asıl olan, hizmetlerin işçiye götürülmemesi neticesi, işçinin memleketle olan bağları kuvvetini kaybetmiş, ümitsizliği ve itimatlılığı giderek artmıştır. Türk toplumuna ve ülkesinin bütünlüğüne yönelik yabancı ve bölücü ideolojiler, zararlı faaliyetler gelişmiş; yurt dışındaki işçilerimizin içinde buldukları bu ortamdan yararlanmak üzere ciddi örgütlenmelere, teşebbüslere geçmişlerdir. Bu zararlı akımlarla ve faaliyetlerle mücadelenin

en etkili yolu, yurt dışındaki işçilerimize ihtiyaç duydukları, duyabilecekleri her hizmetin Devlet eliyle götürülmesidir.

Bu tasarı yurt dışındaki işçilerimizin sorunlarına gereken önemi verecek olan örgütün kurulmasını ve sorunlara süratli, etkin çözüm getirecek tedbirlerin alınmasını sağlamak üzere hazırlanmıştır.

Madde 1 gerekçesi :

Yurt dışı örgütünün kurulmasını öngören 864 sayılı Kanununun 1 nci maddesinde, 4841 sayılı Bakanlık Kuruluş Kanununun 6 ncı maddesinin (D) fıkrasına yapılan bir ilâve ile Bakanlığın dış kuruluşlarına ait işlemlerin yürütülmesinin sağlanması Araştırma Kuruluna verilmiştir.

Bu defa, tasarının 5 nci maddesiyle, yurt dışı işçi sorunları ile meşgul olmak ve yurt dışı örgütünü düzenlemek, yönetmek ve kontrol etmek amacıyla bir «Yurt Dışı İşçi Sorunları Genel Müdürlüğü» nün kurulması öngörüldüğünden, 1 nci madde ile, bu görev Araştırma Kurulundan alınmıştır.

Madde 2 gerekçesi :

Bu madde ile getirilen değişiklik sadece müşavir, atâşe ve atâşe yardımcıları değil, sosyal yardımcı ve memur kadrolarına atanacaklarda dil bilme şartının aranmasıdır. Halen dış ülkelerde görevli altmışbir elemandan onbeşi yabancı dil bilmektedir. Yabancı dil bilmiyen görevliler yurt dışındaki işçilerimize kendilerinden beklenen hizmeti götürememekte; işçi ve işveren, işçi sendikaları, mahallî makamlar, sağlık kuruluşları ve avukatlarla gerekli işbirliğini kuramamaları medeniyle, ne işçiye ne de dış örgütümüze yararlı olabilmektedirler.

Sosyal delege olarak çalıştırılan din görevlileri ile işçi sendikaları temsilcileri için yabancı dil bilme şartı aranmayacaktır.

Madde 3 gerekçesi :

Bu madde ile çalışma müşaviri, atâşesi ve atâşe yardımcıları ile, sosyal yardımcı ve memurlar arasındaki sorumlulukların derecesine göre bir ayırım yapılmaktadır. Müşavir, atâşe ve atâşe yardımcılarında dış ülkelerde yürütme zorunluğunda oldukları ilişkiler nedeniyle daha üst seviyede yabancı dil, genel kültür ve iş hukuku ile ilgili bilgiler aranmakta, sosyal yardımcı ve memurların ise işçilerimizin günlük sorunlarını çözümliyebilecek seviyede dil ve teknik bilgiye sahip olmaları yeterli görülmektedir.

Bu nedenle, müşavir, atâşe ve atâşe yardımcılarının yabancı dil bilgilerinin saptanması için adaylar üniversitelerin dil kürsülerinde sınavı tabi tutulacak, lise mezunlarından da alınacak sosyal yardımcı ve memurların yabancı dil bilgisi ise Çalışma Bakanlığınca teşkil edilecek ve üniversitelerin ilgili dil kürsüleri öğretim üyelerinin de katılacağı kurullara tesbit ve tâyin edilecektir.

Gerekirse sosyal yardımcı ve memurların yabancı dil bilgisi sınavları yurt dışında da yapılabilecektir.

Madde 4 gerekçesi :

Genellikle ilkökul öğrenimi dahi yapmamış, sayıları 600 bini aşan işçi vatandaşımız tamamen değişik ekonomik, sosyal ve kültürel şartlar içinde, çeşitli ve çok yönlü sorunlarla karşılaşmaktadırlar. İşçilerimizin uğradıkları kayıplar ve karşılaştıkları güçlükler, özellikle mahallî dili, mevzuatı, örf ve âdetleri bilememelerinden bu konuda kendilerine yol gösterilemediği, yardımcı olunamadığından doğmaktadır. Bunun için çalışma müşavirliklerimizi ve atâşeliklerimizi mahallî dili ve mevzuatı iyi bilen sözleşmeli personelle desteklemek zorunludur.

1967 tarihli 864 sayılı Kanunla sağlanan yurtdışı örgütümüzde sözleşmeli personel çalıştırma olanağı, Mart 1971 de yürürlüğe giren Personel Kanunu ile kaldırılmıştır. Bu suretle, vatandaşlarımızın hak ve menfaatlerini, mahallî mahkemeler nezdinde koruyan ve savunan avukatlarla, yine çeşitli mahallî makamlar nezdinde işçilerimizin işlerini yürüten tercümanların sözleşmelerine son verilmiştir. Bunun neticesi olarak işçilerimiz büyük maddi zararlara uğramaktadırlar. Örneğin, geçici tercüman istihdam edilemediğinden 1970 yılında vergi iadesi formlarını doldurmasını bilmiyen işçilerimiz yetmiş milyon DM. kayba uğramışlardır.

İşçilerimiz dil bilmediklerinden, yabancı doktorlara gereği gibi muayene olamamaktadırlar. İşçi gönderen İspanya, İtalya, Yugoslavya gibi diğer ülkeler çalışma koşullarının gerektirdiği esnekliği sağlamak bakımından hizmetin özelliğine göre kısa veya uzun süreli «full - time» veya «part - time» personel kullanmaktadırlar. Bizim de aynı şekilde Türk ve yabancı uyruklu personel çalıştırmamız hem sorunları yerinde ve süratle çözümlenmek yönünden pek çok fayda sağlayacak hem de malî külfeti asgariye indirecektir.

Dış örgütüne sözleşmeli personel alamadığı sürece Çalışma Bakanlığı yurt dışında çalışan vatandaşlarımıza ciddi, dinamik, günün gereklerine uygun hizmet götürme imkânına sahip olamayacaktır.

Madde 5 gerekçesi :

1967 yılında, Çalışma Bakanlığı yurt dışı teşkilâtının kurulmasına imkân veren 864 sayılı Kanunda, bu dış teşkilâtı yönetecek ve yurt dışındaki işçilerimizle ilgili anapolitikayı saptayacak, yurt içinde ve yurt dışında gerekli koordinasyonu sağlayacak bir merkezî örgütün kurulması öngörülmemiş ve bu görevler Araştırma Kuruluna ek bir görev olarak verilmiştir.

Araştırma Kurulu kendi aslî görevleri dışında, dış ülkelerdeki temsilciliklerin çalışmalarını plânlayacak, koordinasyonu sağlayacak, uygulamayı kontrol ederek kıymetlendirecek, tesbit edilmiş hedeflere ulaşma sorumluluğunu alabilecek kadro ve niteliğe sahip bulunmadığından, işçi sorunlarına gereği gibi eğilememiştir.

Oysa yurt dışına işçi gönderen başka ülkeler, bu sorunu bütünü ile ele alarak konuya gereken önemi vermiş, kendi Hükümet politikalarının içte ve dışta koordinasyonunu sağlayacak uygulayıcı örgütü kurmuşlardır. Örneğin, Yugoslavya bu sorun için Federal Hükümet seviyesinde bir bakanlık kurmuştur. Sorun İspanya ve İtalya'da da en yüksek seviyede ele alınmıştır.

Yurt dışında çalışan işçilerimizin sorunlarının çok yönlü olması, çözümün ve götürülecek hizmetlerin de çok yönlü olmasını gerektirmektedir. Oysa, bugüne dek çözüm getirecek ve hizmet götürecek kuruluşlar, konuya sadece kendi açılarından bakmışlar, bunun neticesi olarak sorunlar bir küll olarak ele alınmamıştır.

Bu çok önemli boşluğun doldurulması, gereken işbirliği ve koordinasyonun sağlanması için «Yurt dışı İşçi Sorunları Genel Müdürlüğü» nün kurulması zorunlu görülmektedir.

Ek geçici madde gerekçesi :

Ek 5 nci maddenin 1 nci bendinin (B) fıkrasında öngörülen, Çalışma Bakanlığı veya bağlı kuruluşlarda en az üç yıl çalışmış olma şartı, aranan nitelikleri haiz elemanların çok az sayıda bulunması, Bakanlık dışından da eleman alma olanağının kısıtlandırılmış olması nedeniyle, dış örgüt kadroları için ihtiyaç görülen yeterli elemanların sağlanmasına büyük engel teşkil etmektedir.

Nitekim 1971 yılı Aralık başında açılan sınava, Çalışma Bakanlığı ve bağlı kuruluşlarından altmış kişi katılmış, bunlardan ancak ikisi İngilizce, biri Almanca ve biri de Fransızca olmak üzere dört aday başarı göstermiştir.

Bu madde hükmü ile gerekli elemanların sağlanması amacıyla, iki yıllık bir süre içerisinde Bakanlık ve bağlı kuruluşlarında çalışmış olma şartı kaldırılmaktadır.

(68) Numaralı Geçici Komisyonu raporu

Millet Meclisi

(68) Numaralı Geçici Komisyonu

Esas No. : 1/607

Karar No. : 2

YÜKSEK BAŞKANLIĞA

Çalışma Bakanlığının kuruluş ve görevleri hakkındaki 4841 sayılı Kanunun 864 sayılı Kanunla değişik 6 nci maddesinin (D) fıkrasının ve bu kanunla eklenen ek 5, 6 ve 8 nci maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir madde ile 1 geçici madde eklenmesi hakkındaki kanun tasarısı Geçici Komisyonumuza havale olunmakla, Hükümet adına Çalışma Bakanı ile diğer ilgili bakanlar temsilcileri de hazır oldukları halde tetkikve müzakere olundu.

Halen yurt dışında çalışan 6 000 den fazla Türk işçisinin çeşitli meslekî ve sosyal sorunlarıyla gereği gibi ilgilenecek yeterli bir teşkilâtın kurulması ve bu teşkilâta görev alacak personele ait hükümleri ihtiva eden tasarı görüşülerek tümü Komisyonumuzca uygun mütalâa edilmiş ve maddelerin müzakeresine geçilmiştir.

1 nci madde tasarı metninde olduğu gibi aynen kabul edilmiş ise de; madde içindeki tenazuru sağlamak maksadıyla (D) harfi fıkranın başına konulmak suretiyle kabul edilmiştir.

2 nci madde ile değişiklik yapılması istenilen ek 5 nci madde; I nci ve II nci bentleri arasında ifade bakımından paralelliği sağlamak amacıyla redaksiyona tabi tutulmuş ve ayrıca maddenin 1 nci ve 2 nci bentlerinde yurt dışı kadrolarına atanmak için aranan şartlar gösterilmiş olup bu şartlara haiz olanların bakanlıkça nasıl atanacağı belirtilmediğinden dış kuruluşlara çalışma müşaviri, ataşesi, ataşe yardımcısı, sosyal delege ve memur olarak atanmak için açılan sınavları kazananların, ancak bakanlıkça duyulacak ihtiyaç, kadro ve hizmetin durumuna göre atanabileceklerini belirten bir III ncü bendin maddeye ilâvesi uygun görülerek madde, yapılan bu değişiklikle kabul edilmiştir.

3 ncü madde ile tadili istenen madde sadece redaksiyona tabi tutularak madde bu şekliyle kabul edilmiştir.

4841 sayılı Kanuna 864 sayılı Kanunla ilâve edilen ek 5 ve 7 nci maddeler arasındaki ilgi, getirilen bu tasarı ile kaybolmakta ve kanunun ek 7 nci maddesinin 1 nci fıkrasında, din adamı ve sendika uzmanı sosyal yardımcıları hakkında uygulanmayacağı belirtilen ek madde 5 te yazılı (A) ve (B) bentlerindeki hükümler değiştirildiğinden, anılan sosyal yardımcıları hakkında uygulanmayacak olan hükümlerin, kanunun yeni ek 5 nci maddesindeki duruma göre belirtilmesi icabettir.

Bu bakımdan ek 7 nci maddenin 1 nci fıkrasının değiştirilmesini sağlamak amacıyla metne yeni bir 4 ncü madde ilâvesi uygun görülmüştür.

Metne yeni bir madde ilâvesi sebebiyle tasarıнын 4 ncü maddesi 5 nci madde olarak değiştirilmiş ve maddenin başlığı redaksiyona tabi tutulmuştur.

Yine metne madde ilâvesi sebebiyle tasarıнын 5 nci maddesi de 6 ncü madde olarak değiştirilmiş ve madde başlığı açıklığa kavuşturulmak suretiyle kabul edilmiştir.

Yukarda ilâve edilen madde sebebiyle numara sırası değiştirilmek suretiyle aynen kabul edilen bu madde ile yukardaki madde, aynı başlık altında 7 nci madde olarak düzenlenmemiştir.

6 ncü madde, numaraların değiştirilmesi sebebiyle 8 nci madde olarak;

7 nci madde de 9 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Tasarıнын Komisyonumuzda müzakeresi sırasında, bir madde ilâvesi sebebiyle tasarıнын başlığı redaksiyona tabi tutulmak suretiyle kabul edilmiştir.

Sayıları 6 000 ni aşan yurt dışındaki işçilerimizin çeşitli meslekî ve sosyal sorunlarının kısa zamanda gereği gibi çözümlenmesini sağlayacak teşkilatın kurulmasını, yetenekli elemanların görevlendirilmesini ve bu işlerle ilgili diğer hususları tanzim eden tasarının önemine binaen öncelik ve ivedilikle görüşülmesi Komisyonumuzca temenniye şayan görülmüştür.

Genel Kurulun yüce tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Geçici Komisyon Başkanı
Manisa
H. Okçu

Sözcü
Bursa
C. Külâhlı

Kâtip
İzmir
B. Asutay

Adama
Ş. Yılmaz

Diyanbakır
B. Eğilli

Kayseri
Söz hakkım baki
E. Turgut

Kocaeli
V. Engiz

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Çalışma Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri hakkındaki 4841 sayılı Kanununun 864 sayılı Kanunla değişik 6 ncı maddesinin (D) fıkrasının ve bu kanunla eklenen ek 5, 6 ve 8 nci maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir madde ile bir geçici madde eklenmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — 4841 sayılı Kanunun 864 sayılı Kanunla değişik 6 ncı maddesinin (D) fıkrası aşağıda yazılı şekilde değiştirilmiştir.

«Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı ve benzeri milletlerarası kuruluşlarla yazışmaları ve bu kuruluşlara üye olmaktan doğan işleri yürütmek.»

MADDE 2. — Ek 5 nci madde aşağıda yazılı şekilde değiştirilmiştir :

«I - Çalışma Müşaviri, Ataşesi ve Ataşe Yardımcısı kadrolarına atanabilmek için :

A) Fakülte veya yüksek okul mezunu olmak,

B) Çalışma Bakanlığı veya bağlı kuruluş ve kurumlarda en az 3 yıl çalışmış olmak,

C) Almanca, Fransızca, İngilizce dillerinden birini yahut (atanacağı ülkenin dilini bilmek atanacağı ülkenin dilini bilenler tercih olunur.),

D) Yarışma sınavını kazanmış olmak, Gereklidir.

II - Yurtdışı kuruluşlarındaki Sosyal Yardımcı ve Memur kadrolarına atanabilmek için :

A) En az lise veya dengi bir okuldan mezun olmak,

B) Almanca, Fransızca, İngilizce dillerinden birini veya atanacağı ülkenin dilini bilmek (Atanacağı ülkenin dilini bilenler tercih olunur.),

C) Görevinin gerektirdiği yeterlik sınavını kazanmış olmak, Gereklidir.

68 NUMARALI GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

Çalışma Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri hakkındaki 4841 sayılı Kanununun 864 sayılı Kanunla değişik 6 ncı maddesinin (D) fıkrasının ve bu kanunla eklenen ek 5, 6, 7 ve 8 nci maddelerinin değiştirilmesine ve aynı kanuna bir ek madde ile bir geçici madde eklenmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — 4841 sayılı Kanunun 864 sayılı Kanunla değişik 6 ncı maddesinin (D) fıkrası aşağıda yazılı şekilde değiştirilmiştir :

D) Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı ve benzeri milletlerarası kuruluşlarla yazışmaları ve bu kuruluşlara üye olmaktan doğan işleri yürütmek.

MADDE 2. — 4841 sayılı Kanuna 864 sayılı Kanunla ilâve edilen ek 5 nci madde aşağıda yazılı şekilde değiştirilmiştir :

Ek Madde 5. — I - Çalışma Müşaviri, Ataşesi ve Ataşe Yardımcısı kadrolarına atanabilmek için :

A) Fakülte veya yüksek okul mezunu olmak,

B) Çalışma Bakanlığı veya bağlı kuruluş ve kurumlarında en az 3 yıl çalışmış olmak,

C) Almanca, Fransızca, İngilizce dillerinden birini, yahut atanacağı ülkenin dilini bilmek (Atanacağı ülkenin dilini bilenler tercih olunur.),

D) Yeterlik sınavını kazanmış olmak, Gereklidir.

II - Yurtdışı kuruluşlarındaki sosyal yardımcı ve memur kadrolarına atanabilmek için :

A) En az lise veya dengi bir okuldan mezun olmak,

B) Almanca, Fransızca, İngilizce dillerinden birini veya atanacağı ülkenin dilini bilmek (Atanacağı ülkenin dilini bilenler tercih olunur.),

C) Görevinin gerektirdiği yeterlik sınavını kazanmış olmak, Gereklidir.

III - Bakanlık; ihtiyaç, kadro ve hizmetin durumuna göre sınavı kazananlar arasından, başarı sırasına uygun olarak gerekli atamaları yapar.

(Hükümetin teklifi)

MADDE 3. — Ek madde 6 aşağıda yazılı şekilde değiştirilmiştir :

«Çalışma Müşaviri, Ataşesi ve Ataşe Yardımcısı olarak atanacakların yabancı dil sınavları, üniversitelerin ilgili dil kürsüsü öğretim üyelerince yapılır.

Sosyal yardımcı ve memurların yabancı dil sınavları ise, üniversitelerin ilgili dil kürsüleri öğretim üyelerinin de katılacağı, Çalışma Bakanlığınca teşkil edilecek kurullarca yapılır.»

Çalışma Müşaviri, Ataşesi, Ataşe yardımcıları ile sosyal yardımcı ve memurların yabancı dil ve yeterlik sınavlarının şekli ve sınav kurulları Çalışma Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikte belirtilir.

«Yabancı dil sınavında başarı sağlamıyanlar yarışma sınavına giremezler.»

MADDE 4. — Ek madde 8 aşağıda yazılı şekilde değiştirilmiştir :

«Çalışma Bakanlığı yurt dışındaki işçilerimizin meslekî, sosyal, hukukî ve diğer sorunlarının çözümlenmesinde, Bakanlık ile Çalışma Müşavirliği ve Ataşeliklerinin emrinde görevlendirilmek üzere sözleşmeli olarak, hizmetin özelliğine göre yabancı dil bilgileri Çalışma Bakanlığınca gösterilen kuruluşlarca tesbit edilmiş olan Türk ve yabancı uyruklu avukat, doktor, uzman, sosyal hizmetler uzmanı, mahallî kâtip, tercüman, daktilo ve yardımcı personel çalıştırmaya yetkilidir. Bu personel hakkında 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1327 sayılı Kanunla değişik 4 ncü maddesinin (B) fıkrası hükümü uygulanmaz.

Yabancı memleket mevzuatına göre, sözleşmelerin Elçilikler veya Konsolosluklarca yapılmasının zorunlu olduğu hallerde, sözleşmeler Elçilik veya Konsolosluklarca yapılır.

(68 Numaralı Geçici Komisyonun değişikliği)

MADDE 3. — 4841 sayılı Kanuna 864 sayılı Kanunla ilâve edilen ek 6 ncı madde aşağıda yazılı şekilde değiştirilmiştir :

Ek Madde 6. — Çalışma Müşaviri, Ataşesi ve Ataşe Yardımcısı olarak atanacakların yabancı dil sınavları, üniversitelerin ilgili dil kürsüsü öğretim üyelerince yapılır.

Sosyal Yardımcı ve memurların yabancı dil sınavları ise, üniversitelerin ilgili dil kürsüleri öğretim üyelerinin de katılacağı, Çalışma Bakanlığınca teşkil edilecek kurullarca yapılır.

Çalışma Müşaviri, Ataşesi, Ataşe yardımcıları ile sosyal yardımcı ve memurların yabancı dil ve yeterlik sınavlarının şekli ve sınav kurulları Çalışma Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikte belirtilir.

Yabancı dil sınavında başarı sağlamıyanlar yeterlik sınavına giremezler.

MADDE 4. — 4841 sayılı Kanuna 864 sayılı Kanunla ilâve edilen ek 7 nci maddenin birinci fıkrası aşağıda yazılı şekilde değiştirilmiştir :

«Ek madde 5 in II nci bendindeki hükümler, din adamı ve işçi sendika uzmanı olarak atanacak sosyal yardımcıları hakkında uygulanmaz.»

MADDE 5. — 4841 sayılı Kanuna 864 sayılı Kanunla ilâve edilen ek 8 ncı madde aşağıda yazılı şekilde değiştirilmiştir :

Ek Madde 8. — Çalışma Bakanlığı yurt dışındaki işçilerimizin meslekî sosyal, hukukî ve diğer sorunlarının çözümlenmesinde, Bakanlık ile Çalışma Müşavirliği ve Ataşeliklerinin emrinde görevlendirilmek üzere sözleşmeli olarak, hizmetin özelliğine göre yabancı dil bilgileri Çalışma Bakanlığınca gösterilen kuruluşlarca tesbit edilmiş olan Türk ve yabancı uyruklu avukat, doktor, uzman, sosyal hizmetler uzmanı, mahallî kâtip, tercüman, daktilo ve yardımcı personel çalıştırmaya yetkilidir. Bu personel hakkında 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1327 sayılı Kanunla değişik 4 ncü maddesinin (B) fıkrası hükümü uygulanmaz.

Yabancı memleket mevzuatına göre, sözleşmelerin elçilikler veya konsolosluklarca yapılmasının zorunlu olduğu hallerde, sözleşmeler elçilik veya konsolosluklarca yapılır.

(Hükümetin teklifi)

Sözleşmeli personelde aranacak nitelikler, yabancı dil bilgilerinin tesbiti, tabi tutulacakları sınav ile bunların sözleşme ve çalışma şartları bir yönetmelikle düzenlenir.»

MADDE 5. — Çalışma Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri hakkındaki 4841 sayılı Kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir.

«Yurt dışında bulunan Türk işçilerinin hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek, çeşitli sorunlarının çözümlenmesinde yurt içinde ve dışındaki kuruluşlarla gerekli koordinasyonu sağlamak, Bakanlığın yurt dışı kuruluşlarını düzenlemek, yönetmek ve denetlemek üzere Çalışma Bakanlığında bir «Yurt dışı İşçi Sorunları Genel Müdürlüğü» kurulmuştur. Yurt dışındaki işçi sorunlarına ilişkin konularda bakanlıklar ve diğer kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyon, Çalışma Bakanlığınca sağlanır; bunun şekil ve esasları Bakanlar Kurulu kararı ile tesbit edilir.

EK GEÇİCİ MADDE — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde çalışma müşaviri, ataşesi ve ataşe yardımcısı kadrolarına yapılacak atamalarda, bu kanunun 5 nci maddesinin 1 nci bendinin (B) fıkrasında öngörülen Çalışma Bakanlığı veya bağlı kuruluş ve kurumlarda en az 3 yıl çalışmış olmak şartı aranmaz.

MADDE 6. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 7. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

/ / 1972

Başbakan <i>N. Erim</i>	Devlet Bakanı <i>D. Kitaph</i>
Devlet Bakanı <i>A. İ. Göğüş</i>	Devlet Bakanı <i>İ. Karaöz</i>
Devlet Bakanı <i>İ. Öztrak</i>	Adalet Bakanı <i>S. Bilge</i>
Millî Savunma Bakanı <i>F. Melen</i>	İçişleri Bakanı <i>F. Kubat</i>

Millet Meclisi

(68 Numaralı Geçici Komisyonun değişikliği)

Sözleşmeli personelde aranacak nitelikler, yabancı dil bilgilerinin tesbiti, tabi tutulacakları sınav ile bunların sözleşme ve çalışma şartları bir yönetmelikle düzenlenir.

MADDE 6. — 4841 sayılı Kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir.

EK MADDE 12. — Yurt dışında bulunan Türk işçilerinin hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek, çeşitli sorunlarının çözümlenmesinde yurt içinde ve dışındaki kuruluşlarla gerekli koordinasyonu sağlamak, Bakanlığın yurt dışı kuruluşlarını düzenlemek, yönetmek ve denetlemek üzere Çalışma Bakanlığında bir «Yurtdışı İşçi Sorunları Genel Müdürlüğü» kurulmuştur. Yurt dışındaki işçi sorunlarına ilişkin konularda bakanlıklar ve diğer kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyon, Çalışma Bakanlığınca sağlanır; bunun şekil ve esasları Bakanlar Kurulu kararı ile tesbit edilir.

MADDE 7. — 4841 sayılı Kanuna aşağıda yazılı geçici madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde çalışma müşaviri, ataşesi ve ataşe yardımcısı kadrolarına yapılacak atamalarda, bu kanunun ek 5 nci maddesinin 1 nci bendinin (B) fıkrasında öngörülen Çalışma Bakanlığı veya bağlı kuruluş ve kurumlarında en az 3 yıl çalışmış olmak şartı aranmaz.

MADDE 8. — Tasarının 6 nci maddesi 8 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Tasarının 7 nci maddesi 9 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

(S. Sayısı : 506)

(Hükümetin teklifi)

Dışişleri Bakanı <i>H. Bayülken</i>	Maliye Bakanı <i>S. N. Ergin</i>
Millî Eğitim Bakanı <i>İ. Arar</i>	Bayındırlık Bakanı <i>M. Öztekin</i>
Ticaret Bakanı <i>N. Talû</i>	Sağ. ve Sos. Y. Bakanı <i>C. Aykan</i>
Güm. ve Tekel Bakanı <i>H. Özalp</i>	Tarım Bakanı V. <i>S. Inal</i>
Ulaştırma Bakanı <i>R. Danışman</i>	Çalışma Bakanı <i>A. R. Uzuner</i>
Sanayi ve Tek. Bakanı <i>M. Erez</i>	En. ve Tab. Kay. Bakanı <i>N. Devres</i>
Turizm ve Ta. Bakanı <i>E. Y. Akçal</i>	İmar ve İskân Bakanı <i>S. Bingöl</i>
Köy İşleri Bakanı <i>N. Sönmez</i>	Orman Bakanı <i>S. Inal</i>
Gençlik ve Spor Bakanı <i>A. Karaküçük</i>	

